

การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

นางสาวพิมพ์มาดา ไชยสุนีย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

The Gaining and Keeping Power of Mr. Konlayut Chaisang

Miss Pimmada Chaisunee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง
ชื่อและนามสกุล นางสาวพิมพ์มาดา ไชยสุนีย์
วิชาเอก การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศิริ โสภคางกุล

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ โสภคางกุล)

ชนศักดิ์

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา)

Khajornsak Sittihl

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ)

เทพศักดิ์

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

ผู้วิจัย นางสาวพิมพ์มาดา ไชยสุนีย์ **รหัสนักศึกษา** 2608000341 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ

ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง (2) เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง และ (3) การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลตระกูลฉายแสง นักการเมืองท้องถิ่น นักธุรกิจ ผู้นำชุมชน ข้าราชการสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้คือแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง มีส่วนสำคัญในการสร้างอำนาจทางการเมือง เนื่องด้วยนายอนันต์ ฉายแสง (บิดา) เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองและเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทสูงในจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้นายกลยุทธ ฉายแสง ได้รับการปลูกฝัง อีกทั้งยังได้ติดตามและช่วยเหลืองานการเมืองของบิดาตั้งแต่วัยเด็กประกอบกับบิดาคอยให้การสนับสนุนจึงได้เข้าสู่เส้นทางการเมืองท้องถิ่น (2) เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง มาจากการเป็นคนตระกูลฉายแสงและมีเครือญาติมาก ประกอบกับนายกลยุทธ ฉายแสง ได้พัฒนาสังคมให้กับประชาชนทุกช่วงวัย มีการพบปะเชื่อมโยงเขียนประชาชนสม่ำเสมอ และสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน จึงมีประชาชนเป็นเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ พบว่า นายกลยุทธ ฉายแสง และภรรยา ประกอบกิจการร้านอาหารและธุรกิจ โรงแรมขนาดเล็ก เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองพบว่า ทีมงานฝ่ายบริหารและสภาฯ เป็นทีมเดียวกันมาตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่มรวมใจพัฒนาจึงเป็นเครือข่ายที่มีความผูกพันกันมาก อีกทั้งยังมีประธานชุมชนและผู้นำชุมชนเป็นเครือข่ายเชื่อมระหว่างชุมชนกับการบริหารงานของนายกลยุทธ ฉายแสง และ (3) นายกลยุทธ ฉายแสง เริ่มสร้างอำนาจทางการเมืองจากฐานอำนาจทางการเมืองของบิดาซึ่งมีสายสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองและประชาชน อีกทั้งเคยติดตามบิดาลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชน จนได้รับเลือกให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบกับความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทั้งในด้านการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาตลอดจนรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชน นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แข็งแกร่งมาก คือความสัมพันธ์ของตระกูลฉายแสง และกลุ่มรวมใจพัฒนา ที่เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ประชาชนให้ความไว้วางใจ จึงส่งผลให้นายกลยุทธ ฉายแสง สามารถสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองและสามารถดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ การสร้างอำนาจ การรักษาอำนาจ อำนาจทางการเมือง ตระกูลการเมือง นายกลยุทธ ฉายแสง

Thesis title:: The Gaining and Keeping Power of Mr. Konlayut Chaisang

Researcher: Miss Pimmada Chaisunee ; **ID:**2608000341; **Degree:** Master of Political Science;

Thesis advisors: (1) Dr. Thanasak Saijampa, Associate Professor;

(2) Dr.Khajonsak Sitti, Assistant Professor; **Academic year:** 2020

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the social, economic and political background of Mr. Konlayut Chaisang; (2) to study the network, the social-relationship and politic of Mr. Konlayut Chaisang; and (3) to study the political power establishment and domination of Mr. Konlayut Chaisang

This research was a qualitative research. Two study guidelines were laid out as followed: 1) studying from the document; 2) interview form which was used to select a specific sample group as followed: members of the Chaisang family, local politicians, businessmen, community leaders, and government officer under Chachoengsao Municipality People in Chachoengsao Municipality. The interview form and descriptive data analysis were used as the tool for this research.

The results showed that (1) the background toward social, economy and politics of Mr. Konlayut Chaisang is influenced significantly from Mr. Anan Chaisang (father) who only works as a politician. Therefore, Mr. Konlayut Chaisang was required to follow and help his father's political work since a child. (2) Connection, social relationships, economy, and politics of Mr. Konlayut Chaisang's are invented from being a member of the Chaisang family as there are lot of kinship. In addition, Mr. Konlayut Chaisang has developed society for people of all ages. He regularly visited people and be able to solve problems for the them. Therefore, people became one of the important connections. In terms of connections and economic relationships, it was found that Mr. Konlayut Chaisang and his wife operated restaurants and small hotel businesses. Connection and political relations found that the administration team and the council had been in similar team since the beginning of the Jai Pattana Unity. There were a community chairman and community leader as the cooperater who could connect the community with the administration of Mr. Konlayut Chaisang. (3) Mr. Konlayut Chaisang to own political power which was influenced by his father as he also had proper relationship with politicians and popularities. Moreover, he joined his father in helping people until he was elected a local politician. He also had visionary leadership who had good perspective towards development and problem solving which led to the improvement in Chachoengsao. Also, he was able to protect the interests of the people. He had strong political, connection for example the relationship with the Chaisang family and the leader of the Jai Pattana Unity that was established since 1995 to the present. The alliance was respected by popularity. As a result, Mr. Konlayut Chaisang has been working as the mayor of Chachoengsao city until now.

Keywords: establishment, domination, keeping power, Political family, Mr. Konlayut Chaisang

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง สำเร็จได้ด้วยการให้ความอนุเคราะห์ของอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนะศักดิ์ สายจำปา ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่มอบโอกาสในการเข้าศึกษา และขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะ รัฐศาสตร์คุณผึ้งและคุณรวยที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้านธุรการ ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นที่ให้ คำปรึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณนายกลยุทธ ฉายแสง นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง นางจำเนียร สุขสมบูรณ์ และนางสาวจิราภรณ์ สิ้นเจริญ และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่เกี่ยวข้องเวลาให้สัมภาษณ์ รวมถึง คุณนภัสสร นนสะ น้องสาวที่ให้ความช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ ผลักดัน ทำให้การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

พิมพ์มาดา ไชยสุนีย์

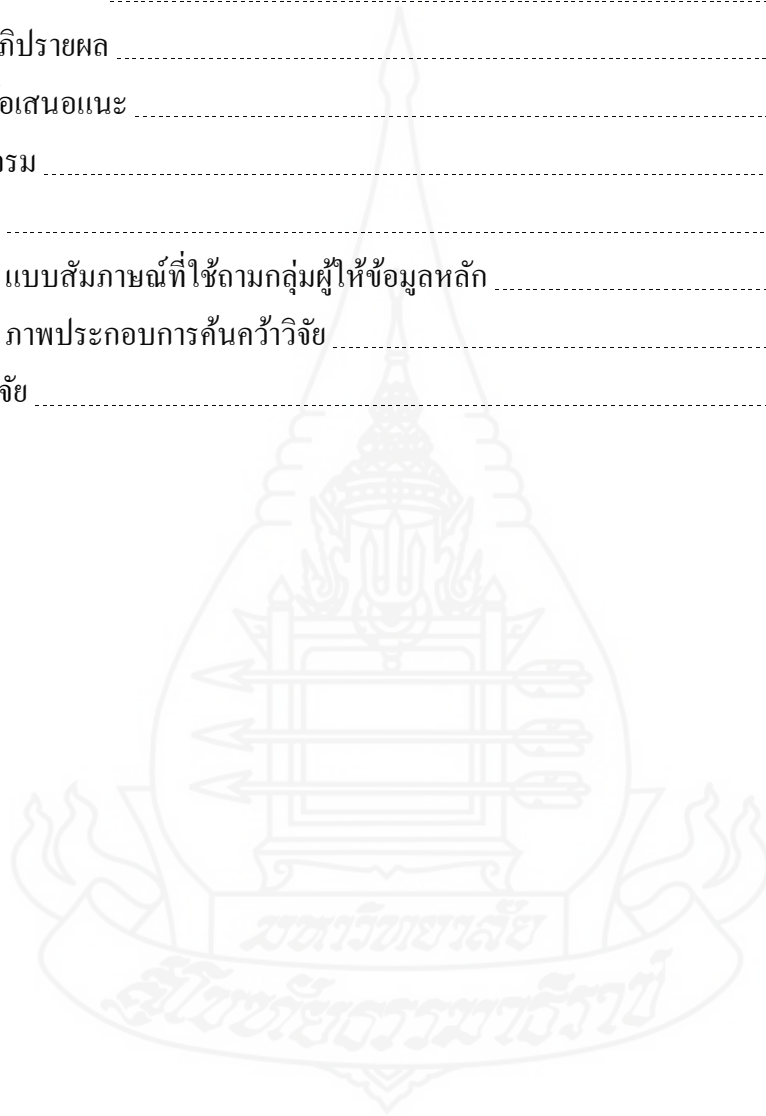
สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	7
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	9
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง	13
แนวคิดผู้นำทางการเมือง	18
ประวัติตระกูลฉายแสง	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง	39
เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง	53
การสร้างอำนาจทางการเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง	69
การครองอำนาจทางการเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
ผลการวิจัย	75
อภิปรายผล	83
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	105
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	106
ข ภาพประกอบการค้นคว้าวิจัย	112
ประวัติผู้วิจัย	120

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีตระกูลที่มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมือง 2 ตระกูล คือ ตระกูล ฉายแสง และตระกูลตันเจริญ ในส่วนตระกูลฉายแสง มีนายอนันต์ ฉายแสง เป็นผู้สร้างเส้นทางการเมืองทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2501 โดยเริ่มจากการที่นายอนันต์ ฉายแสง ลาออกจากราชการตำรวจ และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เนื่องด้วยนายอนันต์ ฉายแสง เคยรับราชการตำรวจ พร้อมกับทำหน้าที่ติดตามนายจวน กุลละวณิช (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา) เพื่อออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านในท้องที่อำเภอต่างๆ จึงทำให้เป็นที่รู้จักของประชาชน ประกอบกับนายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คอยช่วยเหลือในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาให้กับประชาชน จึงทำให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งในขณะนั้นมีนายจำลอง เทวารุช เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา หลังจากนั้นนายอนันต์ ฉายแสง ได้ตัดสินใจลงเล่นการเมืองในระดับชาติ และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อครั้งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 โดยไม่สังกัดพรรคการเมือง สมัยที่ 2 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 สังกัดพรรคสันติชน สมัยที่ 3 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 สังกัดพรรคก้าวหน้า และสมัยที่ 4 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองมากมาย อาทิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อ พ.ศ. 2518 ในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์ถนัดถนี ปราโมช ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อ พ.ศ. 2526 ในรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (ศรุดา สมพงษ์, 2550, น. 37-42)

ตระกูลฉายแสงมีการสร้างฐานอำนาจและครองอำนาจทางการเมืองโดยให้บรรดาบุตร-ธิดา ทั้ง 4 คน ของนายอนันต์ ฉายแสง สานต่อเส้นทางการเมืองทั้งในระดับประเทศและใน

ระดับท้องถิ่น ซึ่งบุตรและธิดาของนายอนันต์ ฉายแสง ทุกคนเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากประชาชนชาวฉะเชิงเทรา ได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองทุกคนตามลำดับ ดังนี้

นายจาตุรนต์ ฉายแสง บุตรคนแรกของนายอนันต์ ฉายแสง ก้าวเข้าสู่การเมืองครั้งแรกจากการชักชวนของผู้เป็นพ่อให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2529 ในนามพรรคประชาธิปัตย์และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราสมัยแรก เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร

นายกลยุทธ์ ฉายแสง บุตรชายคนที่สอง ก้าวเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. 2564

นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง บุตรชายคนที่สาม เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช และรัฐบาลของนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์

นางฐิติมา ฉายแสง บุตรสาวคนสุดท้าย เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2548 ได้รับแต่งตั้งเป็นโฆษกคณะกรรมการการพาณิชย์ สภาผู้แทนราษฎร รองประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง

ในขณะที่ตระกูลตันเจริญ ซึ่งนำโดยนายสุชาติ ตันเจริญ ประธานกลุ่มบ้านริมน้ำในปัจจุบัน ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา 8 สมัย โดยได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ สมัยที่ 2 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 สังกัดพรรคชาติไทย สมัยที่ 3 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม สมัยที่ 4 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 5 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 สังกัดพรรคชาติไทย สมัยที่ 6 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 สังกัดพรรคไทย สมัยที่ 7 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 สังกัดพรรคความหวังใหม่สมัยที่ 8 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย ต่อมาปี พ.ศ. 2550 ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี จากคดียุบพรรคไทยรักไทย (สรุดา สมพอง, 2550, น. 37-42)

การเข้าสู่การเมืองของตระกูลตันเจริญ เริ่มต้นจาก นายวิเชียร ตันเจริญ (หลงจู๊วิเชียร) นักธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้และเป็นบิดาของ นายสุชาติ ตันเจริญ ซึ่งในอดีตนายวิเชียร ตันเจริญ เคยสนับสนุนนายอนันต์ ฉายแสง ในการลงสมัครรับเลือกตั้งมาตลอด จนกระทั่งนายสุชาติ ตันเจริญ บุตรชายมีความพร้อมเข้าสู่เวทีการเมือง จึงสนับสนุนบุตรชายแทน จนทำให้นายสุชาติ ตันเจริญ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย เคยดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร และในรัฐบาลบรรหาร ศิลปะอาชา ต่อมา นายสุชาติ ตันเจริญ ได้ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี จากคดียุบพรรคไทยรักไทย ทำให้นายสุชาติ ตันเจริญ ผลักดันนายพิเชษฐ์ ตันเจริญ ซึ่งเป็นพี่ชายมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราและได้รับเลือกตั้ง ส่งผลให้นายพิเชษฐ์ ตันเจริญ ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ในรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ในปี พ.ศ. 2551 สำหรับนายฉัตรพล ตันเจริญ เป็นบุตรชายของนายพิเชษฐ์ ตันเจริญ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อ ปี พ.ศ. 2552 ในการเลือกตั้งซ่อมแทนตำแหน่งที่ว่างลง ณ เขตเลือกตั้งที่ 1 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีคะแนนเป็นอันดับหนึ่งของเขตเลือกตั้ง จนได้รับฉายาว่า "ตันเจริญจูเนียร์" เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา (ขณะทำงานฝ่ายการเมือง) โฆษกประจำคณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร ประธานคณะอนุกรรมการงบประมาณด้านสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร เลขานุการคณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎรและที่ปรึกษากิตติมศักดิ์รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (พิมพ์ชนา คำจำ, 2560, น. 3 – 4)

ฐานอำนาจทางการเมืองของทั้ง 2 ตระกูล นั้น เป็นฐานอำนาจที่มีอิทธิพลมากในจังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 2 ตระกูลสร้างนักการเมืองระดับชาติ ที่มีบทบาทสำคัญ แต่สำหรับการเมืองในระดับท้องถิ่นนั้น ก็มีความน่าสนใจไม่น้อย เพราะบุตรชายคนที่สองของนายอนันต์ ฉายแสง คือนายกลยุทธ ฉายแสง มีบทบาททางการเมืองเป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 จนถึง พ.ศ. 2561 เป็นระยะเวลา 23 ปี โดยในอดีต นายกลยุทธ ฉายแสง ประกอบอาชีพทนายความก่อนที่จะเข้ามาสู่เส้นทางการเมือง เพราะเห็นบิดาทำงานด้านการเมืองมานานตั้งแต่ยังเล็กๆ ทำให้รับรู้และเข้าใจปัญหาของพี่น้องประชาชน และมีคนชักชวนให้ลงสมัครการเมืองท้องถิ่นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยมีนายอนันต์ ฉายแสง (บิดา) คอยช่วยเหลือและสนับสนุน ซึ่งสมัยนั้น นายอนันต์ ฉายแสง ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และได้ทำประโยชน์และมีผลงานมากมาย ประกอบกับนายกลยุทธ ฉายแสง

เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นคนหนุ่มไฟแรง จึงทำให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน โดยได้รับเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นคณะเทศมนตรีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในปัจจุบันเมืองฉะเชิงเทรามีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้มีความเจริญในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่สิ่งที่ยังคงอยู่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงในใจประชาชนคนเมืองฉะเชิงเทรา คือ การเลือกนายกลยุทธ นายแสง ให้เป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จนกระทั่งทำให้นายกลยุทธ นายแสง ยังสามารถรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้ได้อย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการได้รับเลือกให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 23 ปี โดยได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2538 - 2561 โดยใน พ.ศ. 2546 มีการเว้นวรรคทางการเมือง 1 เดือนเศษ

งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษานักการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา อาทิ การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองตระกูลตันเจริญ โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองตระกูลตันเจริญ ปัจจัยที่ทำให้ตระกูลตันเจริญสำเร็จและล้มเหลวในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แนวทางในการวางกลยุทธ์การสืบทอดอำนาจทางการเมืองของตระกูลตันเจริญ และนักการเมืองอื่นจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มีการศึกษาบทบาทและพฤติกรรมของนักการเมืองอื่น ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งในบุคคลตระกูลนายแสง ประกอบด้วย นายอนันต์ นายแสง นายจาดูรนต์ นายแสง นายวุฒพงษ์ นายแสง และนางฐิติมา นายแสง แต่สำหรับนายกลยุทธ นายแสง นั้น ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษา การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง จึงควรค่าแก่การศึกษาขึ้นคว่าอย่างยิ่งว่า ภูมิหลังเครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของนายกลยุทธ นายแสง เป็นอย่างไร และวิธีการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองใช้กลยุทธ์ หรือมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้การครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง เข้มแข็ง และสามารถครองใจประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราได้อย่างยาวนาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของนายกลยุทธ นายแสง
- 2.2 เพื่อศึกษาเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง
- 2.3 เพื่อศึกษาการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง นั้น ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพราะการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง มาจากการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทย โดยเฉพาะการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นตามแนวทางของการกระจายอำนาจให้แก่การปกครองท้องถิ่น ที่ส่งผลให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น มีความสำคัญเทียบเท่ากับการเลือกตั้งระดับชาติ

จากนั้นจึงได้นำแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ มาเป็นกรอบในการอธิบายภูมิหลังทางสังคมของนายกลยุทธ นายแสงและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนที่มีสถานภาพทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ร่วมกันได้ เพราะมีลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้อุปถัมภ์ (ผู้ให้) ซึ่งมีทรัพยากรในการครอบครอง เช่น ทรัพย์สินเงินทอง ที่ดิน ตำแหน่งหน้าที่ หรืออำนาจมากกว่าจะเป็นฝ่ายช่วยเหลือ คู่ครอง เพื่อให้ผู้รับการอุปถัมภ์ (ผู้รับ) ให้พ้นจากอันตราย หรือได้ในสิ่งที่ต้องการ และผู้รับมักตอบแทนด้วยการให้ความนิยมชมชอบ จงรักภักดี ให้ข่าวสารหรือ คະแนนเสียง เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ในส่วนของการศึกษาการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการสร้างอำนาจทางการเมืองมาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นว่า อำนาจทางการเมืองเป็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนที่มนุษย์หรือกลุ่มสามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวหรือการใช้กำลังบังคับ ช่มชู้ให้บุคคลอื่นๆ กระทำตามที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน การเลือกตั้งเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้นและมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการเลือกตั้งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมือง เช่น เงิน ชื่อเสียง อำนาจ บารมี บุญคุณ ที่จะสามารถเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ เมื่อสร้างอำนาจทางการเมืองแล้ว การรักษาอำนาจทางการเมืองมีความสำคัญยิ่งในการครองอำนาจทางการเมือง และด้วยการที่นายกลยุทธ นายแสง ได้รับเลือกจากประชาชนให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา มาโดยตลอด จึงเลือกใช้นโยบายผู้นำทางการเมืองมาใช้ศึกษาว่า การเป็นผู้นำทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองอย่างไร

แนวคิดผู้นำทางการเมือง ถูกนำมาใช้อธิบายให้เห็นว่าบุคคลที่ได้รับการยกย่องขึ้นมา เป็นหัวหน้าต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาให้ผู้อื่นทำตาม มีอำนาจและมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงมีความสามารถจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า พัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้บรรลุตามความต้องการ ทั้งของตนเองและของประชาชน

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา 3 ด้าน

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาภูมิหลัง เครือข่าย และความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง และวิธีการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

4.2 ขอบเขตทางด้านเวลา จำกัดระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2528 – พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นายกลยุทธ นายแสง ดำรงตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของนายกลยุทธ นายแสง

5.2 ทำให้ทราบถึงเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

5.3 ทำให้ทราบวิธีการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
3. แนวคิดการสร้างอำนาจทางการเมือง
4. แนวคิดผู้นำทางการเมือง
5. ประวัติของตระกูลนายแสง
6. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเชิงกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์และแนวนโยบายในการใช้อำนาจที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมไปถึงการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและท้ายที่สุดคือการสร้างความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชน ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามกฎหมาย การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถแสวงหาทางเลือกในการปกครองและสนองความต้องการของเขาเอง

การเลือกตั้งได้มีการให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า หมายถึงการเลือกสรรบุคคลให้เป็นผู้แทน หรือให้ดำรงตำแหน่งด้วยการออกเสียงลงคะแนน เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งกรรมการ เป็นต้น

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2534, น. 201) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่ง

เจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง หรือสนับสนุนต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

ประจักษ์ ก้องเกียรติ (2555, น. 6) การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ละประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอาจออกแบบกติกาและรูปแบบการเลือกตั้งแตกต่างกันไป

พลาโน และกรีนเบิร์ก (Plano and Greenberg, 1967, p. 114) ได้อธิบายว่า การเลือกตั้งหมายถึง การที่บุคคลโดยทั่วไปคัดเลือกบุคคลผู้หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง เพื่อเป็นตัวแทนในการบริหารประเทศ

ประหยัด หงส์ทองคำ (อ้างถึงในปริญญา พิทักษ์เคษา, 2558, น. 12) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้โดยสรุปว่าการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอย่างกว้างขวางและสุจริตยุติธรรมเพราะการเลือกตั้งเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้ใช้ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดการเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการเมืองระบอบประชาธิปไตย

สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว (2561, น. 171) การเลือกตั้งท้องถิ่น นับว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ กระบวนการปกครองตามหลักประชาธิปไตย กล่าวคือเป็นการสร้าง และเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้การยอมรับของสังคมทั่วไป

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2546, น. 726) ระบุว่าวิธีการเลือกตั้งมีด้วยกัน 2 วิธีคือ

1) การเลือกตั้งโดยตรง (Direct election) หมายถึงการเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ใช้วิจารณญาณของตนในการออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นเครื่องวัดที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ เช่น การเลือกตั้งท้องถิ่น

2) การเลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect election) หมายถึงการที่ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตน (Electoral college) เป็นการมอบหมายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลผู้ทำการเลือกตั้งโดยเด็ดขาด การเลือกตั้งแบบนี้ใช้ในกรณีที่เห็นว่าคณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้งนั้น จะมีสติปัญญาและความรู้ความสามารถในการใช้วิจารณญาณได้ดีกว่า ซึ่งจะเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนจะได้ผู้แทนที่ดีมีความสามารถอย่างแท้จริง เช่น การเลือกนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย

สตีลธ รัตนวิโชติ และ ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์ (อ้างถึงใน สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว 2561, น. 173) การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการ

เลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบาย (Policy Platform) ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ในแง่หนึ่งการเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการ กำหนดนโยบายสาธารณะเนื่องจากประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะที่ตนต้องการผ่านการเลือกผู้สมัครและพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับตนได้

ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นการที่ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจตามกฎหมายเลือกสรรบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้แทนเพื่อเป็นตัวแทนในการบริหารประเทศ หรือบริหารท้องถิ่น การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สำคัญยิ่งในกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทย โดยเฉพาะการพยายามพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นตามแนวทางของการกระจายอำนาจให้แก่การปกครองท้องถิ่น ที่ส่งผลให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น มีความสำคัญเทียบเท่ากับการเลือกตั้งระดับชาติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนที่มีสถานภาพทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันแต่อยู่ร่วมกันได้เพราะมีลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกันและมีผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีความสัมพันธ์ฉันทันท์เพื่อนระหว่างกันอยู่ด้วยผู้อุปถัมภ์ (ผู้ให้) ซึ่งมีทรัพยากรในการครอบครอง เช่นทรัพย์สินเงินทองที่ดินหรืออำนาจมากกว่าจะเป็นฝ่ายอุปการะคุ้มครองเพื่อให้ผู้รับการอุปถัมภ์ (ผู้รับ) รอดพ้นจากการถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่นและจากอันตรายต่างๆ ส่วนผู้รับเองตอบแทนด้วยการให้ความนิยมชมชอบให้ข่าวสารหรืออื่นๆ โดยพื้นฐานแล้วระบบอุปถัมภ์จะเป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนก็ต่อเมื่อ “ผู้ให้” มีคุณธรรมและ “ผู้รับ” ยินยอมมอบความภักดีให้และความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อวิถีชีวิตของคนไทยเพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ เน้นการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และตอบแทนสิ่งที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” (ปริญญา พัทธภัยเดชา 2558, น. 18)

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงในศิริรัตน์ ธรรมใจ, 2558, น. 16) ได้กล่าวว่าระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เหนือกว่า คือ มีทรัพยากรมากกว่าหรือสูงศักดิ์มีอำนาจมากกว่ากับผู้ด้อยกว่า คือ ผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรือผู้ที่มีอำนาจด้อยกว่า โดยผู้ที่เหนือกว่าให้การอุปการะช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันให้แก่ผู้ที่ดีด้อยกว่าและผู้ที่ดีด้อยกว่าให้การสนับสนุน ทำงานโดยคอยรับใช้และเชื่อ

พึงเป็นการตอบแทน เปรียบได้ว่า ผู้ที่เหนือกว่าสร้างบุญคุณช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าและผู้ที่ย่อยกว่าย่อมต้องตอบแทนบุญคุณ สาธะสำคัญในความสัมพันธ์ เช่นนี้ คือ กตัญญูกตเวที

ลิจิต ชีรเวคิน (อ้างถึงในศิริรัตน์ ธรรมใจ, 2558, น. 17) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ คือ ระบบความสัมพันธ์ในสังคมจารีตค่านิยม โดยการจัดกลุ่มระหว่างผู้อุปถัมภ์หนึ่งคน และผู้ได้อุปถัมภ์จำนวนหนึ่ง โดยผู้อุปถัมภ์จะเป็นคนซึ่งมีฐานะในสังคมหรืออำนาจทางการบริหาร มีเงินมีทองและเป็นที่น่าเชื่อถือตา สามารถให้คุณให้โทษกับผู้ที่อยู่ใต้อุปถัมภ์ในระดับหนึ่ง

ดังนั้นแนวคิดระบบอุปถัมภ์คือการที่ผู้ที่มีอำนาจ ทรัพยากร หรือฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่ในครอบครอง หรือให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) และผู้รับก็ยินยอมมอบความภักดีให้เป็นการตอบแทน ซึ่งระบบอุปถัมภ์จะยังคงอยู่สังคมไทย เพราะสังคมไทยยอมรับในอำนาจของคนที่มีความอำนาจ ทรัพยากร หรือฐานะทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า หยั่งรากลึกตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

2.1 ลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

การพบปะกันเป็นประจำช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดความใกล้ชิดและไว้วางใจกัน แม้จะไม่ใช่อุญक्ति์เปรียบเสมือนญาติ เป็นเพื่อนหรือพวกเดียวกันด้วยลักษณะที่ต่างพึ่งพาอาศัยกัน นักวิชาการและนักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ลงความเห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองไทย นั้นเป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์ที่ปรากฏอยู่ทุกสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

เจมส์ ซี สก็อต (James C. Scott) (อ้างถึงในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2545, น. 47) กล่าวถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ (patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (client) ว่าเป็นกลไกของความสัมพันธ์ (instrumental relationship) ในลักษณะที่บุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) ใช้สิทธิพลและทรัพยากรของตน ปกป้องคุ้มครองหรือให้ประโยชน์แก่ผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าก็ตอบแทนด้วยการให้การสนับสนุนความช่วยเหลือ ตลอดจนการรับใช้ต่อผู้อุปถัมภ์

เจมส์ ซี สก็อต (James C. Scott) (อ้างถึงในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2545, น. 48-53) มองว่ามีเงื่อนไข 3 ประการ ที่จะช่วยแยกความแตกต่างของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์มีดังนี้

1) ความไม่สมดุลกันในการแลกเปลี่ยนระหว่างคู่สัมพันธ์ 2 ฝ่าย ที่แสดงและสะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันในแง่ของทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพ ผู้รับอุปถัมภ์ในความหมายนี้คือ ใครก็ตามที่เข้าไปมีส่วนในการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากันที่ผู้รับอุปถัมภ์ไม่สามารถตอบแทนได้เต็มที่ การติดหนี้บุญคุณได้ผูกมัดเขาไว้กับผู้อุปถัมภ์

2) ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์คือ ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่เห็นหน้ากันอยู่เสมอๆ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แนบแน่นขึ้น สร้างความไว้วางใจและความรักใคร่ระหว่างคู่สัมพันธ์ทั้งสอง ความรักใคร่และความผูกพันที่มีอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ไม่ใช่ญาติจะแสดงออกโดยการใช้สรรพนามเรียกขานกันในหมู่ญาติสนิท เป็นการสร้างข้อผูกพันเชิงรักใคร่และจงรักภักดีที่เป็นเหมือนกับการเป็นญาติที่สนิท

3) ความสัมพันธ์มีลักษณะที่ยืดหยุ่นไม่เจาะจงเฉพาะบางเรื่อง แต่จะยอมรับบุคคลทั้งตัวตน (whole-person) มากกว่าที่จะเป็นความสัมพันธ์เฉพาะบางส่วนและขาดความเป็นกันเอง สายสัมพันธ์จึงมีความยืดหยุ่นมากในแง่ที่ว่าความต้องการและทรัพยากรของคู่สัมพันธ์ รวมไปถึงลักษณะของการแลกเปลี่ยนอาจจะแตกต่างกันมากในเวลาที่แตกต่างกัน และความสัมพันธ์แบบไม่เจาะจงระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ช่วยให้มันดำรงอยู่ได้ แม้ว่าจะอยู่ในสภาวะของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ความสัมพันธ์จะคงอยู่ตราบเท่าที่ทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะให้การตอบแทนซึ่งกันและกันได้

เจอร์มีเอช. เคมป์ (Jeremy H. Kemp) (อ้างถึงในนภคต สุคนชวิท, 2539, น. 40) ได้กล่าวว่าคนไทยมักมองผู้อื่นในสังคมในแง่ของฐานะที่มีสูงกว่าหรือต่ำกว่าตน ผู้ที่อาวุโสกว่ามีการศึกษามีความรู้มากกว่ามีฐานะร่ำรวยกว่าจะมีฐานะทางสังคมที่สูงกว่า เนื่องจากมีบุญบารมีมากกว่าตามคติทางพุทธศาสนา โดยพื้นฐานแล้วความแตกต่างของฐานะทางสังคมนี้ลำดับชั้นจะเกิดขึ้นเมื่อคนหนึ่งมีความเคารพนบถนอบต่อผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าตน และในขณะที่เดียวกันตนก็จะได้รับการเคารพนบถนอบจากคนที่ฐานะทางสังคมต่ำกว่าตน ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีฐานะทางสังคมเหนือกว่ากับผู้ที่มีฐานะทางสังคมด้อยกว่าตนนั้นเราเรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ ผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าจะให้บางสิ่งบางอย่างจากทรัพยากรที่มีมากกว่าแก่ผู้ที่มีฐานะด้อยกว่า ตามความเหมาะสมและพอใจ และผู้ที่ได้รับก็จะให้การตอบแทน ตามลักษณะที่ตนเองเป็นอยู่

เวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2558, น. 141) ได้ให้ความเห็นว่าโครงสร้างการกระจายอำนาจของไทยที่มีการควบคุมจากส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรงบประมาณ ทำให้นักการเมืองระดับชาติใช้เส้นสายของตน “วิ่งบง” คือการประสานงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพากัน แม้ว่าการวิ่งบงจะทำให้นักการเมืองท้องถิ่นต้องพึ่งพานักการเมืองระดับชาติในลักษณะอุปถัมภ์ แต่นักการเมืองท้องถิ่นก็ตอบแทนด้วยการสนับสนุนการเลือกตั้ง ทั้งในฐานะที่เป็นหัวคะแนนให้และในฐานะที่ใช้โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นช่องทางที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตอบสนองต่อประชาชนในพื้นที่ การพึ่งพาจึงมีลักษณะต่างตอบแทนกัน (reciprocal)

เวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2558, น.141 – 142) กล่าวอีกว่าความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองระดับท้องถิ่นมีการแบ่งหน้าที่กัน ในขณะที่นักการเมืองระดับชาติดูแลความเดือดร้อนประชาชนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการ ด้านกฎหมาย ด้านการประสาน ด้านการให้คำปรึกษา และด้านการให้ความสะดวกกับหน่วยงานราชการ แต่ในระดับท้องถิ่นนักการเมืองท้องถิ่นทำหน้าที่ดูแลตามหน้าที่เรื่องปากท้อง น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี การช่วยเหลืออย่างแรกเป็นการช่วยเหลือที่ประชาชนรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณและมีความผูกพันกับนักการเมือง แต่ในระดับท้องถิ่นการให้บริการต่างๆ ไม่ได้ก่อให้เกิด “หนี้บุญคุณ” และไม่ได้ก่อให้เกิดความจงรักภักดี

สนธิ สมัครการ (2535, น. 37) ได้แบ่งลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1) ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทยตามวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส (พี่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ) กับญาติผู้น้อง (น้อง ลูก หลาน เหลน) เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจนเป็นระบบที่เก่าแก่ที่สุดระบบหนึ่งในสังคมไทยและน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุดด้วย

2) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย ความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนสถานศึกษา และเพื่อนตาย เป็นต้น ความคาดหวังระหว่างเพื่อนเป็นไปอย่างลึกซึ้งและหนักแน่นมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทยคาดหวังต่อกันและกันมากกว่า ความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมกรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันหรือการที่เพื่อนซึ่งมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำกว่า หากผู้มีฐานะสูงส่งกว่าให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอแล้วความสัมพันธ์อันนี้ เพื่อนอาจกลายเป็นญาติสนิทกันได้

3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะป็นของรัฐหรือของเอกชนก็ตาม มักจะถูกมองในแง่ลบอยู่ตลอดเวลาว่า ระบบอุปถัมภ์ทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ การใช้ระบบอุปถัมภ์มากเกินไปก็อาจก่อให้เกิดความระส่ำระสาย เกิดการเสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานผู้อยู่นอกวงอุปถัมภ์ได้ ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ได้พยายามจะลดบทบาทและความสำคัญของระบบอุปถัมภ์ลงโดยมีนำระบบคุณธรรมมาใช้มากขึ้น

4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนถาวรน้อยกว่าแบบอื่น แต่ลักษณะอื่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีอยู่ครบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์ สำหรับในสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพหรือข้ามอาชีพนี้อาจจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่ม

ข้าราชการกับพ่อค้า และกลุ่มนักการเมืองกับชาวไร่ชาวนา การอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการและพ่อค้าเป็นไปในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์ระหว่างกันมากกว่า คือ ฝ่ายข้าราชการจะอำนวยความสะดวกประโยชน์บางประการให้แก่พ่อค้า นักธุรกิจ ซึ่งจะเป็นฝ่ายทดแทนบุญคุณหรือตอบแทนด้วยการให้เงินทองหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่น ผู้สมัครเลือกตั้งกับหัวหน้า เนื่องจากความกว้างใหญ่ในเขตพื้นที่การเลือกตั้งและปริมาณของผู้รับการอุปถัมภ์เป็นจำนวนมาก ผู้อุปถัมภ์เพียงคนเดียวไม่สามารถดูแลควบคุมได้อย่างทั่วถึงจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบย่อยเพื่อเป็นการระดมผู้รับการอุปถัมภ์และขณะเดียวกันการควบคุมเสียงและการสนับสนุนของผู้รับการอุปถัมภ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีคนกลางหรือผู้ช่วยเหลืออุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ หัวหน้าตนเอง ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนจะนำมาสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านระบบอุปถัมภ์ ในกรณีฝ่ายหนึ่งสามารถให้ประโยชน์ได้มากแต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิ่งใดตอบแทนหรือตอบแทนได้น้อยกว่าฝ่ายให้ ซึ่งผู้ให้มิตริพยามมากกว่า ผู้มีสถานภาพสูงกว่าจะให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่ผู้มีสถานภาพต่ำกว่า การยอมอยู่ภายใต้อำนาจของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้มีสถานภาพสูงในการแข่งขันแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่ในกลุ่ม (สมบัติ จันทรวงศ์, 2530, น. 42)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มีลักษณะความไม่เสมอภาคในลักษณะแตกต่างกัน (Social Inequality) ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคม ชนชั้นสูงซึ่งมีจำนวนน้อยในสังคมเป็นกลุ่มที่มีอำนาจ และอิทธิพลมากที่สุดและเป็นกลุ่มที่ได้รับการยกย่องนับถือทางสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นกลุ่มคนที่ครอบงำการใช้อำนาจและการตัดสินใจไว้ ซึ่งในปัจจุบันการควบคุมอำนาจตัดสินใจดังกล่าวคืออำนาจทางการเมือง (เดชะ สิทธิสุทธิ, 2541, น.25)

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) (อ้างถึงใน ธีรพล สุคนธวิท, 2540, น. 13) กล่าวว่า อำนาจคือ สิ่งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ผู้ใดผู้หนึ่งได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อให้บรรลุในสิ่งที่เขาต้องการ

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) (อ้างถึงในดวงกมล การไทย, 2557, น. 9) เป้าหมายของการเมือง คือ ความพยายามในการแบ่งสรรอำนาจ หรือความพยายามที่จะมีอิทธิพลในการแบ่งสรรอำนาจ ในขณะที่เดียวกัน Weber ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของคนซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ 1. “Of politics” คือผู้ที่ใช้การเมืองเป็นอาชีพ 2. “for politics” คือ ผู้ที่มีความหลงใหลในการเมือง ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่มี

อิสระทางเศรษฐกิจ มีธุรกิจเป็นของตัวเอง ซึ่งจะทำให้คนเหล่านี้เป็นผู้ที่มีเวลาให้กับการเมืองอย่างเต็มที่ ดังนั้น พวกเขาเหล่านี้จะมีการเมืองเป็นงานอดิเรกและไม่ใช่เป็นแหล่งที่มาของรายได้

ซี ไรท์ มิลส์ (C. Wright Mills) (อ้างถึงในเดชะ สิทธิสุทธิ, 2541, น. 25) ให้คำนิยามอำนาจทางการเมือง หมายถึงอำนาจที่จะตัดสินใจ และการบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้นๆ ในส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรมหรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง ได้แก่ นักการเมืองสมาชิกรัฐสภาคณะรัฐมนตรีตลอดจนบุคคลอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่จากบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวล (Harold D. Lasswell) (อ้างถึงในจรรยา สุภาพ, 2519, น. 225) ได้กล่าวว่าอำนาจ นั้น หมายถึงการบังคับในทางลบและในทางบวก (Positive, Negative) ในทางลบก็คือการลงโทษ ในทางบวกก็คือการให้รางวัลโดยลาสเวลได้กล่าวไว้ดังนี้ คือ อำนาจนั้นเป็น

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การคุกคามที่จะลงโทษ (ซึ่งในที่นี้อาจทำให้อำนาจต่างจากอิทธิพล) (อาจเรียกได้ว่าอำนาจ นั้นเป็นลักษณะพิเศษของการใช้อิทธิพลหรือเป็นการใช้อำนาจในลักษณะพิเศษ)
- 3) เป็นกระบวนการที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายได้อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุที่ว่าอำนาจสามารถที่จะทำให้ผู้ที่คัดค้านหรือต่อต้านนโยบายนั้นต้องสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างหรือสูญเสียสิ่งที่สำคัญที่ตนมีความหวังเห็นได้

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวล (Harold D. Lasswell) (อ้างถึงในจรรยา สุภาพ, 2519, น. 225) ได้อธิบายว่า อำนาจทางการเมืองนั้นหมายถึง

- 1) สิทธิในการออกกฎหมาย
- 2) กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่สถานเบาไปสู่สถานหนัก คือ การประหารชีวิต
- 3) คำสั่งของรัฐ หรือ กฎหมายนั้นมีอำนาจบังคับ (sanction) ซึ่งหมายถึง
  - ก. บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการให้รางวัล หรือ เพิ่มคุณค่า (values) แก่ผู้ปฏิบัติตาม
  - และ
  - ข. ในทางลบ คือ การทำให้ผู้คนที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่าไป

กล่าวโดยสรุปว่า อำนาจทางการเมือง หมายถึง “ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์หรือกลุ่ม สามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าว หรือ การใช้กำลัง บังคับข่มขู่ให้บุคคลอื่นๆ กระทำตามที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองปรารถนา” ผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง จะใช้อำนาจไปกำหนด นโยบาย กฎหมาย เช่น ระบบราชการหรือกลุ่มบุคคลที่ให้การสนับสนุน

นำไปประพฤติปฏิบัติและควบคุมการดำเนินการด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้มีอำนาจทางการเมือง (สุชาย ตริรัตน์, 2521, น.20 อ้างถึงในจิตพล กาญจนกิจ, 2539, น. 22)

จิตพล กาญจนกิจ (2539, น. 24 -25) กล่าวว่า รูปแบบของอำนาจตามที่เสนอของ Max Weber มี 3 ประการ ดังนี้

1) อำนาจโดยบารมี (charismatic authority) เป็นอำนาจที่ได้รับการยอมรับอันเนื่องมาจากคุณสมบัติพิเศษของบุคคลผู้นำที่มีอำนาจเป็นที่ยอมรับของคนจำนวนมาก เนื่องจาก “บารมี” ของตัวผู้นำคนนั้น ซึ่งอาจถูกนำมาใช้ในความหมายที่เป็นเชิงลบได้

2) อำนาจโดยประเพณี (traditional authority) ได้แก่ อำนาจที่มาจากธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมานาน ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวของมันเอง เช่น ประเพณีการสืบทอดอำนาจในระบบกษัตริย์

3) อำนาจโดยหลักเหตุผลและกฎหมาย (rational-legal authority) เป็นอำนาจที่มาจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามความจำเป็นขององค์กรที่ต้องมีการจัดระเบียบอย่างเป็นทางการ ต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และการบังคับบัญชาอย่างชัดเจนแน่นอน ผู้ที่อยู่ในองค์กรจึงมีอำนาจอันชอบธรรมลดหลั่นกันตามสายการบังคับบัญชาตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

นลินี ดันฐวณิต์ (2540, น. 13-14) กล่าวว่า ฐานอำนาจหมายถึงสิ่งที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มคน มีอำนาจและรักษาฐานอำนาจไว้ได้ ฐานอำนาจ แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ

1) สิทธิอำนาจ (Authority) คือ สิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มคนได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีสถาบันทางสังคมรองรับ จากงานศึกษา Local Community Power ของ Hunter ให้ความสำคัญกับสิทธิอำนาจ ในฐานะที่เป็นอำนาจที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด เป็นตำแหน่งอย่างเป็นทางการ (Formal Position) และสิทธิอำนาจ เป็นที่ของอำนาจ เพราะจะนำไปสู่การยอมรับในฐานะผู้มีอำนาจอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจตามความหมายนี้ คือ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล หรือกรรมการหมู่บ้าน

2) ทรัพยากรทางวัตถุ (Material Resource) คือ สิ่งของคนหนึ่ง หรือ กลุ่มหนึ่งมีมากกว่าคนอื่น ๆ เช่น เงิน ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งที่หายาก และเป็นที่ต้องการของคนในสังคม การแลกเปลี่ยนเกิดจากคนหรือกลุ่มคนใช้ทรัพยากรทางวัตถุที่มีมากกว่าคนอื่น และเปลี่ยนให้ผู้อื่นยอมทำตามอย่างทันที และทรัพยากรทางวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้หลายอย่างมากกว่าจะมีความสำคัญผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสร้างฐานอำนาจ ผู้ที่มีอำนาจตามความหมายนี้ในชุมชน เช่น พ่อค้า ผู้ร่ำรวยในชุมชน นายทุนเงินกู้ เป็นต้น

3) ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Resource) คือทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุจับต้องได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรู้ เป็นฐานอำนาจของคนในสังคมที่สามารถสร้างการยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธาใคร่จากคนในชุมชนหรือในสังคมนั้น

เดชะ สิทธิสุทธิ (2541, น. 28) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง 2 ประการ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุเช่นกันคือ

1) อุดมการณ์ในระดับบุคคล อุดมการณ์จะประกอบไปด้วยค่านิยมต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผู้ที่ต้องการมีอำนาจทางการเมือง และต้องมีอุดมการณ์ที่จะเป็นใหญ่ มีหน้ามีตา มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง จึงต้องแสวงหาอำนาจเพื่อตอบสนองอุดมการณ์

2) สถานการณ์ที่เอื้ออำนวย ไม่ว่าจะบุคคลจะมีคุณสมบัติพิเศษอย่างไร อำนาจจะไม่เกิดหากสถานการณ์ไม่อำนวย อำนาจจะเกิดขึ้นต้องอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น หากนายกรัฐมนตรีไม่ลาออก หัวหน้าพรรคการเมืองอื่นก็ไม่อาจเป็นนายกรัฐมนตรี หรือหากไม่เกิดรัฐประหารขึ้น นายพลคนหนึ่งก็จะไม่โด่งดังกลายเป็นวีรบุรุษของชาติขึ้นมาได้ เป็นต้น

สุจิต บุญบงการ (อ้างถึงใน สฤณี น้าคำ, 2555, น. 19) กล่าวว่า ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้งหมดข้างต้นเป็น “ทรัพยากรทางการเมือง” นั้นแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าเขามีทรัพยากรทางการเมืองอยู่ในครอบครองมากน้อยเพียงใด มีความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนี้ บุคคลที่มีทักษะและความสามารถต่างกันในด้านนี้ ก็เพราะโอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งแต่ละคนได้รับไม่เท่ากัน และนอกจากนั้นอาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง

โรเบิร์ต เอ ดาห์ล (Robert A. Dahl) (อ้างถึงใน ชิตพล กาญจนกิจ, 2539, น. 33) ได้กล่าวว่าการใช้อำนาจมีหลายวิธี ดังนี้

1) การกำจัดให้หมดไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้กำลังกายภาพโดยตรง เช่น การประหารชีวิต การเนรเทศออกนอกประเทศ หรือจำคุก เป็นต้น

2) การทำให้เกิดความเสียหาย เป็นวิธีการใช้อำนาจเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายในด้านต่างๆ เช่น อาจจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติ ทำลายชื่อเสียง หรือการใส่ร้ายเพื่อให้เกิดความเสียหายทั้งชื่อเสียง และเกียรติยศ เป็นต้น

3) การใช้อำนาจโดยการคุกคาม คือการแสดงเจตนาหรือความตั้งใจที่จะทำให้คู่แข่งเห็นว่าคุณพร้อมที่จะกำจัดเขาออกไป หรือทำให้เขาเสียหายได้

4) การตัดสินใจบนรางวัล คือ การให้เงินทอง หรือสิ่งของมีค่าต่างๆ เพื่อให้เขาเห็นด้วย หรือยอมทำตาม หรือขัดขวาง

5) การชักจูงโน้มน้าวจิตใจ เป็นการใช้อำนาจด้วยการให้เหตุผล ข้อมูลที่เป็นจริง (ข้อเท็จจริง) เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยจนยอมทำตาม หรือไม่ขัดขวางการชักจูงด้วยการใช้จำนวน โวหารเพื่อให้เห็นตามก็เป็นการใช้อำนาจอย่างหนึ่ง หรือการชักจูงโดยใช้เสน่ห์ดึงดูด หรือบุคลิกภาพอันเป็นที่ประทับใจ หรือศรัทธาก็เป็นการชักจูงใจชนิดหนึ่ง

6) การให้การศึกษาอบรม คือ การให้ความรู้ความเข้าใจ โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น รัฐบาลของประเทศคอมมิวนิสต์ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์สู่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับลัทธิดังกล่าว เป็นต้น

สตีเฟน ธนานิธิโชติ (2556, น. 6-10) ได้กล่าวโดยสรุปว่า การสืบทอดอำนาจทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นในวงศ์ตระกูลผู้นำทางการเมืองหรือที่เรียกว่า “ตระกูลการเมือง” เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นเป็นเรื่องปกติในทุกสังคม ไม่เว้นแม้แต่ประเทศที่ประชาธิปไตยมีความก้าวหน้า การสืบทอดอำนาจทางการเมืองจะอาศัยปัจจัยความได้เปรียบของวงศ์ตระกูล เช่น ความมั่งคั่ง พรสวรรค์ ความนิยมในหมู่ประชาชน หรือภาพลักษณ์เป็นตัวส่งเสริมให้ตนเองประสบความสำเร็จในเส้นทางการเมือง และสามารถส่งต่อความได้เปรียบดังกล่าวไปยัง นักการเมืองรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

การนิยามคำว่าตระกูลการเมืองนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการมีบุคคลในตระกูลเดียวกันมากกว่าหนึ่งคนได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใดครั้งหนึ่งเท่านั้น แต่ยังคงหมายถึงการได้รับการเลือกตั้งของคนในตระกูลเดียวกันในการเลือกตั้งหลายๆ ครั้ง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การที่ตระกูลของนักการเมืองตระกูลใดจะถูกนิยามว่าเป็นตระกูลการเมืองที่สมบูรณ์ได้ ตระกูลนั้นจะต้องมีความสามารถในการส่งต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไปได้ด้วย แม้ในบางครั้งอาจจะมิใช่การส่งต่อกันโดยทันทีก็ตาม ข้อดีของตระกูลการเมืองเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ทายาททางการเมืองก่อนการเข้าสู่เส้นทางการเมือง ทั้งในเรื่องของการศึกษาและการฝึกประสบการณ์การเมือง โดยผ่านการติดตามนักการเมืองรุ่นก่อนและอาจรวมถึงการปฏิบัติงานจริงกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สฤยดี น้ำค้าง (2555, น. 19) ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีอำนาจและมีอิทธิพลนั้น คือการมีทรัพยากรทางการเมือง ความสนใจ และความชำนาญในการใช้ทรัพยากรการเมือง โดยทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ความมั่นคง ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ความสามารถที่จะควบคุมข้อมูลข่าวสารต่างๆ การได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง การมีพรรคพวกบริวาร

เดชะ สิทธิสุทธิ (2541, น. 30) ปัจจัยที่จะเป็นตัวกำหนดว่าใครจะมีอำนาจทางการเมืองหรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับทรัพยากรทางการเมืองและวิธีการใช้ทรัพยากรทางการเมืองสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญ อันจะทำให้ผู้นำทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีสิทธิอำนาจทางการเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการเลือกแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ตนมีอยู่ เช่น เงินทอง ชื่อเสียง อำนาจ บารมี สื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงให้ได้ และเมื่อได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแล้ว จึงต้องใช้อำนาจทางการเมืองของตนแสวงหาทรัพยากรทางการเมืองเพื่อทดแทนทรัพยากรที่ได้ใช้ในการเลือกตั้งและเพื่อเตรียมไว้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

4. แนวคิดผู้นำทางการเมือง

4.1 ความหมายของผู้นำ

สฤษดิ์ น้ำค้าง (2555, น. 21) หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลเพียงพอที่จะทำให้ผู้อื่นกระทำตามคำชี้แนะหรือตามคำสั่งของตน ผู้นำเป็น โครงสร้างที่สำคัญประการหนึ่งใน โครงสร้างของระบบการเมือง ในทางสังคมวิทยาเรียกผู้นำว่า “ชนชั้นนำ” (Elite) และถ้าหากเป็นชนชั้นนำที่มีอำนาจบังคับบัญชาผู้อื่นได้ไม่ว่าอำนาจนั้นจะมาจากพื้นฐานแห่งการใช้กำลังบังคับหรือมาจากข้อตกลงที่เกิดจากความยินยอมของประชาชน ผู้นำประเภทนี้ เรียกว่า “ผู้ปกครอง” (Rulers)

วาร์เรน จี. เบ็นนีส (Warren G. Bennis, 1959, p. 261) กล่าวว่าผู้นำคือการชักนำให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามต้องการ

ธรรมรส โชติคุณุชร (2519, น. 131) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้า มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และอาจชักพา ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหมุ่ชนไปในทางดีหรือชั่วก็ได้ จึงเรียกผู้นำตามคุณลักษณะนี้ว่า ผู้นำพลวัต (Dynamic Leader)

ลาปีแอร์ และฟรานสเวิร์ธ (La Pierre and Fransworth) (อ้างถึงในธรรมรส โชติคุณุชร, 2519, น. 131) ให้ความหมายว่า การเป็นผู้นำที่ส่งผลทำให้พฤติกรรมของคนอื่นยอมคล้อยตาม แทนที่จะคล้อยตามพฤติกรรมของคนอื่น

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2545, น. 45) ให้ความหมายว่า ผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลที่ถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ใน โครงสร้างอำนาจรัฐ เขาเป็นบุคคลที่มีอำนาจและมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง

โรเดอร์ริก เบล (Roderick Bell) (อ้างถึงใน ธนภณ ศุภชัยวีรกุล, 2544, น. 19) ให้ความหมายว่าผู้นำเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจหรืออยู่ในตำแหน่งที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำและยังเป็นผู้ที่สามารถมีอิทธิพลในการจัดสรรรวมทั้งจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆมากกว่าคนอื่นๆ ในชุมชนนั้นๆ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้บังเกิดความสำเร็จสมตามความมุ่งหมายที่ปรารถนาทั้งที่เป็นของตนเองและของสมาชิกของชุมชน

คาร์เตอร์ (Carter) (อ้างถึงใน กวี วงศ์พุด, 2542, น.14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้เป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เป็นผู้นำที่มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง
- 2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้นำพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มออกทางด้วย
- 3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมีติดของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้ ก่อให้เกิดประโยชน์กับงานและทำให้ทราบได้ว่าใครคือผู้นำ
- 4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ที่มีคุณลักษณะเฉพาะบางอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการ อันสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านลักษณะเฉพาะกลุ่มได้มากที่สุด
- 5) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทิศทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

4.2 ลักษณะและประเภทของผู้นำ

ผู้นำมีหลายประเภทการจำแนกลักษณะและประเภทของผู้นำนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเมืองนักวิชาการ ได้จำแนกลักษณะและประเภทของผู้นำไว้ดังนี้

อูทัย หิรัญโต (2524, น. 20) ได้แบ่งผู้นำออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) ผู้นำตามกฎหมาย (legal leaders) หมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือหัวหน้าคนโดยกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนขององค์กร เช่น ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการกอง ผู้จัดการหรือตำแหน่งอื่นๆที่มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาคน ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวจะมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำที่องค์กรแต่งตั้งโดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสม

2) ผู้นำที่เกิดจากความสามารถพิเศษ (charismatic leaders) ผู้นำประเภทนี้ เป็นผู้นำเพราะมีคุณสมบัติเป็นผู้นำหรือเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำโดยที่เขาได้รับตำแหน่งผู้นำจากการที่มีคุณสมบัติ

พิเศษในการนำคน เช่น มีบุคลิกภาพในการดึงดูดใจคน มีความสามารถในการพูด มีความเฉลียวฉลาด มีคุณธรรม เป็นต้น แต่คุณสมบัติพิเศษเหล่านี้จะต้องดีเด่นเหนือบุคคลทั่วไปและผู้นำประเภทนี้ไม่จำเป็นจะต้องมีตำแหน่งอยู่ในองค์กรแต่เขาก็สามารถครองใจผู้อื่นได้โดยอาศัยบุคลิกภาพและอำนาจ

3) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic leaders) ผู้นำประเภทนี้โดยตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบหรือคุณสมบัติส่วนตัวเป็นเพียงสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือเป็นสัญลักษณ์ของคนทั้งหลายซึ่งคนทั่วไปต้องเคารพนับถือ เช่น องค์พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระสังฆราช ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ผู้อยู่ในสถานภาพดังกล่าว จะเป็นผู้นำทางสัญลักษณ์ในทันทีที่ได้ดำรงตำแหน่งนั้น

คีธ เดวิด และ วิลเลียม สก็อต (Keith Davis and William Scott) (อ้างใน กวี วงศ์พุทธ, 2542, น. 10) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1) มีความฉลาด ทนต่อเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทนสมยอมอยู่เสมอ และสามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความร่วมมือร่วมใจได้

2) มีความเจริญวัยทางสังคม มีประสบการณ์ มีความรอบรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์และมีความสามารถในการเป็นผู้นำ

3) มีความต้องการความสำเร็จ เป็นผู้นำที่มีความต้องการให้งานที่รับผิดชอบบรรลุตามเป้าหมาย สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง เพื่อการทำงานอย่างจริงจัง

4) มีทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน เพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน ผู้นำจึงต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและหมั่นสร้างมนุษยสัมพันธ์อยู่เสมอ

หุบ กาญจนประกร (อ้างถึงในอุทัย หิรัญโต, 2524, น. 20-21) กล่าวว่า Lippit และ White ได้วิจัยการใช้อำนาจของผู้นำโดยแบ่งประเภทและลักษณะของผู้นำ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะของบทบาทและวิธีการทำงาน เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ผู้นำแบบอัตตนิยม (autocratic leaders) ผู้นำที่ชอบแสดงอำนาจหรือชอบแสดงความเหนือกว่าบุคคลอื่น ไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่ชอบให้ใครคัดค้าน ชอบความเด็ดขาด ผู้นำประเภทนี้เหมาะสมมากที่สุดในสถานการณ์สงคราม หรือในกรณีมีเหตุการณ์วิกฤตทางการเมือง เศรษฐกิจหรือการปกครอง

2) ผู้นำแบบเสรีนิยม (laissez-faire leaders) ผู้นำเกลียดชังการใช้อำนาจ การนำคนเปิดโอกาสให้ทุกคนใช้เสรีภาพกันอย่างกว้างขวาง ปล่อยตามความคิดเห็นของผู้ตาม ทำให้ตามมีอิสระในการปฏิบัติงาน ผลสำเร็จจึงเกิดจากผู้ตามมากกว่าการใช้ภาวะของผู้นำ

3) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (democratic leader) ผู้นำที่เป็นที่ยอมรับว่า เป็นแบบอย่างผู้นำที่ดี อำนวยผลในการบริหารงานมากที่สุด วิธีการทำงานของผู้นำประเภทนี้คือให้ความสำคัญความเห็นของกลุ่มเหนือกว่าตัวเองและยอมให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดเป้าหมายขององค์กร อันจะเป็นพลังให้การบริหารงานบังเกิดประสิทธิผล ผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นผู้นำที่ใช้อิทธิพลจูงใจคนและใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละคนให้เป็นประโยชน์แก่องค์กรมากที่สุด

รอสส์ และเฮนดริ (Ross and Hendry) (อ้างถึงในธีรพล สุคนธวิท, 2540, น. 23) จำแนกลักษณะผู้นำออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) ผู้นำที่มีคุณสมบัติอยู่ภายในตัวเอง (Leadership as trait within individual leader) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้นำอันเนื่องมาจากพันธุกรรมหรือติดตัวมาแต่กำเนิด (Leaders are born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเอง

2) ลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership as function of the group) ความเป็นผู้นำขึ้นกับ โครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคล ความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลจากทัศนคติความต้องการของกลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งแยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำแต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำกลุ่มก็จะขาดการนำ การเป็นผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งการนำและการบริหาร

3) ผู้นำที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a function of situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์วัฒนธรรม-ประเพณีของกลุ่มองค์กรและสังคมนั้นๆ

สฤยดี น้ำค้าง (2555, น. 23-24) ได้อธิบายว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์มี 10 ประการ ดังนี้

1) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณภาพ เช่น เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเก่งกาจ มีความฉลาดสามารถรอบรู้ เป็นนักบริหารที่มีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างดีเลิศ ใน 3 ด้าน คือ บริหารงาน บริหารคน และบริหารเศรษฐกิจ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นคนชอบเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ปฏิเสธสิ่งใหม่ๆ ไม่มีแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมโดยยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลางแต่เปิดใจพัฒนาตนเองให้ทันโลก ทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา

2) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณประโยชน์ ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละอดทนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ไม่ทำหน้าที่การทำงานใดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้

3) ผู้นำทางการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่น่าเชื่อถือของสังคมและผู้ที่มาติดต่อด้วย เป็นคนที่มองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมุมมองที่ไม่มองอะไรแคบๆ ไม่เป็นคนคิดแบบสั้นๆ หรือคิดสั้นๆ เป็นผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณลักษณะดี เป็นผู้ที่มิพื้นฐานการดำเนินชีวิตเสมอต้นเสมอปลาย มีความเมตตากรุณาต่อประชาชนที่ทุกข์ร้อน คนด้อยโอกาสในสังคม และชนกลุ่มน้อยในสังคม มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับสิทธิมนุษยชนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค มีการเรียนรู้ที่ให้อภัยกัน มีความมั่นคงในอารมณ์ มีความอดทนรู้จักอดกลั้น รักษาจิตสำนึกให้ถูกต้องชอบธรรม อยู่เสมอ ไม่ใช่อำนาจอิทธิพลข่มขู่ผู้ที่ด้อยกว่า มีความสุภาพอ่อนน้อมไม่ถือตัว มีความขยันขันแข็ง เป็นคนกล้าหาญ มีความรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ กล้ารับผิดชอบไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

5) ผู้นำทางการเมืองที่มีประวัติดี มีเส้นทางในการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่โปร่งใส ทั้งในชีวิตหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตส่วนตัว มีชีวิตครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มีกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพนันหรือธุรกิจที่ผิดกฎหมายสร้างปัญหายุ่งเหยิงให้กับสังคม

6) ผู้นำทางการเมืองที่มีวาทีศิลป์ดี มีกริยาวาจาที่สุภาพนุ่มนวล พุดจาสุภาพมีเหตุผล ดึงดูดใจคน เป็นคนที่รักษาคำพูดมั่นคงไม่โกหกหลอกลวงหรือกลับกลอก ไม่พุดจาใส่ร้ายโจมตีคนอื่น สามารถติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลได้ทุกระดับ มีบุคลิกลักษณะสง่างาม มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักกาลเทศะวางตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถเข้าถึงและครองใจประชาชนได้

7) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ มีความยุติธรรม มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อประชาชนและประเทศชาติ เป็นผู้รักษาคำพูด ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีหลักการในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และการบริหารประเทศ

8) ผู้นำทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง มีความเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา กล้าตัดสินใจ มีความเข้มแข็งในการรับแรงกดดันรอบด้าน มีความอดทนต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์ รู้จักใช้อำนาจอย่างชอบธรรม มีความสามารถในการบริหารงานในภาวะจำกัดได้

9) ผู้นำทางการเมืองที่มีทีมงานดี สามารถช่วยการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เช่น ทำวิจัยเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เป็นต้น ถ้าหากไม่มีทีมงานที่ดีก็ต้องทำงานเพียงคนเดียวภายในวงจำกัดเท่านั้น

10) ผู้นำทางการเมืองที่มีอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ผู้นำที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานประเทศชาติ ก่อให้เกิดการยอมรับเป็นผลดีทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและในด้านการค้าการลงทุน ไม่มีลักษณะผู้นำทางการเมืองตามระบบอุปถัมภ์

สาธิต เจริญสุข (2560, น. 44) ผู้นำทางการเมือง เป็นเพียงบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ได้รับเลือกจากประชาชนส่วนใหญ่ให้เข้ามาบริหารประเทศ เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประเทศไทย ผู้นำที่ดีจึงต้องเป็นคนที่มีความรู้คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล สื่อสารโน้มน้าวใจคนได้ดี มีจิตสำนึกทำเพื่อส่วนรวม และที่สำคัญต้องแสดงบทบาทของผู้นำได้อย่าง ถูกกาลเทศะด้วย เพราะผู้นำทางการเมือง (Political Leaders) คือ บุคคลที่มีตำแหน่งและหน้าที่ตามโครงสร้างรัฐ เป็นบุคคลที่มีอำนาจ และอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

สรุปได้ว่า “ผู้นำทางการเมือง” หมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งขึ้นจากบุคคลหรือคณะบุคคลที่ประชาชนคิดว่า มีความรู้ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา มีอำนาจและอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ตลอดจนสามารถจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้กับประชาชน ตลอดจนประชาชนต้องยอมรับอำนาจทั้งในแบบเต็มใจหรือสภาวะจำยอม

โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และมาใช้ในการศึกษาการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย และการกระจายอำนาจให้แก่การปกครองท้องถิ่นส่งผลให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความสำคัญ และได้้นำแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ใช้ในการศึกษาภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง โดยระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนที่มีสถานภาพทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ร่วมกันได้ เพราะมีลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกันและมีผลประโยชน์ร่วมกันผู้อุปถัมภ์ (ผู้ให้) ซึ่งมีทรัพยากรในการครอบครอง เช่น ทรัพย์สินเงินทอง ที่ดิน ตำแหน่งหน้าที่ หรืออำนาจมากกว่าจะเป็นฝ่ายช่วยเหลือ กลุ่มครอง เพื่อให้ผู้รับการอุปถัมภ์ (ผู้รับ) หนีพ้นจากอันตราย หรือได้ในสิ่งที่ต้องการและผู้รับมักตอบแทนด้วยการให้ความนิยมนิยม จงรักภักดีให้ข่าวสารหรือ คະแนนเสียง เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ในส่วนของการศึกษาการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการสร้างอำนาจทางการเมืองมาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นว่า อำนาจทางการเมืองเป็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนที่มนุษย์หรือกลุ่มสามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวหรือการใช้กำลังบังคับข่มขู่ให้บุคคลอื่นๆ กระทำตามที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน การเลือกตั้งเสริมสร้าง

อำนาจให้เข้มแข็งขึ้น และเมื่อสร้างอำนาจทางการเมืองแล้ว การรักษาอำนาจทางการเมือง มีความสำคัญยิ่งในการครองอำนาจทางการเมือง และด้วยการที่นายกฤษฎ ฉายแสง ได้รับเลือกจาก ประชาชนให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา มาโดยตลอด จึงเลือกใช้แนวคิดผู้นำทางการเมือง มาใช้ศึกษาว่า การเป็นผู้นำทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง ส่งผลต่อการครองอำนาจทาง การเมืองอย่างไร

แนวคิดผู้นำทางการเมือง ถูกนำมาใช้อธิบายให้เห็นว่าบุคคลที่ได้รับการยกย่อง ขึ้นมาเป็นหัวหน้าต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาให้ผู้อื่นทำ ตาม มีอำนาจและมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงมีความสามารถจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า พัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อที่จะสำเร็จสมตามความปรารถนาทั้งที่เป็นของตนเองและของประชาชน

5. ประวัติตระกูลฉายแสง

นายอนันต์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2470 ที่บ้านจุกเฉอม ตำบลจุกเฉอม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายทองสุข กับนางแพ้ง ฉายแสง โดยนายอนันต์ ฉายแสง สมรสกับนางเฉลียว ฉายแสง (ประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า และพนักงานบริษัท) มีบุตร-ธิดา 4 คน คือ นายจาตุรนต์ ฉายแสง นายกฤษฎ ฉายแสง นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง และนางฐิติมา ฉายแสง (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง , สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

5.1 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนายอนันต์ ฉายแสง

นายอนันต์ ฉายแสง เริ่มทำงานโดยรับราชการเป็นตำรวจ เมื่ออายุ 24 ปี และทำหน้าที่ติดตามนายจวน กุลละวณิชย์ (บิดาพลเอกพิจิตร กุลละวณิชย์) เพื่อออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านใน ท้องที่อำเภอต่างๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 7 ปี ต่อมา นายอนันต์ ฉายแสง ได้ลาออกจากราชการ และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ตามที่เพื่อน ได้ชักชวน ด้วยจิตใจที่โอบอ้อมอารี คอยช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอจึงได้รับการเลือกตั้งและได้รับรับการแต่งตั้ง ให้ เป็นเทศมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2510 ต่อมาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งแรก ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2512 และได้รับเลือกตั้งเรื่อยมา จนถึง พ.ศ. 2544 รวม 4 สมัย โดยนายอนันต์ ฉายแสง เป็นรองเลขาธิการพรรคสันติชน ในปี พ.ศ. 2517 และเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาชน ในปี พ.ศ. 2531 สำหรับตำแหน่งทางการเมือง นายอนันต์ ฉายแสง เคยได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อ พ.ศ. 2518 ในรัฐบาล หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อ พ.ศ. 2526 ในรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

5.2 การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราของนายอนันต์

ฉายแสง

นายอนันต์ ฉายแสง ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งหมด 4 สมัย คือ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ไม่สังกัดพรรคการเมือง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคสันติชน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคก้าวหน้า

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย

บุตร – ธิดา ของนายอนันต์ ฉายแสงและนางเฉลียว ฉายแสงมี 4 คน ดังนี้

บุตรคนที่ 1 นายจาตุรนต์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2499

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์หลุยส์ จอมรัชมศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย หลังจากนั้น เข้าศึกษาต่อที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขณะเรียนชั้นปีที่ 4 เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ซึ่งมีกรกวาดล้างผู้นำนักศึกษา นายจาตุรนต์ ฉายแสง มีรายชื่อเป็นผู้นำนักศึกษาที่ต้องถูกจับด้วย จึงต้องหนีเข้าป่า และใช้ชีวิตอยู่ในป่าระยะหนึ่ง และใช้นามว่า "สหายสุภาพ" ภายหลังสถานการณ์คลี่คลาย นายอนันต์ ฉายแสง ได้ไปดึงตัวนักศึกษาที่หลบหนีเข้าป่ากลับมา รวมถึงนายจาตุรนต์ ฉายแสง ด้วย และต่อมาไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจนสำเร็จปริญญาตรี และปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก ที่บัพฟาโล และยังศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกจากการได้รับทุนของมหาวิทยาลัยพร้อมกับทำหน้าที่ผู้ช่วยสอน (Teaching Assistant) จนสอบประมวลความรู้ (Comprehensive) แล้ว แต่บิดาให้กลับมาประเทศไทยเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2529 และได้รับการเลือกตั้ง ทำให้มีภาระกิจมากมาย จึงไม่ได้กลับไปทำวิทยานิพนธ์ให้แล้วเสร็จ (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539, น. 55)

ครอบครัว

นายจาตุรนต์ ฉายแสง สมรสกับนางจิราภรณ์ ฉายแสง (สกุลเดิม "เปี่ยมกมล") อดีตเลขาธิการหน้าห้องของนายพิศาล มุลศาสตร์สาทร ขณะดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงมหาดไทย

บทบาททางการเมือง

นายจาตุรนต์ ฉายแสง เข้าสู่อการเมืองครั้งแรกจากการสนับสนุนของบิดา ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราสมัยแรก และสมัยที่ 2 ในปี พ.ศ.2531 ในสังกัดพรรคประชาชน และในปี พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ และได้รับการเลือกตั้งต่อเนื่องกันมาโดยตลอด จนกระทั่งในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2544 นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อสังกัดพรรคไทยรักไทย จนกระทั่งเกิดรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ภายหลังรัฐประหาร นายทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคไทยรักไทย นายจาตุรนต์ ฉายแสง จึงได้เข้ามาเป็นรักษาการหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

ศรุดา สมพอง (2550 , น. 52-53) ได้ให้รายละเอียดงานการเมืองของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ไว้ดังนี้

ปี พ.ศ. 2535 - 2538 ดำรงตำแหน่ง โฆษกพรรคความหวังใหม่

ปี พ.ศ. 2535 -2538 ดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

ปี พ.ศ. 2541 - 2543 ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการพรรคความหวังใหม่

ปี พ.ศ. 2544 ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

ปี พ.ศ.2539-2540 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง โดยเป็นการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีครั้งแรกของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

ปี พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2545 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 – ตุลาคม พ.ศ. 2545 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 – กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จนถึงเหตุการณ์รัฐประหาร ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และหลังจากนั้นได้ดำรงตำแหน่งรักษาการหัวหน้าพรรคไทยรักไทย แทนนายทักษิณ ชินวัตร

บุตรคนที่ 2 นายกลยุทธ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2500

ครอบครัว คู่สมรส นางขวัญกมล ฉายแสง มีบุตร 1 คน คือ เด็กชายณฤศร์ ฉายแสง

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์หลุยส์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบาททางการเมือง

การเข้าสู่สนามการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง นับได้ว่าเป็นการดำเนินรอยตามนายอนันต์ ฉายแสง ผู้เป็นบิดา ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรามา ก่อน โดยนายกลยุทธ ฉายแสง กล่าวว่า “เห็นการทำงานของบิดาที่คอยให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน จึงเห็นปัญหา และเข้าใจสภาพปัญหาและความเป็นอยู่ของประชาชน ประกอบกับมีผู้ชักชวนให้เข้าร่วมทีมนายสุทิน เพื่อก่อกองทัพ จึงตัดสินใจสมัครร่วมทีม” ด้วยความเป็นคนที่ประชาชนรู้จักเนื่องจากเป็นบุตรชายของนายอนันต์ ฉายแสง ซึ่งขณะนั้นได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับความรู้ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล จึงได้รับการเลือกตั้ง (ในสมัยนั้นเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมใช้วิธีตั้งทีมขึ้นมา ทีมไหนได้คะแนนเกินครึ่งก็โหวตเลือกนายกเทศมนตรี) และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีในปี พ.ศ. 2528 ในสมัยนั้น มีนายสุทิน ก่อกพูนผล เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา นับเป็นจุดเริ่มต้นทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ที่ได้ผลตอบรับและได้รับความไว้วางใจเป็นอย่างดีจากประชาชนชาวเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา” (นายกลยุทธ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2562)

ตำแหน่งทางการเมือง

การดำรงตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

8 สิงหาคม 2528 - 7 สิงหาคม 2533 ตำแหน่ง เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

27 กันยายน 2533 - 26 กันยายน 2538 ตำแหน่ง เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

12 พฤศจิกายน 2538 - 11 พฤศจิกายน 2542 ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

25 ธันวาคม 2542 - 24 ธันวาคม 2546 ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

1 กุมภาพันธ์ 2547 - 31 มกราคม 2551 ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

9 มีนาคม 2551 - 8 มีนาคม 2555 ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

21 เมษายน 2555 - 8 มีนาคม 2559 ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

21 เมษายน 2559 - ปัจจุบัน ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

ผลงานที่โดดเด่น

- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เพื่อให้เป็นสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทราและประชาชนทั่วไปได้พักผ่อนและออกกำลังกาย ตลอดจนทำกิจกรรมกับครอบครัวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

- พัฒนาชุมชนและอนุรักษ์เมืองแปดริ้ว โดยปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ดินส่วนสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ริมแม่น้ำบางปะกง เพื่อฟื้นฟูชีวิตให้ชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่ให้กลับคืนมาเป็นรูปแบบเชิงธุรกิจเพิ่มรายได้ให้วิถีชุมชนตลาดบ้านใหม่ได้อย่างยั่งยืน โดยจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตและเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองฉะเชิงเทรา

- พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์และอนุรักษ์สวนมรุพงษ์ริมฝั่งลำน้ำบางปะกง ด้านฝั่งตรงข้ามโรงพยาบาลพุทธโสธร โดยการปรับปรุงพัฒนากำแพงเมืองโบราณ เพื่อให้เป็นสถานที่สำคัญให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหาความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และเป็นพื้นที่สีเขียวให้ชาวจังหวัดฉะเชิงเทรา และพื้นที่ใกล้เคียงมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

- ศูนย์การเรียนรู้เมืองฉะเชิงเทรา KCC

- โรงเรียนสองภาษาโรงเรียนเทศบาล 1 วัดแหลมใต้ และโรงเรียนเทศบาล 2

พระยาศรีสุนทร โวหาร

บุตรคนที่ 3 นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2502

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์หลุยส์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ครอบครัว

สมรสกับนันทิกา ฉายแสง มีบุตร 1 คน คือ นายภูมิพัฒน์ ฉายแสง

ประวัติการทำงาน และบทบาททางการเมือง (สรุดา สมพอง, 2550)

ในปี พ.ศ. 2528 ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ในปี พ.ศ. 2529 ประกอบธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์

ในปี พ.ศ. 2535 ประกอบอาชีพปลูกป่าสักทอง อ.บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

ในปี พ.ศ. 2539 ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งแรก

ในปี พ.ศ. 2544 ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราสังกัดพรรคไทยรักไทย

เดือนกุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2551 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช

เดือนกันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2551 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์

ในปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2555 ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ ในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

บุตรคนที่ 4 นางจิตติมา ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2503

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนทวีวิทยาคุณ สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรีด้านศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร ระดับปริญญาโท ด้านบริหารธุรกิจ และด้านบริหารรัฐกิจจากมหาวิทยาลัยเซาท์อีสเทอร์น ประเทศสหรัฐอเมริกา

ครอบครัว

สมรสกับนายปรีชา บุญยึกดา มีบุตร 2 คน คือภัทรจาริน บุญยึกดา (น้องต้นปาล์ม) และ (น้องต้นฝ้าย)

บทบาททางการเมือง

นางจิตติมา ฉายแสง เคยทำงานเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำตัวนายจาตุรนต์ ฉายแสง ต่อมาได้เข้าสู่งานการเมืองโดยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2548 และได้รับแต่งตั้งเป็นโฆษกคณะกรรมการการพาณิชย์ สภาผู้แทนราษฎร ต่อจากนั้นในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ได้รับเลือกตั้งในพื้นที่เดิมและได้รับแต่งตั้งเป็นรองประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ ต่อมาในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เดิม แต่ไม่ได้รับเลือกตั้งโดยแพ้ให้กับ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์ จากพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรจากนั้นได้รับแต่งตั้งเป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง แต่ยังคงปฏิบัติหน้าที่ในฐานะโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเช่นเดิม (ศรดา สมpong, 2550)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองในประเทศไทย มีหลากหลายงานวิจัย แต่ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะที่สามารถศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาการสร้างและครองอำนาจของนายกลยุทธ์ ฉายแสง ได้เป็นอย่างดี จึงมีการแบ่งกลุ่มงานวิจัยที่ต้องการศึกษาดังนี้ (1) การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองเพื่อเป็นการศึกษาปัจจัยและวิธีการ

สร้างฐานอำนาจทางการเมือง (2) การครองอำนาจและการรักษาอำนาจทางการเมือง (3) การศึกษา
ตระกูลการเมือง (4) นักการเมืองถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา

6.1 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองเพื่อเป็นการศึกษาปัจจัยและ วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ฤกษ์ชัย พูลศักดิ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่ม
ธุรกิจการเมือง ระดับท้องถิ่นของไทย กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระน
จังหวัดภูเก็ต เพื่อศึกษา (1) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (2) ปัจจัยใน
การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสร้างฐาน
อำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นมี 4 วิธี คือ การให้ผลประโยชน์ตอบแทน โดยแบ่งการตอบแทน
ภายในองค์กรเทศบาล การให้การศึกษาอบรมเพิ่มความรู้ในด้านอาชีพ การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นการ
อุปถัมภ์อย่างชอบธรรมโดยอำนาจหน้าที่ การใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีลักษณะ เชิงอุปถัมภ์และ
ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น ได้แก่ ความมีภาวะผู้นำของกลุ่มการเมือง
ท้องถิ่น ความอาวุโสของหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งมาหลายสมัยและการที่กลุ่มการเมือง
ท้องถิ่นมีเครือข่ายอาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้ปฏิสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนไปใน
ลักษณะที่ดีต่อกัน

พัฒนชัย สีนอเพีย (2552) ได้วิจัยเรื่อง “ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง
ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล” ศึกษา (1) ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนา
นันทกุล (2) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท
กุล (3) ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
ผลการวิจัยพบว่า (1) นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองในส่วนฐาน
อำนาจทางสังคมวัฒนธรรมมีมากจากการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น ความเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก
ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจมีค่อนข้างน้อยเพราะไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการทำกิจการของครอบครัวและฐาน
อำนาจทางการเมืองสูงตามความสามารถในการช่วยเหลือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับ
การเลือกตั้ง การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้เจริญก้าวหน้า การช่วยเหลือสนับสนุน
อุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ การได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและ
สาธารณชนและการมีบทบาทชี้แนะแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหาในทางการเมือง (2) วิธีสร้าง
ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล สามารถแบ่งได้เป็น 3
ช่วงคือ ช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมืองโดยการทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมทางการเมือง ช่วงเข้าเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองโดยผ่านการมีบทบาทหน้าที่นักการเมือง และช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดย
ผ่านการทำหน้าที่ในบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทรัฐมนตรีและบทบาทรอง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร (3) ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคลคือบุคลิกภาพความรู้ ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองและปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก คือการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากพรรคการเมือง การสนับสนุนจากนักการเมือง ท้องถิ่นการสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่และการสนับสนุนจากประชาชน

มงคล เกษประทุม (2552) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอศีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย” ศึกษา (1) กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอศีรีมาศจังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อน สมัครรับเลือกตั้งนักการเมืองอุทิศเวลาให้กับงานส่วนรวม งานสังคมหรือช่วยงานตามหมู่บ้าน งานศาสนพิธี เพื่อเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุน ขั้นตอนระหว่างการสมัครรับเลือกตั้งนักการเมืองมี กระบวนการรณรงค์หาเสียงโดยการพูดคุยกันในหมู่ญาติพี่น้องหรือเพื่อนก่อนแล้วจึงพูดคุยเป็นวง กว้างขึ้น ขั้นตอนระหว่างการดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นใช้อำนาจในการกำหนดนโยบาย ตลอดจนทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมนโยบาย พัฒนาท้องถิ่นให้ตรงตามที่ค้นหาเสียงและตอบสนองต่อ ความต้องการของผู้สนับสนุน และขั้นตอนเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่คือ การติดต่อประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ แสวงหาผู้สนับสนุน ใหม่จากการออกงานชุมชนหมู่บ้านที่เป็นส่วนรวมมากขึ้น (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยพื้นฐานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนจนได้รับการ เลือกตั้ง ปัจจัยด้านเครือญาติเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นรองจากปัจจัยด้าน ครอบครัว ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากเครือญาตินักการเมืองจะประสบความสำเร็จในการ เลือกตั้ง ปัจจัยด้านเพื่อนเป็นปัจจัยที่ช่วยนักการเมืองลงพื้นที่ช่วยในการแสวงหาผู้สนับสนุนให้ นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์เป็นทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยเสริมจากภายนอก ที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จจากบารมีของผู้อุปถัมภ์โดยเฉพาะผู้อุปถัมภ์ เป็นรัฐมนตรีนักการเมืองระดับประเทศ ข้าราชการระดับสูงในจังหวัด ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนนักการเมืองโดยการรักษาฐานคะแนนในพื้นที่ตามหมู่บ้านหรือกลุ่มบ้าน และ ปัจจัยด้านเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและ การดำรงตำแหน่งทางการเมือง แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากครอบครัวหรือผู้ให้การอุปถัมภ์

งานวิจัยทั้ง 3 ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองใน ท้องถิ่นและในระดับชาติ คือ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ และการมี

ปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างนักการเมืองกับประชาชน บุคคลิกภาพ ภาวะผู้นำของคน หรือกลุ่มคน สำหรับวิธีการสร้างอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ การมีกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับประชาชน อย่างสม่ำเสมอ ตามบทบาทหน้าที่ โดยระบบอุปถัมภ์เป็นทั้งปัจจัยและวิธีการการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น และในระดับชาติ

6.2 การครองอำนาจและการรักษาอำนาจทางการเมือง

ศฤงคาร น้าคำ (2555) ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การครองอำนาจทางการเมืองของนายประภัตร โพธสุธน: กรณีศึกษาหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยจังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบและวิธีการในการครองอำนาจทางการเมืองของนายประภัตร โพธสุธน โดยผ่านหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่านายประภัตร โพธสุธน ได้จัดตั้งหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยขึ้นมาเพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์ชาวนาไทยที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแสดงวิถีชีวิตของชาวนาไทยแบบดั้งเดิมที่ใช้ควายไถนาและเป็นแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ในช่วงที่มีการเลือกตั้งใช้เป็นศูนย์ประสานงานการเลือกตั้ง จัดกิจกรรมทางการเมืองเรียกคะแนนนิยมและระดมฐานคะแนนเสียงที่ให้การสนับสนุนจากคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว บารมีทางการเมือง การสร้างอำนาจรองใจประชาชนในพื้นที่ด้วยการให้ความรักห่วงใยประชาชนคุณงามความดีและคำขวัญในการหาเสียงว่า “เราไม่เคยล้มกัน” สามารถชนะการเลือกตั้งได้ทุกครั้ง ส่งผลให้ได้ครองอำนาจทางการเมืองติดต่อกันมาอย่างยาวนาน

นางสาวศิริรัตน์ ธรรมใจ (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รวมทั้งเพื่อศึกษาและวิเคราะห์วิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นอำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่มี 6 ปัจจัยได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกฎหมาย การไม่ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเอื้อประโยชน์ให้กับผู้นำท้องถิ่นสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง 2) ปัจจัยส่วนบุคคลทั้งด้านการศึกษาประสบการณ์ทำงานลักษณะนิสัยอายุและชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของแต่ละบุคคล 3) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ของเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนหาเสียงหรือกระจายข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น 4) ปัจจัยด้านการเมือง ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่จะวางตัวเป็นกลางไม่แสดงความสัมพันธ์ทางการเมืองกับพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ประชาชนรับรู้ แต่จะมีสายสัมพันธ์กับการเมืองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง 5) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ 6) ปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ภาพพจน์ของผู้สมัคร คู่แข่ง ปัจจัยด้าน

เงินทุน มีผลทำให้ประชาชนไว้วางใจผู้นำท้องถิ่นและสนับสนุนผู้นำท้องถิ่นในขณะดำรงตำแหน่งได้ สำหรับวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถรักษาอำนาจทางการเมืองได้มีทั้งสิ้น 5 วิธีการ คือ 1) วิธีการในการสร้างบุคลิกภาพหรือภาพพจน์ให้แก่ตัวผู้นำท้องถิ่น 2) วิธีการในการประชาสัมพันธ์ตัวบุคคล การใช้สื่อต่างๆช่วยในการแนะนำและทำให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นที่รู้จัก 3) วิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม 4) วิธีการการบริหารจัดการงบประมาณ โดยเฉพาะการจัดหาแหล่งงบประมาณหรือการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาประชาชนและพื้นที่ตำบล 5) วิธีการทางการเมืองผ่านการต่อสู้ในการเลือกตั้งและใช้ปัจจัยต่างๆมาส่งเสริมโอกาสในการชนะการเลือกตั้ง

งานวิจัยทั้ง 2 ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า วิธีครองอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นและในระดับชาติ มีทั้งการสร้างสถานที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ทำให้อัจฉริยะสร้างได้อย่างชัดเจน และยังเป็นศูนย์รวมกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับประชาชน อีกทั้งมีคำขวัญที่ทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความสนิทสนมห่วงใย การใช้สื่อต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอยู่เสมอ อีกทั้งการจัดหางบประมาณเพื่อให้ความช่วยเหลือพัฒนาประชาชน ย่อมส่งผลต่อการครองใจของประชาชน

6.3 การศึกษาตระกูลการเมือง

สตีลธ ธานานิธิโชติ (2558) ได้ศึกษา เรื่อง ความได้เปรียบในสนามเลือกตั้งของทายาทตระกูลนักการเมือง พบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่เป็นทายาทของตระกูลนักการเมืองได้รับการเลือกตั้งเข้ามาด้วยคะแนนนิยมโดยเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่ไม่ใช่สายสัมพันธ์แบบตระกูลการเมือง นอกจากนี้การเป็นสมาชิกในตระกูลนักการเมืองยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้คะแนนและสัดส่วนคะแนนที่สูงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เทียบกับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ พรรคการเมืองที่สังกัด และพื้นที่ที่ลงสมัคร สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกในตระกูลนักการเมืองนั้น มีส่วนทำให้ทายาทของตระกูลนักการเมืองมีความได้เปรียบและมีโอกาสที่ดีกว่านักการเมืองหน้าใหม่อื่นๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์แบบตระกูลการเมืองในการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าไม่ใช่ปัจจัยเดียวและไม่ใช่ปัจจัยที่ทรงพลังที่สุดที่จะช่วยให้นักการเมืองหน้าใหม่มีโอกาสได้คะแนนเสียงในการเลือกตั้งเพิ่มขึ้น

ดวงกมล การไทย (2557) ได้ศึกษา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอภิเรกสาร มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการแรก การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของจังหวัดสระบุรี มีผลต่อการเกาะกลุ่มการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลอภิเรกสารหรือไม่ ประการที่สอง ตระกูลอภิเรกสาร มีวิธีการสร้างและรักษาฐานเสียงอย่างไร การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นศึกษาจากข้อมูลเอกสารชั้น

รองและข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในตระกูลดิเรกสารและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับทางการเมืองในจังหวัดสระบุรี เพื่อทำการวิเคราะห์แต่ละประเด็นในเชิงลึก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในจังหวัดสระบุรี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมือง การสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลดิเรกสาร เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้ผู้ที่เคยอยู่ภายใต้ร่มเงาของตระกูลดิเรกสาร ประกอบธุรกิจของตนจนกระทั่งเกิดการสะสมทุน และทำให้สามารถลงสนามการเมืองในจังหวัดสระบุรี ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ แทนที่ตระกูลดิเรกสารในทุกเขตพื้นที่ได้อย่างสิ้นเชิง

งานวิจัยทั้ง 2 ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า การเป็นทายาทหรือสมาชิกในตระกูลนักการเมืองนั้น มีความได้เปรียบและมีโอกาสที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ดีกว่านักการเมืองหน้าใหม่อื่นๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์แบบตระกูลการเมือง แม้ในงานศึกษาดังกล่าวจะพบว่าปัจจัยดังกล่าวว่าไม่ใช่ปัจจัยที่ทรงพลังที่สุด และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมือง การสร้างและรักษาฐานเสียงของฐานอำนาจเดิม เนื่องจาก เมื่อและผู้ได้อุปถัมภ์มีทรัพยากรที่มากพอในการแข่งขันกับอำนาจเดิม ทำให้ผู้ได้อุปถัมภ์สามารถ มาแทนที่ผู้อุปถัมภ์ได้

6.4 การศึกษานักการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ศรุดา สมพอง (2550) ศึกษาข้อมูล นักการเมืองถิ่น: จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจบทบาทพฤติกรรมของนักการเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งจากการศึกษานักการเมืองถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดฉะเชิงเทราตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2548) จะเป็นบุคคลในกลุ่มชนชั้นนำของจังหวัด มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี เป็นที่รู้จักของคนในจังหวัด โดยมีปัจจัยที่สำคัญจากพื้นฐานทางด้านอาชีพการรับราชการ โดยเฉพาะการเป็นสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมาก่อน 2) ลักษณะทางการเมืองในจังหวัด ฉะเชิงเทราจะเป็นการสืบทอดอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มเครือญาติและการได้รับการ สนับสนุนจากกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 2 กลุ่มคือ กลุ่มตระกูลฉายแสง นำโดยนายอนันต์ ฉายแสง และกลุ่มตระกูลตันเจริญ นำโดยนายสุชาติ ตันเจริญ 3) ในการสังกัดพรรคการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดฉะเชิงเทรา จะไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะลักษณะการลงคะแนนของประชาชนทั่วไปจะยึดที่ตัวบุคคลเป็นหลัก 4) วิธีที่ใช้ในการหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยทั่วไปจะใช้การลงพื้นที่พบปะประชาชนในพื้นที่ การปราศรัยบนเวที การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ การใช้รถขยายเสียงวิ่งตามท้องถนน แต่ที่สำคัญจะใช้วิธีการผ่านทาง “หัวคะแนน” ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีบารมีในพื้นที่ เช่น

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เป็นต้น

งานวิจัยของศรุดา สมพอง ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า นักการเมืองถิ่นในจังหวัด
ฉะเชิงเทรา มีปัจจัยที่สำคัญจากพื้นฐานทางด้านอาชีพการรับราชการ หรือเคยเป็นสมาชิกองค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในการลงแข่งขันทางการเมืองเป็นการส่งบุคคลในตระกูลเพื่อสืบทอดอำนาจ
ทางการเมือง มี 2 กลุ่มคือ กลุ่มตระกูลฉายแสง นำโดยนายอนันต์ ฉายแสง และกลุ่มตระกูลตันเจริญ
นำโดยนายสุชาติ ตันเจริญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาภูมิหลัง เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง โดยทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกตามความเหมาะสมของข้อมูล และความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม

1.1 บุคคลตระกูลฉายแสง

- นายกลยุทธ ฉายแสง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา
- นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง อดีตรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ (น้องชาย)
- นายชนะวิทย์ ฉายแสง เลขาธิการนายกเทศมนตรีเมือง ฉะเชิงเทรา (ลูกพี่ลูกน้อง)

1.2 นักการเมืองท้องถิ่น/นักธุรกิจ

- นายบุญทวี สุจริตน้อมสกุล รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา (นักธุรกิจ)
- นายบุญสิน เสรีวงษ์ศักดิ์ ประธานสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
- นายสุขุม ตั้งกพานิช สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (นักธุรกิจตระกูลขุนหลี่)
- นายวินัย แสงศิริผล สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (ทนายความ)
- นายสมชัย อมรรัตนาชัย สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
- นายเสกสรร นาคสมบูรณ์ สมาชิกสภาเทศบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา
- นายยศดน้อย สิ้นสมบัติ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ จังหวัดฉะเชิงเทรา (นักการเมือง)
- นายธวัชพงศ์ มุรุษพงศ์สาทร สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (นักการเมือง/นักธุรกิจ)

1.3 ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

1) นางพจนา สมกับชาติ	รองประธานชุมชนตลาดบน
2) นางทับทิม กักสุวรรณ	รองประธานชุมชนตลาดบ้านใหม่
3) นายชัยวัชร วรรณยิ่ง	ประธานชุมชนวรรณยิ่ง 2
4) นายเกรียงไกร ศรีประเสริฐ	ประธานชุมชนตลาดบ่อบัว
5) นางรัชชนก เอี่ยมลักษณะชัย	ประธานชุมชนท่าข้าม 1
6) นายสุธรรม ศรีสวัสดิ์	ประธานชุมชนท่าข้าม 2
7) นายสุณัย เทียมพิจารณ์	รองประธานชุมชนประตูน้ำ
8) นายขงยศ พูลสวัสดิ์	ประธานชุมชนสะพานคำ
9) นายสุณิดา ปรีดิวิชกานต์	ประธานชุมชนสถานีรถไฟ
10) นางสาวมาลี กว้างวิทยานนท์	ประธานชุมชนหน้าเมือง
11) นางสาวมาลี ศรีโอชา	ประธานชุมชนซอยลิเก
12) นายประพันธ์ เอื้ออารีย์	ประธานชุมชนโสธร 1
13) นายวิมล ยิ้มกุศล	ประธานชุมชนโสธร 2
14) นายธรรมบุญ ทิมะวงษ์	ประธานชุมชนโสธร 3
15) นายชัยรัตน์ สอนศิริ	ประธานชุมชนตรอกข้าวหลาม
16) นายสมบุญ ชื่นอุทัย	ประธานชุมชนประชาสรรค์

1.4 ข้าราชการเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

- 1) นางจำเนียร สุขสมบูรณ์ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
- 2) นางสาว จิราภรณ์ ลินเจริญ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
- 3) นางจิระนันท์ ไชยสุนีย์ นักวิชาการคลังชำนาญการ

1.5 ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

- 1) ประชาชนประกอบอาชีพรับราชการ จำนวน 3 คน
- 2) ประชาชนประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเครื่องมือที่ใช้คือ

- 2.1 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นคำถามแบบปลายเปิดคือไม่มีการกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าและให้ความเป็นอิสระแก่

ผู้ให้สัมภาษณ์ในการตอบคำถามดังกล่าว โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำมากำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ ซึ่งได้แนวทางการสัมภาษณ์ และจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถามเกี่ยวกับประวัติตระกูลฉายแสง และเครือข่ายและความสัมพันธ์ของนายกฤษฎ ฉายแสง ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง วิธีการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง วิธีการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง และปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ โดยสัมภาษณ์จากบุคคลตระกูลฉายแสง นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พ่อค้า แม่ค้า นักธุรกิจ ข้าราชการในสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ที่มีปฏิสัมพันธ์กับนายกฤษฎ ฉายแสง ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2.2 วิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เช่น เอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง สถิติ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ ข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งสื่อระดับประเทศและสื่อท้องถิ่น งานวิชาการและงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง บทความ และสื่ออินเทอร์เน็ต อื่นๆ ที่เขียนโดยนักวิชาการ เป็นต้น

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง เครือข่าย และความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมไปถึงวิธีการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง โดยนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้นำข้อมูลต่างๆ จากการสัมภาษณ์ ประกอบเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองมารวบรวม ทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ชัดเจน สมบูรณ์สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลสรุปในลักษณะบรรยายความ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่ส่งผลต่อการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา เพื่อทราบถึงภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ตลอดจนเครือข่ายความสัมพันธ์ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง เพื่อใช้ศึกษาการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือบุคคลตระกูลฉายแสง ประกอบด้วยนายกลยุทธ ฉายแสง นายเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักการเมืองท้องถิ่น นักธุรกิจ พ่อค้า กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และวิจัยจากเอกสารหลักฐานต่างๆ เช่น หนังสือที่จัดทำโดยตระกูลฉายแสง ข่าวสารจากหน่วยงานราชการ ข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งสื่อระดับประเทศและสื่อท้องถิ่น งานวิชาการและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาพิจารณาประกอบกับคำสัมภาษณ์จากกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำมาสรุปเป็นข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

1.1 ภูมิหลังทางสังคม

นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นบุตรชายคนที่ 2 ของนายอนันต์ ฉายแสง โดยนายอนันต์ ฉายแสง เป็นบุคคลแรกที่มีบทบาททางการเมืองในตระกูลฉายแสง เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 สมัย และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองมากมาย ภูมิหลังทางสังคมของนายอนันต์ ฉายแสง เป็นชาวแปดริ้ว โดยกำเนิด เกิดเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2470 ที่บ้านจุกฉะเชิงเทรา อำเภอมะขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายทองสุข และนางแพ้ง ฉายแสง และมีพี่ชาย คือ นายรัชฎะ ฉายแสง และน้องชาย คือ นายกันภัย ฉายแสง โดยนายอนันต์ ฉายแสง เริ่มต่อสู้ชีวิตมาตั้งแต่อายุ 13 ปี หลังจากที่บิดาและมารดาเสียชีวิตไปแล้ว เป็นผู้รับภาระต้องดูแลพี่ชายที่ป่วยเป็นวัณโรค และน้องชายที่พิการตาบอด ต่อมาจึงได้รับการช่วยเหลือจากญาติ แต่ต้องแยกกันอยู่เพราะ

จะเป็นภาระหนักเกินไปสำหรับญาติที่รับอุปการะ โดยนายอนันต์ ฉายแสง กับพี่ชายต้องไปอาศัยอยู่กับญาติที่ตลาดบ้านใหม่ ส่วนน้องชายคนเล็กซึ่งพิการตาบอด ต้องไปอยู่กับยายเลี้ยงที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เพราะหากพี่น้อง 3 คน อาศัยอยู่รวมกัน จะเป็นภาระหนักเกินไป

นายอนันต์ ฉายแสงเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง มีความจำเป็นเลิศ เมื่อได้อุปสมบทเป็นภิกษุ ณ วัดเทพนิมิต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นเวลาเกือบ 2 พรรษา ระหว่างนั้นสามารถสอบนักธรรมตรีได้เป็นลำดับที่ 1 ของประเทศ ต่อมาเมื่อได้รับราชการเป็นตำรวจ ยศพลตำรวจได้ทำงานติดตามพลเอกเผ่า ศรียานนท์ ซึ่งขณะนั้นเป็นอธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งเดิมพลเอกเผ่า ศรียานนท์ และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นเพื่อนกัน เมื่อ พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รัฐประหารยึดอำนาจจากจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้พลเอกเผ่า ศรียานนท์ ต้องถูกเนรเทศออกนอกประเทศไทย ทำให้นายอนันต์ ฉายแสง โคนซ้อหากบฏต้องออกจากราชการตำรวจและโคนสอบสวนอยู่นาน จนข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงได้รับการปล่อยตัว ต่อมาในปี พ.ศ. 2501 มีเพื่อนๆ ชักชวนให้นายอนันต์ ฉายแสง สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ประกอบกับนายอนันต์ ฉายแสง เคยเรียนรู้งานการเมืองจากการเป็นตำรวจติดตามคุณจวน กุลละวณิชย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านในท้องที่อำเภอต่างๆ จึงได้รับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน และด้วยความที่เป็นคนมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเห็นอกเห็นใจและคอยช่วยเหลือทุกคนที่มาขอพึ่งหรือขอคำแนะนำ ทำให้ประชาชนรู้จักและได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา โดยมีนายจำลอง เทวารุชดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา (นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562) ดังจะเห็นได้จากการแม่ค้าในเขตวรรณชัย 2 และนางสุมาลี ศรีโอชา ประธานชุมชนซอยลิเก ให้ข้อมูลว่า “พี่นันต์ ได้ช่วยเหลือประชาชนมาตลอด ทำงานทุ่มเทเพื่อประชาชน ใจกว้าง ใจใหญ่ ประชาชนรักตระกูลฉายแสง เดือดร้อนไปหากี้ได้รับการช่วยเหลือ” (แม่ค้าในเขตวรรณชัย 2 และนางสุมาลี ศรีโอชา, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562)

พลเอกจรัล กุลละวณิชย์ ขณะที่ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้อธิบายความสัมพันธ์ไว้ในหนังสือแค่พ่อแม่ด้วยดวงใจ เนื่องในวาระที่นายอนันต์ ฉายแสง ได้รับเกียรติให้เป็นพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ปี 2539 ความว่า “ผมรู้จักพี่นันต์มาตั้งแต่วัยเยาว์ พ.ศ.2493 เมื่อผมอายุได้ 13 – 14 ปี ได้ติดตามพ่อจวน กุลละวณิชย์ ไปช่วยหาเสียงเพื่อสมัครเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ขณะนั้นพี่นันต์อายุประมาณ 23-24 ปี ยังหนุ่มมาก เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญให้พ่อในการหาเสียง ทั้งทางบก ทางเรือ ต้องไปค้างคืนตามหมู่บ้านหลายครั้งจึงมีโอกาสใกล้ชิดสนิมสนมกับพี่นันต์ตั้งแต่นั้นมา พ่อเป็นผู้แทนสองสมัยแล้ว ไม่ได้เป็นอีก แต่พี่นันต์

ก็ไปมาหาสู่กับบ้านของเราทั้งในจังหวัดฉะเชิงเทราและกรุงเทพฯ อย่างสม่ำเสมอ จนนับถือกันเป็นญาติสนิท เป็นเรื่องของครอบครัวไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาแอบแฝง” (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ขณะที่ยังดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษาพิเศษของนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจและการต่างประเทศและหัวหน้าพรรคชาติพัฒนาได้อธิบายความสัมพันธ์ไว้ในหนังสือแด่พ่อแม่ด้วยดวงใจ เนื่องในวาระที่ นายอนันต์ ฉายแสง ได้รับเกียรติให้เป็นพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ปี 2539 ความว่า “กระผมรู้จักท่านอดีตรัฐมนตรีอนันต์ ฉายแสง มานานเกือบ 50 ปี เนื่องจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง บิดาของกระผมจอมพลผิน ชุณหะวัณ ได้ย้ายไปอยู่ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา สำหรับคุณอนันต์ ได้รับราชการเป็นตำรวจติดตามคุณจวน กุลละวณิชย์ (บิดาพลเอกพิจิตร กุลละวณิชย์ และพลเอกจรัส กุลละวณิชย์) และพลตำรวจเอกพิชัย กุลละวณิชย์ ซึ่งเป็นพี่ชายคุณจวน เป็นเลขานุการท่านพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ในสมัยนั้น ได้นำคุณอนันต์ มาเป็นตำรวจติดตามอยู่ที่บ้านเทเวศน์ ซอย 1 จึงมีความสนิทสนมกันมากขึ้น คุณอนันต์เป็นนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและคัดค้านอำนาจนอกระบบมาโดยตลอด เมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา และได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในรัฐบาลของพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ในปี พ.ศ. 2519 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2529 และต่อมาแม้จะมีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ยังได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในสมัยที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีของกระทรวงต่างๆ อีกด้วย” (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

นายอนันต์ ฉายแสง เป็นนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย โดยผลงานที่ นายอนันต์ ฉายแสง ภูมิใจคือ กิจกรรมการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร ปฏิวัติล้มล้างรัฐธรรมนูญ ได้มีการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยจากนักการเมืองและนักศึกษาแทบทุกสถาบัน โดยเรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่และให้มีการเลือกตั้ง ในจำนวนผู้เรียกร้องที่เป็นนักการเมือง อาทิ นายไขแสง สุกใส พลตำรวจตรีสง่า กิตติขจร (น้องชายจอมพลถนอม) ลงชื่อเรียกร้องด้วยผลปรากฏว่ามีการจับกุมคุมขังผู้ที่ลงชื่อเรียกร้องเหล่านั้นไปหลายคน ซึ่งนายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนฝ่ายผู้เรียกร้องตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งที่นายอนันต์ ฉายแสง รักใคร่นับถือจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร และเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 บรรดาผู้นำนักศึกษาบางคนต้องหนีเข้าป่า บางคนต้องหนีไปต่างประเทศ นายอนันต์ ฉายแสง ดูแลและคอยให้ความช่วยเหลือ หลังจากที่เหตุการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีแล้ว นายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนหนึ่งที่ได้มีโอกาสไปดิงนักศึกษาเหล่านั้นกลับเข้ามา ร่วมกันพัฒนาประเทศชาติ นักศึกษา

ที่ว่ามีหลายท่านที่ประสบความสำเร็จและเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น คุณชำนาญ ศักดิ์เศรษฐ์ คุณอดิสร เพียงเกษ คุณสุทัศน์ เงินหมื่น คุณเกรียงกมล เลหาไพโรจน์ รวมถึงคุณจาตุรนต์ ฉายแสง ซึ่งเป็นลูกชายคนโตของนายอนันต์ ฉายแสงด้วย นายอนันต์ ฉายแสง ภูมิใจในเรื่องนี้มากว่าเป็นเรื่องถูกต้องถึงแม้ว่าพวกที่ต่อสู้จะลำบากยากเข็ญเดือดร้อนแทบเอาชีวิตไม่รอดก็ตาม ถือว่าเป็นการทำเพื่อส่วนรวมทั้งสิ้น (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

วีรติ ศักดิ์จิรพาพงษ์ ได้กล่าวถึงความประทับใจนายอนันต์ ฉายแสง เกี่ยวกับการสนับสนุนการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยไว้ในหนังสือแด่พ่อแม่ด้วยดวงใจ เนื่องในวาระที่ นายอนันต์ ฉายแสง ได้รับเกียรติให้เป็นพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ปี 2539 ความว่า “เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นายอนันต์ ฉายแสง ได้ช่วยเหลือทำใบปลิวโฆษณาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งทำให้เกิดผลสะท้อนอย่างมหาศาลในเวลาต่อมา และเมื่อเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 คุณจาตุรนต์ ฉายแสง และผู้นำนักศึกษาประชาชนเป็นจำนวนมากได้เข้าไป เพื่อต่อสู้กับอำนาจเผด็จการ ฟันฟัน เป็นห่วงลูกมากแต่ไม่เคยขอให้คุณอ้อยกลับมา และได้ช่วยเหลือผู้ที่เข้าไปที่เป็นรูปธรรมอย่างมากมาย แม้กระทั่งพี่น้องที่ติดอยู่ที่ประเทศจีน ฟันฟันเป็นคนคอยประสาน และช่วยเหลือกลับประเทศไทยมาจนครบถ้วน” (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

ประสาร มฤคพิทักษ์ อดีตสมาชิกวุฒิสภาได้กล่าวถึงความประทับใจนายอนันต์ ฉายแสง เกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างมีคุณธรรม ไว้ในหนังสือแด่พ่อแม่ด้วยดวงใจ เนื่องในวาระที่ นายอนันต์ ฉายแสง ได้รับเกียรติให้เป็นพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ปี 2539 ความว่า “เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ผมนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย หลังเหตุการณ์คลี่คลาย ผมและภรรยาป่วยจึงต้องเข้าไปรักษาตัวต่อในประเทศจีน และติดอยู่ที่คุณหมิงเรื่อยมา อันเนื่องจากสถานการณ์ต่อสู้ระหว่างขบวนการปฏิวัติกับรัฐบาลไทย เมื่อปี พ.ศ. 2521 -2524 คุณไชแสง สุกใส คุณประสิทธิ์ ไชโย คุณศรี อินทปัดดี ติดอยู่ประเทศจีนด้วยกัน ผม คุณไชแสง สุกใส เป็นเพื่อนกับคุณอนันต์ ฉายแสง และได้ติดต่อกันเรื่อยมา เพื่อจะช่วยเหลือกลับประเทศไทย คุณอนันต์ ฉายแสงและคุณกฤษฏา ฉายแสง ได้เดินทางมากวางเจาถึงสองครั้ง แต่ด้วยปัญหาด้านการสื่อสารทำให้พลาดโอกาสที่จะได้เจอกัน ต่อมาเมื่อเดินทางไปครั้งที่สามจึงได้พบและรับตัวกลับโดยสวัสดิภาพ โดยคุณอนันต์ ฉายแสง ได้ติดต่อกับพลเอกเสริม ฌ นคร รองนายกรัฐมนตรี โดยมีคุณวิระ มุสิกพงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ช่วยผลักดันให้ พลเอกเสริม ฌ นคร เซ็นใบอนุญาตเปิดการเดินทางให้กับคณะคนไทย การเดินทางไปประเทศจีนถึง 3 ครั้ง ของ คุณอนันต์ ฉายแสง และใช้จ่ายเงินส่วนตัวนับแสนบาทเพื่อรับคนจำนวนหนึ่งกลับประเทศไทยเป็นคุณูปการรูปธรรมที่ผมได้รับโดยตรงจากคุณอนันต์ ฉายแสง ที่คนอื่นไม่สามารถทำได้ ผมระลึกถึงน้ำใจของครอบครัวฉายแสงอยู่เสมอ” (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

ในด้านชีวิตครอบครัวนั้น นายอนันต์ ฉายแสง ได้สมรสกับนางเฉลียว ฉายแสง โดยนางเฉลียว ฉายแสง เป็นคนแปดริ้วโดยกำเนิด เกิดเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 “ที่ตลาดบ้านใหม่ เป็นบุตรของนายสุชิน และนางเกลี้ยง กมลสินธุ์ มีอาชีพค้าขายของเบ็ดเตล็ด” นางเฉลียว ฉายแสง เป็นบุตรคนที่สี่ในจำนวนพี่น้อง 7 คน สำเร็จการศึกษาชั้นประถม โรงเรียนทวิวิทยาคุณ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนดัดดุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจบการศึกษาในปี พ.ศ. 2489 ภายหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว นางเฉลียว ฉายแสง ได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าขาย โดยอาศัยอยู่กับญาติแถวทองหล่อ และเข้าทำงานในบริษัทขายรถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ยี่ห้อซีตรอง นางเฉลียว ฉายแสง รู้จักกับนายอนันต์ ฉายแสง ตั้งแต่เด็ก เพราะบ้านอยู่ใกล้กัน จึงพบปะและรักกัน ในปี พ.ศ. 2498 ได้แต่งงานกันจัดพิธีมงคลสมรสกันที่ตลาดบ้านใหม่ และเริ่มสร้างครอบครัวที่กรุงเทพฯ เพราะขณะนั้น นายอนันต์ ฉายแสง รับราชการตำรวจอยู่ที่กองปราบ และนางเฉลียว ฉายแสง ก็ทำงานบริษัทอยู่ที่กรุงเทพฯ แต่ค่าครองชีพที่สูงรายรับไม่พอกับรายจ่าย จึงทำให้ตัดสินใจเดินทางกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดจังหวัดฉะเชิงเทรา ภายหลังจากให้กำเนิดนายกลยุทธ ฉายแสง บุตรชายคนที่ 2 นางเฉลียว ฉายแสง นอกจากจะทำหน้าที่แม่บ้านแล้วยังต้องหารายได้เสริมมาจุนเจือครอบครัว โดยรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าและรับสอนผู้ที่สนใจตัดเย็บเสื้อผ้า นางเฉลียว ฉายแสง ทำหน้าที่แม่บ้านที่ดี คอยอบรมบุตรทั้ง 4 คน ให้ทำแต่ความดีใครทำไม่ดีออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทางนิดหน่อยจะเรียกมาตักเตือน ทำให้ทั้งครอบครัวไม่กล้าทำอะไรที่ผิดเสื่อมเสียชื่อเสียง อีกทั้งนางเฉลียว ฉายแสง ยังทำงานสังคมสงเคราะห์ในฐานะอาสาสมัครร่วมกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ออกไปช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนทุกข์ยาก เคยได้รับเกียรติให้เป็นแม่ดีเด่น แห่งชาติประจำปี 2529 พร้อมด้วยตำแหน่งอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ดีเด่นแห่งประเทศไทยประจำปี 2529 (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539) สอดคล้องกับข้อมูลจากนางพจนา สมกับชาติ รองประธานชุมชนตลาดบน ว่า “ป้าเฉลียวดูแลหลังบ้านให้กับลุงนันท์ได้เป็นอย่างดี ป้าเฉลียวไม่ใช่ลูกคนรวย เกิดบ้านไม้ในตลาดเป็นลูกของป้าเกลี้ยง กับลุงเก็บที่ประกอบอาชีพค้าขายร้านเล็กๆ ในตลาดบ้านใหม่” (นางพจนา สมกับชาติ, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562)

นายกลยุทธ ฉายแสง และพี่น้อง “ได้เห็นบิดากับมารดาคอยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับคำสอนที่ให้พี่น้องแข่งขันกันทำความดีปลอดจากอบายมุขทั้งปวง ยึดมั่นในหลักธรรมะ สร้างกุศล มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสติจะ รักษาคำพูด มีเมตตาแก่คนยากไร้ มีความยุติธรรมเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ที่สำคัญที่สุดต้องเป็นคนมีความกตัญญูกตเวที ทำให้เมื่อนายกลยุทธ ฉายแสง และพี่น้องเติบโต ได้ช่วยเหลือบิดา และมารดา ดูแลแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ตลอดจนได้ติดตามนายอนันต์ ฉายแสง ไปพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน และพี่น้องพวก

พ้องของนายอนันต์ นายแสง ในวัยเด็กนายกลยุทธ นายแสงได้ศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนเซนหลุยส์ชะเชิงเทรา เป็นเด็กเรียนดีและพุดน้อย ต่อมาศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบ โดยระดับปริญญาตรี นายกลยุทธ นายแสง เลือกเรียนในสาขาวิชาที่คิดว่าสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับพี่น้องประชาชนได้ และส่วนมากประชาชนจะเข้ามาปรึกษาด้านกฎหมายและปัญหาเรื่องปากท้อง นายกลยุทธ นายแสงและนายวุฒิพงศ์ นายแสง เรียนด้านกฎหมายและนายจาตุรนต์ นายแสง เคยเรียนหมอเพื่อจะช่วยเหลือคน ก็ได้เปลี่ยนแนวคิดหลังจากปามาว่า เรียนหมอจะช่วยเหลือคนได้ที่ละ 1 คน แต่เรียนเศรษฐศาสตร์จะช่วยเหลือแก้ปัญหาปากท้องของประชาชนได้ที่ละหลายคน” (จาตุรนต์ นายแสง และคณะ, 2539 และนายวุฒิพงศ์ นายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าภูมิหลังทางสังคมของนายกลยุทธ นายแสง เกิดจากการเห็นและติดตามการทำงานของบิดาในสมัยที่บิดาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น คอยช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนช่วยจนถึงที่สุด ประกอบกับนายกลยุทธ นายแสง ได้รับการปลูกฝังว่าเมื่อเติบโตหากช่วยเหลือใครได้ก็ให้ช่วยเหลือ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่มีเพื่อนๆ ของพ่อเป็นนักการเมืองระดับประเทศที่มีความยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้นายกลยุทธ นายแสงมีบิดาเป็นแบบอย่างและต้องการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อช่วยเหลือประชาชน

1.2 ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่านายอนันต์ นายแสง เป็นเด็กกำพร้า มีชีวิตความเป็นอยู่ลำบากมากเนื่องจากบิดาและมารดาเสียชีวิตไป ตั้งแต่อายุ 13 ปี นายอนันต์ นายแสง จึงต้องรับภาระเลี้ยงดูพี่ชายที่ป่วยเป็นวัณโรค และน้องชายคนเล็กพิการตาบอด ต่อมาได้มีญาติมารับอุปการะ 3 พี่น้อง แต่ต้องแยกกันอยู่เพื่อไม่เป็นภาระให้ญาติที่รับอุปการะ และเมื่อนายอนันต์ นายแสง ได้มาอาศัยอยู่กับลุงที่ตลาดบ้านใหม่ จึงเข้าอุปสมบท 2 พรรษา ณ วัดเทพนิมิตร จังหวัดชะเชิงเทรา สอบนักธรรมตรีได้ที่ 1 ของประเทศ ต่อมา ปี พ.ศ. 2494 เข้ารับราชการยศพลตำรวจ ในปี พ.ศ. 2498 มีหน้าที่การงานที่มั่นคงแล้วจึงแต่งงานกับนางเฉลียว นายแสง บุตรลำดับที่ 4 ของนายสุชิน และนางเกลี้ยง กมลสินธุ์ ครอบครัวประกอบอาชีพค้าขายมีร้านเล็กๆ อยู่ในตลาดบ้านใหม่ ในขณะที่นางเฉลียว นายแสง ประกอบอาชีพพนักงานในบริษัทแถวสี่แยกปทุมวัน ทั้งคู่ได้สร้างครอบครัวที่กรุงเทพฯ แต่เมื่อรวมรายได้ของทั้งสองที่มาจากงานประจำแล้ว ไม่เพียงพอกับการใช้ชีวิตในเมืองหลวงที่มีค่าครองชีพสูง ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเงิน จึงทำให้ตัดสินใจกลับจังหวัดชะเชิงเทรา แต่เนื่องจากทั้งสองคนยังไม่มีบ้าน ต้องเช่าบ้านอยู่ นางเฉลียว นายแสง ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านคอยดูแลบุตร - ธิดา ทั้ง 4 คน และประกอบอาชีพเสริมคือการรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าและรับจ้างสอนตัดเย็บเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว ประกอบกับช่วงเวลาที่พลตำรวจได้ทำงานติดตาม

พลเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ เมื่อ พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจจากจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ทำให้พลเอกเผ่า ศรียานนท์ ต้องถูกเนรเทศออกนอกประเทศไป นายอนันต์ ฉายแสง โคนข้อหาภักฎ จึงจำต้องออกจากราชการตำรวจ และโดนสอบสวนอยู่นาน จนข้อเท็จจริงปรากฏว่า ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจึงได้รับการปล่อยตัวไป หลังจากนั้นจึงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2501 และได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ต่อมาได้ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับ นายอนันต์ ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองเพียงอย่างเดียว ไม่ประกอบธุรกิจ หรือการค้าอื่นใดเนื่องจากต้องการใช้เวลาช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากประชาชนได้อย่างเต็มที่ สมบัติที่นายอนันต์ ฉายแสงได้สร้างไว้ให้กับครอบครัวคือ บ้านตระกูลฉายแสง (นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

คงจะเห็นได้จากการที่นายจิระวัตร กุลละวณิชย์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด ฉะเชิงเทรา ได้กล่าวไว้ในหนังสือ แม่พ่อแม่ด้วยดวงใจ ความว่า “พินันต์เป็นนักการเมืองที่มีแต่ช่วยเหลือสังคม ทำให้ที่เหลียวต้องอดทนและทำงานหนักตลอดจนช่วยภาระกิจของพินันต์ในหลายๆ เรื่อง บางครั้งต้องทำขมขายและช่วยต้อนรับผู้คนมากมายที่มาเยี่ยมเยือนพินันต์ พร้อมกับการเลี้ยงลูกๆ ด้วยตนเอง” (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539) สอดคล้องกับ แม่ค้าขายก๋วยเตี๋ยวที่อาศัยอยู่ซอยตรอกข้าวหลาม ซึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “ตอนเด็กๆ เมื่อ หลายสิบปีก่อนเคยเห็นบ้านลุงนันท์แจกเงินในวันเกิดของลุงนันท์ เด็ก 50 บาท ผู้ใหญ่ 100 บาท คิดว่าลุงนันท์รวยมากเลย เต็มบอกวาลุงนันท์รวยและมีอำนาจมากเป็นรัฐมนตรีเลยนะ ใจดี ใจกว้างมาก โทม่าจึงรู้ว่าลุงนันท์ไม่ได้รวยเงิน แต่รวยน้ำใจ” (แม่ค้าขายก๋วยเตี๋ยวที่อาศัยอยู่ซอยตรอกข้าวหลาม, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562)

นายกลยุทธ ฉายแสง เมื่อครั้งก่อนที่จะประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่นได้ประกอบอาชีพทนายความ ต่อมาเป็นผู้ชักชวนให้เข้าร่วมทีมนายกเทศมนตรีสุทิน เผือกพูลผล เพื่อสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งนายกลยุทธ ฉายแสง เคยเห็นการทำงานทางการเมืองของบิดาและคุ้นเคยการช่วยเหลือประชาชนของบิดามารดาตั้งแต่เด็ก จึงต้องการลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีบิดาคอยสนับสนุน ในขณะที่นั้น นายกลยุทธ ฉายแสง อายุเพียง 28 ปี นับเป็นคนหนุ่มไฟแรงที่ประชาชนรู้จักเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการเป็นบุตรชายคนที่ 2 ของนายอนันต์ ฉายแสง ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงเป็นที่รู้จักและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนทำให้ได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีในปี พ.ศ.2528 นายกลยุทธ ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่นและมีรายได้จากเงินเดือนค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2537 ตระกูลฉายแสง จึงได้เริ่มทำธุรกิจไม้สักทองที่จังหวัด เพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่ โดยธุรกิจดังกล่าวเกิดจากการที่นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ประกอบอาชีพ อสังหาริมทรัพย์และมีกำไรจึงรวมเงินของครอบครัว ซื่อที่คืนไว้ และปลูกไม้สักทอง ซึ่งนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “ตระกูลฉายแสงไม่ได้สนใจทำธุรกิจมากเพราะบิดาไม่ต้องการ ให้ใช้ฐานการเมืองมาทำธุรกิจการค้า เพราะหากมีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้องแล้วการช่วยเหลือ ประชาชนจะทำได้ไม่เต็มที่” (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าภูมิหลังทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง มาจาก ครอบครัวที่ไม่ได้ทำธุรกิจการค้าร่ำรวย แต่มีบิดาประกอบอาชีพนักการเมืองระดับชาติที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะเป็นที่พึ่งพาให้กับประชาชนได้ยามเดือดร้อน ลำบาก จึงถือได้ว่าเป็นตระกูลที่เป็นชนชั้นนำในจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3 ภูมิหลังทางการเมือง

ภูมิหลังทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง นั้นมีส่วนสำคัญมาจากนายอนันต์ ฉายแสง ผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นผู้สร้างฐานทางการเมืองไว้ให้กับตระกูลฉายแสง จากการที่คอยช่วยเหลือ ประชาชนที่เดือดร้อนมาโดยตลอด สร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นที่รักของชาวฉะเชิงเทรา การ ทำงานการเมืองของนายอนันต์ ฉายแสง ที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองที่มีความ ซื่อสัตย์สุจริต

จุดเริ่มต้นเส้นทางการเมืองของนายอนันต์ ฉายแสง สืบเนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้พลเอกเผ่า ศรียานนท์ ต้องถูก เนรเทศออกนอกประเทศไป เพราะโดนข้อหาภักฎและเป็นเหตุให้นายอนันต์ ฉายแสง ต้องออก จากราชการตำรวจ และ โคนสอบสวนอยู่นาน จนข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงได้รับ การปล่อยตัวไป จากนั้นทำให้ใจไม่ฝักใฝ่เผด็จการเพราะจากประสบการณ์ส่วนตัวพบว่าการปฏิบัติ เป็นการทำให้ผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง จึงเชื่อมั่นในประชาธิปไตยว่าเป็นการทำเพื่อ ประชาชนโดยแท้ ในปี พ.ศ. 2501 จึงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และด้วยนิสัยเป็น ผู้นำโอบอ้อมอารี กล่าวได้ว่าเสีย มีจิตใจชอบช่วยเหลือผู้ที่ลำบาก ประกอบกับเคยเป็นตำรวจติดตาม คุณจวน กุลละวณิช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านในท้องที่อำเภอต่างๆ จึง เป็นที่รู้จักของประชาชน และได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะเทศมนตรีเมือง ฉะเชิงเทรา โดยมีนายจำลอง เทวารุฑ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา นายอนันต์ ฉายแสง ทำงานรับใช้ประชาชน คอยแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนอยู่เสมอ ประกอบกับมี ความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองและบุคคลระดับประเทศ จึงทำให้ยังเชื่อมั่นในระบอบ

ประชาธิปไตย เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อปี พ.ศ.2511 ถัดมาในปี พ.ศ.2512 จึงตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ในสมัยนั้น นายอนันต์ ฉายแสง หาเสียงไม่ได้ใช้เงินมาก จะมีการแจกสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ มีการฉายหนังเอาลิเกมาแสดงก็จะขอขึ้นพูดหาเสียงบนเวที ซึ่งการหาเสียงหลักๆ จะเป็นการไปร่วมงานประเพณีต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่ง งานศพ โดยจะเป็นการขอขึ้นกล่าวหาเสียงในงาน ซึ่งการพูดสมัยนั้นเครื่องเสียงหายาก การเดินทางลำบากไม่มีรถ พื้นที่ในการหาเสียงทั้งจังหวัดหากบางที่ไม่ได้ไปก็ต้องตัดพื้นที่นั้นทิ้งไปไม่หวังคะแนนเสียงและจะไม่มีการส่งตัวแทนไปผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องไปเอง โดยปกติแล้วคนจังหวัดฉะเชิงเทราจะเลือกโดยยึดที่ตัวบุคคลเป็นหลัก แต่บุคคลต้องทำให้เชื่อถือ คนที่พูดดี พูดเก่ง ทำให้คนเชื่อถือจะได้รับการเลือกตั้ง (ศรุดา สมพอง, 2550, น. 37-42)

ประวัติการได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของนายอนันต์ ฉายแสง ทั้งหมด 4 สมัย ดังนี้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่สังกัดพรรคการเมือง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดพรรคสันติชน โดยพรรคสันติชนได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 มีนายวิริยะ เกิดศิริ เป็นผู้ก่อตั้งพรรค และนายอนันต์ ฉายแสง เป็นรองหัวหน้าพรรค และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2518 – 8 มกราคม พ.ศ. 2519 ในสมัยพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีและปีถัดมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2519 – 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดพรรคก้าวหน้า โดยมีผลการเลือกตั้งเป็นที่ 1 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2528-2529 รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดพรรคไทยรักไทย (ศรุดา สมพอง, 2550, น. 37-42)

ช่วงปี พ.ศ. 2529 – พ.ศ. 2543 นายอนันต์ ฉายแสง ไม่ได้รับเลือกตั้ง เพราะคู่แข่งมีอิทธิพลทั้งการเงินและการเมือง จนตระกูล “ฉายแสง” แทบจะหายไปจากจังหวัดฉะเชิงเทรา คนที่เคยเป็นสมัครพรรคพวกที่นายอนันต์ ฉายแสง เคยช่วยเหลือไว้ ก็พากันมาตีจากกันไปบ้าง ไล่ความ

กันบ้าง อาศัยที่นายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนอดทนอดกลั้น ทำแต่ความดี ตระกูล “ฉายแสง” จึงยังเป็นที่รู้จักของประชาชนชาวฉะเชิงเทรา และได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

นายกลยุทธ ฉายแสง และพี่น้อง ได้รับปลุกฝังจากนายอนันต์ ฉายแสง ผู้เป็นบิดา อยู่เสมอว่า “ให้เห็นใจลูกของคนอื่นๆ ที่ยากจน เห็นไหมลูกคนอื่นเขาลำบาก หากมีโอกาสได้เป็นใหญ่เป็นโต ช่วยเหลือได้ก็ต้องช่วยเหลือ จึงเกิดเป็นอุดมการณ์ในบ้านตระกูลฉายแสงต้องช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก และนอกจากคำสอนแล้ว อีกทั้งได้เห็นภาพจนจินตนา ในทุกๆ เช้าจะมีประชาชน เข้ามารอพบนายอนันต์ ฉายแสง เพื่อขอให้ช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเป็นแบบนี้ทุกวันจนค้ำ เมื่อนายกลยุทธ ฉายแสงและพี่น้องเติบโตสามารถช่วยเหลือประชาชนได้แล้ว ก็ได้ช่วยเหลืองาน การเมืองของบิดาอย่างไม่เป็นทางการ ในขณะที่บิดาออกไปทำงาน ก็จะมีประชาชนที่ได้รับความ เดือดร้อนเข้ามาหาที่บ้านฉายแสงเช่นเคย ลูกๆจึงต้องคอยรับเรื่องหากเรื่องใดสามารถช่วยเหลือได้ก็ ช่วยเหลือ สำหรับบ้านตระกูลฉายแสง ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนสำคัญมากไม่ว่าเรื่อง เล็กหรือเรื่องใหญ่ แต่เรื่องเดียวที่ตระกูลฉายแสงไม่ช่วยเหลือและไม่ต้อนรับ คือ เรื่องที่มีความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด เพราะบ้านตระกูลฉายแสงรักในกีฬาและต่อต้านเรื่องยาเสพติด ถ้าเป็นเรื่องอื่นๆ ก็จะดำเนินการช่วยเหลือตามหลักคุณธรรมของศาสนาพุทธ บางครั้งช่วยไถ่เกลี้ยไม่ให้เรื่องไปเป็น คดีความมากนัก แต่คนผิดก็ต้องยอมรับผิดและสำนึกในความผิดด้วย ช่วยประชาชนเพื่อให้สังคมอยู่ ร่วมกันได้ ตามหลักความยุติธรรม จึงเกิดความแข็งแกร่งทางการเมืองของตระกูลฉายแสงว่า จะไม่ ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว แต่ให้ทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อให้อยู่กัน ได้ให้สังคมอยู่กัน ได้ อย่างเป็นสุข ช่วยเหลือกันเสมือนเป็นญาติพี่น้องสำคัญมากของการทำการเมืองของตระกูลฉายแสง” (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

เส้นทางการเมืองของบุตร – ธิดา ของนายอนันต์ ฉายแสง มีดังนี้

บุตรคนที่ 1 นายจาตุรนต์ ฉายแสง เข้าสู่การเมืองครั้งแรกจากการสนับสนุนของ บิดา ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ในสังกัด พรรคประชาธิปัตย์และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราสมัยแรก และ สมัยที่ 2 ในปี พ.ศ.2531 ในสังกัดประชาธิปัตย์ และในปี พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ และ ได้รับการเลือกตั้งต่อเนื่องมาโดยตลอด จนกระทั่งในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2544 นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อสังกัดพรรคไทยรักไทย จนกระทั่งเกิดรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 ภายหลังรัฐประหาร นายทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคไทยรักไทย นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้เป็นรักษาการหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

นายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นนักการเมืองที่เก่ง ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย เป็นที่รักของประชาชนในจังหวัดเชิงเทรา ทำให้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเคยดำรงตำแหน่งสำคัญมากมาย อาทิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง โดยเป็นการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีครั้งแรกของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร

บุตรคนที่ 3 นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง เริ่มต้นเส้นทางทางการเมืองด้วยการช่วยเหลือบิดา ทำงานการเมืองและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2539 ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ไม่ได้รับการเลือก ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดพรรคไทยรักไทย เคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญ อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช และในรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลนายยงยุทธ วิชัยดิษฐ และรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ได้กล่าวว่า “การทำการเมืองของตระกูลฉายแสง ผมจะให้ความสำคัญมากกว่าทำอะไรประชาชนต้องได้ประโยชน์ ไม่โกงกิน ไม่ใช่วางโครงการนโยบายเพื่อให้เงินทุนได้ประโยชน์” (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

บุตรคนที่ 4 นางฐิติมา ฉายแสง

เริ่มต้นเส้นทางทางการเมืองโดยมีแรงบันดาลใจจากบิดาที่เป็นนักการเมืองอาชีพ และได้มีโอกาสช่วยเหลือบิดาหาเสียงและถูกปลุกฝังมาให้ช่วยเหลือประชาชน คนที่เดือดร้อนลำบากกว่าเรา โดยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2548 และได้รับแต่งตั้งเป็นโฆษกคณะกรรมการการพาณิชย์ สภาผู้แทนราษฎร ต่อจากนั้นในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ได้รับเลือกตั้งในพื้นที่เดิม และได้รับแต่งตั้งเป็นรองประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ ต่อมาในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เดิม แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง แต่ได้รับแต่งตั้งเป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สอดคล้องกับนางจำเนียร สุขสมบูรณ์ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ที่ให้ความเห็นว่า “การทำการเมืองของคุณฐิติมา ฉายแสง เน้นลงพื้นที่สัมผัสเสมอ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และงานแต่ง งานบวช งานศพ งานสำคัญๆ ของประชาชนจะให้ความสำคัญกับประชาชนเสมอ เป็นผู้หญิงที่เก่ง และทำงานเก่งมากๆ คิดอะไรทำอะไรจะคิดล่วงหน้าแต่ทำได้จริง” (นางจำเนียร สุขสมบูรณ์, สัมภาษณ์, วันที่ 8 ตุลาคม 2562)

นายกฤษฎ ฉายแสง บุตรชายคนที่ 2 ของนายอนันต์ ฉายแสง

การเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นของนายกลยุทธ ฉายแสง มาจากได้เห็นการทำงานของบริษัทในขณะที่เคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรามาก่อน ซึ่งบริษัททำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน จึงเห็นปัญหาและเข้าใจสภาพปัญหาและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จึงเกิดเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในการใช้อำนาจและบารมีในการช่วยเหลือประชาชน โดยนายกลยุทธ ฉายแสง กล่าวว่า “การที่อยู่ในครอบครัวนักการเมือง พ่อเป็นนายกเทศมนตรีเก่าและก็เป็นผู้แทนฯ ทำให้เจอผู้คนเยอะแยะ คนเดือดร้อนก็มาหา ทำให้สนใจการเมืองและการเมืองท้องถิ่นต้องคนที่พบปัญหาตั้งแต่เกิด และก็ซึมซับเรื่องการเมืองมาตั้งแต่เกิดทำให้มีแรงบันดาลใจ ชาวบ้านเดือดร้อนมาหาพ่อเราก็เห็นและพ่อเป็นเทศมนตรีด้วย มันเลยทำให้เหมือนกับมีความใกล้ชิดกับเทศบาลมาก่อน และพอจะรู้ว่าเทศบาลมีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน เพราะว่าชาวบ้านเดือดร้อนเรื่องความเป็นอยู่คุณภาพชีวิตอะไรต่างๆ ในเบื้องต้นต้องมาหาเทศบาลเพราะเทศบาลมีหน้าที่ช่วยให้บริการสาธารณะ” (นายกลยุทธ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2562)

สำหรับจุดเริ่มต้นการเข้าสู่เส้นทางการเมืองเกิดจากหลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประกอบอาชีพทนายความสักระยะ มีผู้ชักชวนให้เข้าร่วมทีมนายสุทิน เผือกพูนผล เพื่อสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยมีบิดาคอยช่วยเหลือและสนับสนุน ในขณะที่ นายอนันต์ ฉายแสง ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบกับนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นคนหนุ่มไฟแรงที่มีความสนใจในการทำงานด้านการเมือง จึงทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นผู้สมัครที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากและได้รับความไว้วางใจจากประชาชน โดยการได้รับเลือกตั้ง (ในสมัยนั้นเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมใช้วิธีตั้งทีมขึ้นมา ทีมไหนได้คะแนนเกินครึ่งก็โหวตเลือกนายกเทศมนตรี) และแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา นายกลยุทธ ฉายแสง จึงเริ่มมีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นทางการ โดยปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา คือการช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชน และการบริหารราชการของ นายสุทิน เผือกพูนผล นายกเทศมนตรี เป็นระยะเวลาประมาณสิบปี (นายกลยุทธ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2562)

ปี พ.ศ. 2538 นายกเทศมนตรีนายสุทิน เผือกพูนผล หมาดวาระ ต้องมีการเลือกตั้งครั้งใหม่ ซึ่งในครั้งนี้นายกลยุทธ ฉายแสง ได้มีการตั้งทีมขึ้นมาชื่อว่า กลุ่มรวมใจพัฒนา ซึ่งมีนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นผู้สมัครนายกเทศมนตรีแข่งขันกับนายสุทิน เผือกพูนผล อดีตนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราและก่อนวันเลือกตั้ง 1 วัน นายสุทิน เผือกพูนผล ได้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ โดยผลการเลือกตั้งในครั้งนั้น ทีมนายสุทิน เผือกพูนผล มีผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเพียงคนเดียว

คือ นายสุขุม ตั้งกงพานิช นอกนั้น ผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นทีมงานของ นายกลยุทธ ฉายแสงทั้งหมด

นายกลยุทธ ฉายแสง ได้รับการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมือง ฉะเชิงเทรา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จนมาถึงปี พ.ศ. 2546 ต้องเว้นวรรคทางการเมืองตามกฎหมาย โดยมีนาย บุญทวี สุจริตน้อมรกุล ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา เพียงเดือนเศษ คือ ตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2547 และนายกลยุทธ ฉายแสง ได้รับการเลือกตั้ง ให้เป็นนายกเทศมนตรี ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 – 8 มีนาคม พ.ศ. 2555 เมื่อหมดวาระ ในวันที่ 8 มีนาคม 2555 นายกลยุทธ ฉายแสง ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา มาแล้ว 6 สมัย ได้นำกลุ่มรวมใจพัฒนา ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ชุดเดิม จำนวน 18 คน ใน 3 เขต ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้มีคู่แข่งทางการเมืองคนสำคัญคือนายชาติ เจริญสุข เป็นอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ที่ลงเลือกตั้งระดับ เทศบาล ได้นำทีมขบวนการพัฒนา จำนวน 18 คน ใน 3 เขต ลงสมัครแข่งขันกันแบบครบทีมด้วย

นายวินัย แสงศิริผล สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และนายสุขุม ตั้งกงพานิช สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า “นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้า พรรคประชาธิปัตย์และแกนนำพรรคประชาธิปัตย์นำทีมลงมาช่วยหาเสียงอย่างหนัก แต่ปรากฏว่า นายกลยุทธ ฉายแสง มีผลคะแนนการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราชนะแบบขาดลอย” (นายวินัย แสงศิริผล และนายสุขุม ตั้งกงพานิช, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562) ตรงกับข้อมูลการ จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทราว่าผลการเลือกตั้งเทศบาลเมือง ฉะเชิงเทราในวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2555 นายกลยุทธ ฉายแสง ได้คะแนนเสียง 11,810 คะแนน ครองเก้าอี้นายกเทศมนตรีได้เป็นสมัยที่ 7 ขณะที่นายชาติ เจริญสุข อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร เขต 2 จังหวัดฉะเชิงเทรา จากพรรคประชาธิปัตย์ ได้คะแนน 4,168 คะแนน ส่วนผลการ เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราทั้ง 3 เขต ปรากฏว่า กลุ่มรวมใจพัฒนาของนายกลยุทธ ฉายแสง ได้ 3 เขตเลือกตั้งรวม 18 คน โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราในครั้งนี้ จำนวน 28,384 คน ออกมาใช้สิทธิ จำนวน 17,708 คน คิดเป็นร้อยละ 62.38 ของผู้มีสิทธิทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา)

ชัยชนะของนายกลยุทธ ฉายแสง ในครั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเมื่อปี พ.ศ. 2554 เกิด อุทกภัยครั้งใหญ่ในประเทศไทย พื้นที่เศรษฐกิจบริเวณริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงในเขตเทศบาลเมือง ฉะเชิงเทราประสบปัญหาอุทกภัยด้วย ซึ่งนายกลยุทธ ฉายแสงได้ลงพื้นที่ ระดมบุคลากรและ เครื่องมือรับมือกับปัญหาน้ำท่วมและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ พร้อมทั้ง วางแผนให้มีการระบายน้ำท่วมขังเพื่อป้องกันปัญหาในระยะยาวให้กับประชาชนสร้างความพึง

พอใจให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับข้อมูลจากนางจำเนียร สุขสมบูรณ์ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมว่า “ก่อนน้ำจะท่วมนั้น เทศบาลเมืองจะเชิงเทราได้ประกาศแจ้งเตือนให้ประชาชนบริเวณใกล้เคียง เก็บของไว้ที่สูง เนื่องจากน้ำจากแม่น้ำบางปะกงจะสูงถึง 50 ซม. น้ำท่วมครั้งนี้พวกเราทำงานกันหนักมาก ท่านนายกฯ กลยุทธ์และทีมงานแทบไม่ได้พักผ่อนเลย พวกเราตั้งใจทำงานให้รวดเร็วที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด” (นางจำเนียร สุขสมบูรณ์, สัมภาษณ์, วันที่ 8 ตุลาคม 2562) สอดคล้องกับนางสาวณภัตสรณ์ นนสະ นักธุรกิจ ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกฯ กลยุทธ์ เป็นห่วงประชาชนมาก คอยมาดูแลและเทศบาลเมืองจะเชิงเทราเข้ามาช่วยเหลือตลอด และแก้ปัญหาได้ดี ไม่ทิ้งประชาชน” (นางสาวณภัตสรณ์ นนสະ สัมภาษณ์, วันที่ 10 ตุลาคม 2562)

นายกกลยุทธ์ ฉายแสง จะครบวาระในปี พ.ศ. 2559 แต่ในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยเกิดรัฐประหาร ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 16:30 น. โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร โดยยึดอำนาจรัฐบาลที่มีนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รักษาการนายกรัฐมนตรี ซึ่งเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การเมืองที่เริ่มเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 เพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ และอิทธิพลของนายทักษิณ ชินวัตร และได้มีประกาศราชกิจจานุเบกษา คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2558 เรื่องการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว ข้อ 5 ระบุว่า กรณีผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพ้นจากตำแหน่ง ให้ผู้บริหารท้องถิ่นที่ต้องพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากครบวาระตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้มีประกาศให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยนายกกลยุทธ์ ฉายแสง จึงได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีต่อตั้งแต่ พ.ศ. 2559 จนกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดวันเลือกตั้งของเทศบาลทั่วประเทศไทย

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าภูมิหลังทางการเมืองของนายกกลยุทธ์ ฉายแสง เริ่มจากนายอนันต์ ฉายแสงผู้เป็นบิดา เป็นนักการเมืองประสบความสำเร็จ และคอยปลูกฝังบุตรทุกคน ว่ามีประชาชนลำบากต้องการความช่วยเหลืออีกมาก โทมมาเป็นใหญ่ต้องช่วยเหลือคน จึงเกิดเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในตระกูลฉายแสง ประกอบกับนายกกลยุทธ์ ฉายแสง มีความใกล้ชิดกับเทศบาลเมืองจะเชิงเทราเนื่องจากบิดาเคยเป็นเทศมนตรี ทำให้นายกลยุทธ์ ฉายแสง เดินเส้นทางสายการเมืองท้องถิ่น และบิดาคอยช่วยเหลือและสนับสนุน จนได้รับเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีเมืองจะเชิงเทรา และจากการที่ได้รับความไว้วางใจในตัวนายกกลยุทธ์ ฉายแสง ทีมรวมใจ

พัฒนาจึงได้รวมกลุ่มกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งมีนายกฤษฎ ฉายแสง เป็นผู้สมัครนายกเทศมนตรี เมืองฉะเชิงเทราและได้รับการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราเมื่อนายกฤษฎ ฉายแสงจะมีคู่แข่ง ที่สังกัดพรรคการเมืองอย่างพรรคประชาธิปัตย์แต่นายกฤษฎ ฉายแสง และทีมงานยังได้รับความไว้วางใจจากประชาชนชาวเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราจนถึงปัจจุบัน

2. เครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง

พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ 12.76 ตารางกิโลเมตร มีประชากรใน พื้นที่ ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 39,233 คน มีสัดส่วนความหนาแน่นของประชากร 3,074.69 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร มีวัดโสธรวรารามวรวิหาร (วัดหลวงพ่อโสธร) เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ในพื้นที่ และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวต้อนรับประชาชนจังหวัดอื่นๆ ที่มีศรัทธาต้องการเคารพสักการะนมัสการหลวงพ่อกุศลโสธร ทำให้พื้นที่เล็กๆ ในเมืองเล็กๆ แต่มีประชากรอาศัยอยู่เป็น จำนวนมากจึงเป็นแหล่งเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งนายกฤษฎ ฉายแสง ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามานเป็นระยะเวลานาน จึงศึกษาเครือข่ายและ ความสัมพันธ์ของนายกฤษฎ ฉายแสง ได้ดังนี้

2.1 เครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางสังคม ของนายกฤษฎ ฉายแสง

2.1.1 *เครือข่ายของ ตระกูลฉายแสง* สืบเนื่องมาจากฉายแสงเป็นตระกูลที่อาศัยอยู่ ในจังหวัดฉะเชิงเทรามา 200 กว่าปี ทำให้มีญาติพี่น้องมากพอสมควร และนายกฤษฎ ฉายแสง สมรสกับภรรยาเป็นชาวบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้โดยรวมแล้ว นายกฤษฎ ฉายแสง มี เครือญาติมากพอสมควร โดยจะให้ความช่วยเหลือกันอยู่เสมอ

2.1.2 *กลุ่มคนที่รักนายอนันต์ ฉายแสง* โดยนายอนันต์ ฉายแสง ได้คอยให้ความช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนให้ประชาชนอยู่เสมอ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา และอดีตนายกรัฐมนตรี ได้เขียนคำระลึกถึงนายอนันต์ ฉายแสง ลงในหนังสือแด่พ่อแม่ ด้วยดวงใจ ความว่า “ในสมัยที่เคยเช่าบ้านอยู่ติดกันกับ ๆ ผนฯ อนันต์ ฉายแสง อดีตรัฐมนตรีช่วยว่า การกระทรวงคมนาคม เมื่อครั้งท่านเป็นผู้แทนสมัยแรกๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ท่านมีใจรักมีจิตใจรับใช้ประชาชนอย่างหามรุ่งหามค่ำ มีน้ำใจที่จะรับ ใช้ที่จะบริการ ทั้งครอบครัวภรรยาและเด็กๆ ในบ้าน ตื่นมาซังกาแพ่เลี้ยงแขกที่มารอพบตั้งแต่ยังไม่ สว่างทุกวัน วันละหลายๆ คณะ ช่วงสายๆ ที่ ๆ ผนฯ อนันต์ ฉายแสง ไม่อยู่บ้านคนในบ้านต้องช่วย รับรองแทน เพราะต้องออกไปงานของประชาชน ไม่ว่าจะป็นงานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ โดยเฉพา งานศพ เพราะเจ้าภาพต่างหวังให้ไปเป็นเกียรติ ๆ ผนฯ อนันต์ ฉายแสง ก็จะช่วยเป็นล่า

เป็นสัน ไม่มีช่วยน้อย บางทีเงินในกระเป๋าไม่พอให้ทั้งหมด วันสำคัญๆ จะมีคนแก่คนเฒ่ามา รับของขวัญและเงินเป็นประจำ ๆ หนึ่ง ๑๐๐ บาท ๑๐๐ บาท ๑๐๐ บาท ด้วยที่ทั้งบุตร ธิดา และภริยา เป็นผู้มีความใจช่วยเหลือส่งเสริมบารมีของ ๆ หนึ่ง ๑๐๐ บาท ๑๐๐ บาท ทั้งในด้านช่วยเหลือสังคมและ ต่อรับจับคู่ใคร ไปเยี่ยมไปขอความช่วยเหลือจะกลับบ้านด้วยความรู้สึกที่ดี โดยทั่วกัน” (จาตุรนต์ ฉายแสง และคณะ, 2539)

กลุ่มคนเหล่านี้ในปัจจุบันมีอายุมากแล้ว เมื่อได้พบเห็นนายกลยุทธ ฉายแสง จะรู้สึกผูกพันเหมือนเห็นลูกหลาน ด้วยใจที่รักนายอนันต์ ฉายแสงและเห็นการทำงานของนายกลยุทธ ฉายแสง ที่ทุ่มเทเพื่อประชาชนเหมือนบิดา ทำให้เกิดความรัก ใฝ่ใจ เชื่อมั่นในตระกูลฉายแสง ไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สอดคล้องข้อมูลของผู้ประกอบอาชีพค้าขายในเขตชุมชนตลาด บ้านใหม่ว่า “ในตอนแรกๆ เรารู้จักนายกลยุทธ ฉายแสง เพราะเป็นบุตรชายของนายอนันต์ ฉายแสง และนายอนันต์ ได้ช่วยเหลือประชาชนมาตลอด เป็นที่รักของประชาชน” (ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย ในเขตชุมชนตลาดบ้านใหม่, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562) สอดคล้องกับข้อมูลจากนายสมชัย อมรรัตนาชัย สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราว่า “ลุงนั่นเป็นที่รักและเป็นที่รู้จักของชาวแปดริ้ว เพราะลุงนั่นที่คอยช่วยเหลือประชาชน และลูกๆ ของลุงนั่นที่ช่วยเหลือประชาชนมาตลอดเวลา เด็ดร้อน” (นายสมชัย อมรรัตนาชัย, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

2.1.3 กลุ่มคนที่รักนายกลยุทธ ฉายแสง เนื่องจากนายกลยุทธ ฉายแสง ได้ดำรง ตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรามาเป็นระยะเวลาเกินกว่า 20 ปี จึงได้ช่วยเหลือพัฒนาด้าน สังคมของประชาชนไว้มากมายทั้งในทางราชการและโดยคุณธรรม ดังต่อไปนี้

1) **พัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างสังคมที่ง่ายต่อการออกกำลังกาย และสร้างแหล่ง** พักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ ถึงแม้พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีจำกัด เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาเมืองฉะเชิงเทรา แต่นายกลยุทธ ฉายแสง ยังหวงแหนพื้นที่ไว้ให้ประชาชนออกกำลังกาย และเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง พื้นที่ดังกล่าวคือ สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี 80 พรรษา ตั้งอยู่ที่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่ 90 ไร่ เป็นสวนสาธารณะที่มีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางสวน เดิม พื้นที่แห่งนี้เป็นสวนสาธารณะที่ร่มรื่นแต่ มีลักษณะรกทึบ เป็นแหล่งมั่วสุมนักศึกษาเวลาที่หนีเรียน มาทำสิ่งไม่ดี นายกลยุทธ ฉายแสง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราเป็นครั้งแรก ได้ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ให้กลายเป็นสวนสาธารณะที่สวยงามมีต้นไม้ และดอกไม้ประดับ ร่มรื่น มีสนามเด็กเล่นไว้ให้เด็กๆ วิ่งเล่นออกกำลังกาย และค่อยๆ ปรับปรุงเรื่อยมาจนถึง ปัจจุบัน เมื่อเครื่องเล่นเดิมชำรุดเสียหาย ก็จัดให้มีเครื่องเล่นใหม่ที่มีสีสันสวยงาม ทันสมัย ดึงดูดใจ เด็กๆ เป็นอย่างมาก ทำให้เด็กๆ ได้ออกกำลังกายอย่างมีความสุข เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและ

พัฒนาการเด็กอย่างสมวัย นอกจากนี้ มีเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้ใหญ่ สามารถออกกำลังกาย และมองดูบุตรหลานให้อยู่ในสายตาเพื่อความปลอดภัยได้อีกด้วย ภายในสวนสาธารณะมีการแบ่ง ลัดส่วนพื้นที่ให้เป็นสนามบาสเกตบอลที่ได้มาตรฐาน มีห้องน้ำสาธารณะติดเครื่องปรับอากาศให้ เข้าใช้บริการได้ฟรีและมีคนคอยดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ ซึ่งกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้ มอบรางวัลชนะเลิศ สุดยอดสวนแห่งปี ระดับเขตของเขต 3 ประจำปี พ.ศ. 2548 ในประเภท สวน สาธารณะในสวนสาธารณะ สำหรับสนามกีฬาที่มีอยู่เดิมนายกลยุทธ์ นายแสงได้พัฒนาให้เป็นสนาม ฟุตบอลที่ได้มาตรฐานอันดับต้นๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสนามฟุตบอลแห่งนี้ใช้ ไฟมาตรฐานรองรับการถ่ายทอดสด ทำให้มีทีมฟุตบอลที่มีชื่อเสียงจากกรุงเทพฯ ประเทศเกาหลี และประเทศฮ่องกงยังมาขอใช้สนามฟุตบอลแห่งนี้เป็นที่ฝึกซ้อม เพราะสนามฟุตบอลที่มีมาตรฐาน ทำให้นักกีฬาไม่บาดเจ็บง่าย สนามฟุตบอลแห่งนี้ยังสามารถรองรับการแข่งขันสำคัญ เช่น โทโยต้า ลีค นอกจากนี้ฝั่งด้านหลังสนามฟุตบอล ได้แบ่งพื้นที่สร้างสนามเทนนิสที่ได้มาตรฐาน และฝั่งตรงข้ามกับสนามฟุตบอล เป็นบริเวณศาลาจตุรมุขที่นอกจากใช้ประกอบพิธีสำคัญของราชการ แล้วนายกลยุทธ์ นายแสง ยังสงวนพื้นที่ไว้ให้ประชาชนออกกำลังกาย เช่น วิ่ง เดิน หรือปั่นจักรยาน มีการแบ่งลัดส่วนพื้นที่เป็นสนามฟุตบอลและมีเครื่องออกกำลังกายอยู่บริเวณด้านข้างเสาธง เพื่อให้ ประชาชนสามารถเลือกออกกำลังกายตามความชอบและความถนัดของแต่ละบุคคล สำหรับบริเวณ ด้านในศาลาจตุรมุขนั้น ยามเย็นจะใช้เป็นสถานที่ใช้เดินแอโรบิก หรือโยคะ พื้นที่ 90 ไร่ ใน สวนสาธารณะแห่งนี้จะมีประชาชนมาใช้บริการร่วมพันคนในแต่ละวัน คนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ เป็นคนรักสุขภาพ รักการออกกำลังกาย สอดคล้องกับข้อมูลจากนายศคนัย สิ้นสมบัติ นายก องค์กรบริหารส่วนตำบลบางไผ่ ว่า “นายกลยุทธ์ นายแสง เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ เทศบาล เมืองชะเชิงเทราพัฒนาไปมากจากแต่เดิม ท่านพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และพัฒนาพื้นที่หน้าศาลากลางจังหวัดให้เป็นสถานที่ออกกำลังกาย” (นายศคนัย สิ้นสมบัติ, สัมภาษณ์, วันที่ 4 ตุลาคม 2562)

2) วิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองของ นายกลยุทธ์ นายแสง คือการพัฒนาคน และสังคมให้มีคุณภาพจะเป็นฐานพัฒนาเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน จึงสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้จินตนาการ ด้วยการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้เมืองชะเชิงเทรา KCC (Knowledge Center of Chachoengsao) เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 ขนาดพื้นที่ ใช้สอย 7,000 ตารางเมตร มี 4 ชั้น อาคารออกแบบเป็นรูปหนังสือเล่มวางซ้อนกัน เป็นพื้นที่ ให้บริการสำหรับ เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป โดยจัดสรรพื้นที่การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 9 โซน ดังนี้

ห้องสมุดเด็ก สีสันสดใส มีหนังสือหลากหลายเหมาะสำหรับเด็ก มีที่ระบายสีเสริมสร้างจินตนาการและมีคอมพิวเตอร์ให้เด็กๆ สามารถหัดใช้อินเตอร์เน็ตในการค้นคว้าข้อมูลตามจินตนาการได้อีกด้วย และทุกวันเสาร์จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กๆ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และจินตนาการ อาทิ เช่น บิงโกหรรษา ระบายสีกระเป๋าผ้าการ์ตูน ประดิษฐ์สัตว์น่ารักจากแก้วกระดาษ ประดิษฐ์พวงกุญแจ ฯลฯ

ห้องสมุดดนตรี เป็นพื้นที่ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สร้างสรรค์ทางดนตรีผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านเสียงเพลง มีเวทีพร้อมอุปกรณ์ให้ทดลองเล่นดนตรีได้ด้วย

ห้องสมุดมีชีวิต เป็นห้องสมุดเปิดกว้างให้ประชาชน เข้ามาใช้บริการ มีหนังสือให้ค้นคว้าอย่างครบครัน ที่นั่งให้นั่งอ่านหนังสือสะดวกสบาย มีคู่มือหนังสืออัตโนมัติ

โรงละครเคซีซี เป็นโรงหนังขนาดเล็กแต่ทันสมัย มีการจัดฉายภาพยนตร์สร้างสรรค์ ทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศ

จัตุรัสนัดฝัน เป็นพื้นที่เปิดกว้างสำหรับความฝันและจินตนาการ เป็นเวทีสำหรับเด็กทำกิจกรรมตลอดจนแสดงผลงานต่างๆ

ห้องปล่อยแสง เป็นห้องจัดนิทรรศการส่งเสริมงานศิลปะและผลงานคุณภาพ เพื่อจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ โดยจะเปลี่ยนทุกๆ 6 เดือน เช่น เรื่องอวกาศ การจัดงานศิลปะ การแสดงผลงานจากชุมชนท้องถิ่น

บ้านของเรา เป็นหอประวัติศาสตร์ของเมืองฉะเชิงเทราที่นำเสนอข้อมูลของจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยสื่อทันสมัยและภาพเคลื่อนไหว รวมไปถึงสื่อการเรียนรู้ด้วยจอสัมผัสขนาดยักษ์

โซนมัลติมีเดีย เป็นพื้นที่การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีไอแพดไว้บริการให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ห้องสมุดไอที เป็นห้องคอมพิวเตอร์ที่มีบริการอินเทอร์เน็ต พร้อมโปรแกรมใช้งานแบบธรรมดา ไปจนถึงระดับมืออาชีพ

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น โยคะเพื่อสุขภาพ อดิสงส์สร้างเสียงเพลง คาราโอเกะสร้างสุข โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และกิจกรรมลีลาศของชมรมลีลาศเพื่อผู้สูงอายุเมืองฉะเชิงเทรา หรือการจัดอบรม สัมมนา และมีเยาวชน เข้ามาใช้สถานที่ในการติวหนังสือให้กับเพื่อนๆ รวมไปถึงมีห้องกระจกให้เยาวชนได้ซ้อมและพัฒนาท่าเต้นอีกด้วย

สอดคล้องกับข้อมูลจากนายสุนัย เทียมพิจารณ์ รองประธานชุมชน ประตูน้า ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกฤษฎ ฉายแสง มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล เมื่อครั้งเช่าพื้นที่จากตลาดทรัพย์สินก็มีการประชามว่าพื้นที่ตรงนี้จะทำอะไร มีหลายๆ ความคิด แล้วมีความคิดหนึ่งที่จะสร้างศูนย์การเรียนรู้ ตอนนั้นคิดว่าจะใช้ได้จริงไหม จะมีคนมาใช้บริการรีเปล่า แต่ในปัจจุบัน เห็นศูนย์การเรียนรู้ KCC พัฒนาอย่างต่อเนื่องและผู้ใช้บริการไม่ใช่เพียงแค่เด็กๆ ที่เข้าไปใช้บริการ มีทุกกลุ่มทุกวัย สะดวกมากๆ” (นายสุนัย เทียมพิจารณ์, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2562)

3) *ส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อผู้สูงอายุ นายกฤษฎ ฉายแสง* ต้องการอนุรักษ์ร่างมาตรฐานและร่างพื้นบ้านไว้ โดยปี พ.ศ. 2556 โดยมอบหมายนางจำเนียร สุขสมบูรณ์ ราชการสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ให้ดูแลการอนุรักษ์ร่างมาตรฐานและร่างพื้นบ้านไว้ โดยใช้เวลาวางวันเสาร์และวันอาทิตย์ โดยจัดเป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุพบปะ พูดคุย ซ้อมร่าง อย่างมีความสุข มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จนมีสมาชิกรวมกว่า 200 คน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาร่วมทำกิจกรรมร่างตามความต้องการของผู้สูงอายุ และประชาชนที่สนใจ เป็นอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยประเภทการละเล่นท้องถิ่นจนได้ร่างออกอากาศทางโทรทัศน์ที่ช่อง 9 อสมท ผู้สูงอายุได้รับการชื่นชม ได้แต่งตัวสวยๆ เมื่อผู้สูงอายุมีความสุข สุขภาพแข็งแรง จึงทำให้ไม่เป็นภาระลูกหลานและไม่เป็นภาระสังคม ต่อมาเมื่อตลาดบ้านใหม่ซึ่งเป็นตลาดท่องเที่ยวและตลาดอนุรักษ์ สอดคล้องกับข้อมูลจากนางจำเนียร สุขสมบูรณ์ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และนางจิระนันท์ ไชยสุนีย์ นักวิชาการคลังชำนาญการ ว่า “นายกฤษฎ ฉายแสง ได้จัดหาพื้นที่บ้านไม่ริมน้ำขนาดใหญ่และกว้างขวางรองรับผู้สูงอายุให้ไปทำกิจกรรมที่ตลาดบ้านใหม่ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ไปสร้างสีสันเพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวบางคนมาเที่ยวตลาดบ้านใหม่มาแล้วมาอีก เพื่อมาร่วมร่างกับชมรมรักษาร่าง นายกฤษฎ ฉายแสง สามารถนำงานวัฒนธรรมท้องถิ่นร่างมาบูรณาการร่วมกับตลาดชุมชนได้อย่างลงตัว” (นางจำเนียร สุขสมบูรณ์ และนางจิระนันท์ ไชยสุนีย์, สัมภาษณ์, วันที่ 8 ตุลาคม 2562)

4) *สร้างสังคมที่รู้เท่าทันยาเสพติด* ตามประกาศของ ป.ป.ส. ในปี 2556 พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีพื้นที่สีแดง จำนวน 2 ชุมชน นายกฤษฎ ฉายแสง จึงมีนโยบายมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว หากครอบครัวเข้มแข็ง จะช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งเริ่มแรกพัฒนาครอบครัวโดยให้ผู้ใหญ่เป็นตัวขับเคลื่อน และวางเป้าหมายไปที่เด็ก แต่เด็กไม่ได้คิดเอง จึงต้องเปลี่ยนแนวคิดที่จะนำ โครงการที่เด็กสามารถคิดเองทำเองได้ จึงนำโครงการ To Be Number One มาตั้งเป็นชมรม To Be Number One เพื่อให้เด็กๆ ห่างไกลยาเสพติด โดยการสนับสนุนของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ผูกสัมพันธ์กับเด็กๆ และเยาวชนสร้างความคิดให้ตระหนักรู้อาจจะอยู่อย่างปลอดภัยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในลักษณะนี้ได้อย่างไร รู้ว่าจะอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ

โดยที่ไม่เอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สอดคล้องกับข้อมูลจากนางจำเนียร สุขสมบูรณ์ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมว่า “เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเน้นการป้องกันเพราะกฎหมายยังไม่ให้อำนาจการปราบปราม เน้นกิจกรรมในการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกลุ่มที่ขับเคลื่อนจะเป็นเด็กและเยาวชน ชมรม To Be Number One มีสมาชิกอยู่ประมาณ 1,100 คน ทำให้เด็กๆ มีเวลาว่างใช้ให้เป็นประโยชน์ มีภูมิคุ้มกันที่ดี ทำกิจกรรมร่วมกัน ในปี พ.ศ. 2557 ไปแข่งขันผลงานระดับภาคตะวันออก แล้วเข้าแข่งขันระดับประเทศ จากระดับดีเด่น ปัจจุบันขึ้นไประดับเงิน การที่ให้เด็กมาร่วมกันรณรงค์ไม่ใช่เรื่องที่น่าอายแต่เป็นเรื่องที่ดีและผลลัพธ์ได้ตามเป้าหมายเพราะตามประกาศของ ป.ป.ส. ในปัจจุบัน พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราไม่มีพื้นที่สีแดงแล้ว” (นางจำเนียร สุขสมบูรณ์, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562) สอดคล้องกับเด็กหญิงชลิตา รุนเจริญ สมาชิกชมรม To Be Number One ให้ข้อมูลว่า “เป็นกิจกรรมที่สนุก ได้แสดงความสามารถและสร้างความภูมิใจให้กับครอบครัวด้วยใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ได้เจอเพื่อนๆ และไม่พากันไปทำอะไรที่ไม่ดี” (เด็กหญิงชลิตา รุนเจริญ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

5) *สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม นายกลยุทธ ฉายแสง* เป็นผู้บริหารท้องถิ่น ที่ทราบบริบทของพื้นที่ ภูมิประเทศกายภาพของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และสภาพความเป็นอยู่รวมถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน จากการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงสามารถพัฒนาเมืองฉะเชิงเทราให้มีความเจริญ บ้านเมืองสะอาด บริการสาธารณะได้มาตรฐาน แต่ยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในชุมชน อาชีพฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ประชาชนบางกลุ่มยังต้องการความช่วยเหลือ หน้าที่ของเทศบาลเมืองคือช่วยเหลือประชาชน โดยนายกลยุทธ ฉายแสง ตระหนักเสมอว่า หากทำตามภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดนั้นไม่เพียงพอ ต้องใช้คุณธรรมในความเป็นมนุษย์เข้ามาช่วยด้วย จึงเกิดเป็นนโยบายที่นายกลยุทธ ฉายแสง ได้วางไว้ให้กับข้าราชการ ในการปฏิบัติงาน เมื่อเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราลงพื้นที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือชุมชนและพบเจอชาวบ้านที่ต้องการความช่วยเหลือในทันที หากไม่สามารถรอการช่วยเหลือจากทางราชการได้ หากเป็นจำนวนเงินที่ไม่เยอะเจ้าหน้าที่จะช่วยกันออกสตางค์แทนชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนให้ แต่หากเป็นจำนวนเงินที่เยอะจะแจ้งยอดเงินให้นายกลยุทธ ฉายแสง ช่วยเหลือ ล่าสุดมีกรณีการขยายเขตประปาในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราซึ่งการขยายเขตประปาเข้าถึงทุกชุมชนหมดแล้ว แต่การลากท่อประปาเข้ามาในบ้านเจ้าบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง สำหรับประชาชนบางคนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เช่น เป็นคนชราที่ไม่มีลูกหลานดูแลหรือผู้ป่วยที่ภาวะพิการนอนติดเตียง ไม่มีความสามารถที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายตรงนี้ได้ เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเกรงใจว่า นายกลยุทธ ฉายแสง จะเสียค่าใช้จ่ายมาก จึงประสานกับเจ้าหน้าที่การ

ประปาส่วนภูมิภาคช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด จึงเบิกค่าใช้จ่ายกับนายกลยุทธ ฉายแสง โดยไม่ได้เบิกจากเงินงบประมาณของทางราชการ สำหรับนายกลยุทธ ฉายแสง หากเป็นเรื่องของประชาชนแล้วไม่ว่าปัญหาเล็กหรือปัญหาใหญ่ก็ไม่ทิ้งประชาชนเลย สอดคล้องกับของนางจำเนียร สุขสมบุรณ์ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกทำงานจริงจังมาก ท่านทำงานเชิงรุก ทำให้เราต้องทำงานเชิงรุกด้วย ท่านมีเจตนารมณ์ว่า ต้องดูแลประชาชนให้ดี แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้นอกจากท่านจะใช้งบประมาณส่วนตัวของตัวเองแล้ว เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ก็มีช่วยในการประหยัดงบประมาณ และใช้ชื่อของนายกลยุทธ ฉายแสงในการขอใช้พื้นที่บางส่วน เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีน้ำประปาใช้ ทำให้การช่วยเหลือของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราหลายๆ ครั้งประสบความสำเร็จโดยบางโครงการไม่ที่ต้องช่วยเหลือแบบเร่งด่วนก็ไม่ได้ใช้งบประมาณของราชการ” (นางจำเนียร สุขสมบุรณ์, สัมภาษณ์, วันที่ 8 ตุลาคม 2562) และสอดคล้องกับข้อมูลจากนายขยศ พูลสวัสดิ์ ประธานชุมชนสะพานดำ ว่า “ท่านกลยุทธ มาดูแลปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เมื่อก่อนชาวชุมชนสะพานดำไม่มีน้ำประปาใช้ แต่ท่านนายกก็มาช่วยเหลือ แก้ปัญหา และลดภาระค่าใช้จ่าย ทำให้พวกเรามีน้ำใช้ สำหรับบ้านที่ยากจนมากๆ หรือเป็นผู้ป่วยติดเตียงไม่มีเงินที่จะจ่ายเพื่อมีประปาใช้ ทางเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเข้ามาช่วยเหลือโดยที่บ้านหลังนั้นเสียค่าน้อยที่สุด แต่ก็ยังไม่สามารถจ่ายได้ ท่านนายกก็ฯ ช่วยเหลือ” (นายขยศ พูลสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคมของนายกลยุทธ ฉายแสง มาจากเป็นคนตระกูลฉายแสง มีเครือข่ายดีและมีเครือข่ายและความสัมพันธ์จากบุคคลที่รักนายอนันต์ ฉายแสง ประกอบกับนายกลยุทธ ฉายแสง ได้พัฒนาสังคมให้กับประชาชนทุกช่วงวัย มีกิจกรรมโครงการที่ต้องพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอยู่เสมอ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ จึงมีประชาชนเป็นเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ

2.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง มีดังนี้

2.2.1 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง กับบ้านตระกูลฉายแสง มีดังนี้

ธุรกิจครอบครัวของตระกูลฉายแสง คือ “ธุรกิจไม้สักทองที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่ โดยนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง คอยดูแลกิจการและปลูกไม้สักทองที่เพาะพันธุ์เอง โดยการคิดค้นวิธีขยายพันธุ์ด้วยระบบเนื้อเยื่อ ธุรกิจนี้เกิดจากที่นายวุฒิพงษ์ ฉายแสงต้องการช่วยเหลือชานาที่มีปัญหาทำให้จากนักเรียนกฎหมาย จึงสนใจชีววิทยาเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่ทำ

อาชีพเกษตรกรรม จนได้มาคิดค้นวิธีเพาะกล้าไม้สัก เรียกว่า “การเพาะกล้าสักด้วยตา” และจดสิทธิบัตรซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ประหยัดมากที่สุดและได้คุณภาพมากที่สุด และได้ถวายคำบรรยายเกี่ยวกับวิธีคิดการเพาะกล้าสักที่มีอายุเก่าแก่ถึง 1,500 ปี ซึ่งเป็นต้นสักที่ใหญ่ที่สุดในโลก แต่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2543” (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

นายกลยุทธ ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่นและมีรายได้จากเงินเดือนค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองชะเชิงเทรา เป็นรายได้หลัก สมรสกับนางขวัญกมล ฉายแสง ซึ่งครอบครัวของนางขวัญกมล ประกอบอาชีพค้าขายในตลาดบ้านใหม่ สำหรับธุรกิจที่นายกลยุทธ ฉายแสง โดยภรรยาของนางขวัญกมล ฉายแสง ประกอบธุรกิจร้านอาหารชื่อร้านริเวอร์บาร์น, ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กชื่อเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทล เป็นโรงแรม 3 ดาว และร้านกาแฟเดอะบราวน์เฮาส์ชะเชิงเทรา ตั้งอยู่ใกล้ท่าเลเศรษฐกิจ คือ ตลาดบ้านใหม่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้านในตลาดบ้านใหม่ของจังหวัดชะเชิงเทรา ธุรกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง ส่วนเป็นกิจการที่ใช้เงินลงทุนสูง จุดคุ้มทุนต้องใช้ระยะเวลาหลายปี โดยการออกแบบอาคารร้านกาแฟเดอะบราวน์ เฮาส์ และเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทลนั้น สวยงามเข้ากับตลาดบ้านใหม่ได้เป็นอย่างดี และยังแบ่งพื้นที่ให้ประชาชนที่ต้องการเที่ยวในตลาดบ้านใหม่ได้มาจอดรถในพื้นที่ของร้านอีกด้วย การทำธุรกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง ไม่ได้ทำเพื่อมุ่งหวังกำไร หรือความร่ำรวยแต่เพียงอย่างเดียว ยังสามารถทำธุรกิจให้อยู่ร่วมกันกับชุมชนได้ และให้ความเอื้อเฟื้อกับประชาชน ในอนาคตร้านกาแฟเดอะบราวน์ เฮาส์ และเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทลแห่งนี้จะสามารถเพิ่มมูลค่าอาคารและที่ดินได้เนื่องจากทำร้านอาหาร ร้านริเวอร์บาร์น เป็นร้านอาหารที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง

บุตรและธิดาของนายอนันต์ ฉายแสง ทั้ง 4 คน คือ นายจาตุรนต์ ฉายแสง นายกลยุทธ ฉายแสง นายวุฒิพงษ์ ฉายแสงและนางฐิติมา ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองเป็นอาชีพหลัก โดยมีอุดมการณ์ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มุ่งเน้นการช่วยเหลือประชาชน มากกว่าการทำธุรกิจที่สร้างความร่ำรวยให้กับตนเองหรือตระกูล จึงไม่ค่อยมีธุรกิจของตระกูลฉายแสงที่เป็นธุรกิจหลักที่ใช้สร้างฐานอำนาจทางการเงินในจังหวัดชะเชิงเทราปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดมากนัก สอดคล้องกับนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ได้ให้ข้อมูลว่า “ครอบครัวกลยุทธ ฉายแสง มีเพียงธุรกิจครอบครัวเล็กๆ เช่น โรงแรมร้านอาหารและร้านกาแฟเดอะบราวน์เฮาส์ และมีธุรกิจของครอบครัวคือธุรกิจไม้สักที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่” (นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562) และข้อมูลจากนายเสกสรร นาคสมบูรณ์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชะเชิงเทรา ว่า “บ้านตระกูลฉายแสงแทบไม่มีธุรกิจอะไรเลย พ่อเขาต้องการให้เล่นการเมือง

อย่างเดียว ไม่เอาฐานการเมืองมาทำธุรกิจ ถึงเวลาเลือกตั้งก็มีคนช่วยเหลือ เพราะรู้ว่าบ้านนี้ไม่โกงกิน และไม่ได้ทำธุรกิจการเมือง” (นายเสกสรร นาคสมบูรณ์, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2562)

เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง กับบ้านตระกูลฉายแสง เนื่องจากนายกลยุทธ ฉายแสง มุ่งประกอบอาชีพเป็นนักการเมืองและไม่ได้ประกอบธุรกิจที่เป็น การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เนื่องจากได้รับการปลุกฝังจากนายอนันต์ ฉายแสง ไม่อยากให้ทำธุรกิจ เพราะจะคิดถึงแต่ผลประโยชน์ของตนเอง ไม่มีเวลาช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนลำบาก นายกลยุทธ ฉายแสง จึงมีธุรกิจกับภรรยา เป็น โรงแรมขนาดเล็กๆ มีธุรกิจร้านอาหาร และสำหรับธุรกิจร่วมกับตระกูลคือ ธุรกิจไม้สักทอง

2.2.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง กับ ทีมงานฝ่ายบริหารและสภาของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ส่วนเป็นบุคคลที่มีความผูกพันกับ นายกลยุทธ ฉายแสง อย่างยาวนาน เนื่องจากทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี โดยมีนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา เป็น ทีมงานบริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง มาเป็นระยะเวลานานเกือบยี่สิบปี ได้สร้างประโยชน์ให้กับ ประชาชนในชุมชน โสธรและชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา อาทิ ให้ประชาชนใช้พื้นที่ค้าขายโดย ไม่มีการเก็บค่าเช่าจ่าย พื้นที่ดังกล่าวถูกเรียกว่าตลาด โสธร ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างวัดโสธรวราราม- วรวิหาร จากเดิมมีร้านค้าไม่กี่ร้าน ปัจจุบันเป็นตลาดสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจไปจับจ่ายใช้สอย ซื้อมีข้าวหลังเลิกงาน เพราะทำเลสะดวกและมีทั้งร้านค้าขายผักและเนื้อสัตว์ ร้านปรุงอาหารสดใหม่ สำเร็จรูปพร้อมทาน เปิดให้บริการทุกวัน ไม่มีวันหยุด แม้ค้าพ่อค้าในตลาดแห่งนี้เป็นชาว ชุมชน โสธรและแม่ค้าพ่อค้าชุมชนอื่นๆ ที่ได้รับการคัดเลือก สามารถเข้ามาค้าขายได้ โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่ายอีกด้วย ทำให้มีร้านค้าหลากหลายยาวไปจนถึงบริเวณลานจอดรถ เป็นการสร้างอาชีพให้มี รายได้เป็นรายได้หลักในการเลี้ยงครอบครัว แม้นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง จะลาออกจากตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเนื่องจากสุขภาพ แต่ยังคงประกอบธุรกิจหลากหลาย อาทิ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และ เป็นผู้บริหารโรงงานในเครือเอสเอฟ ซิตีภาคตะวันออก และเป็นประธานชมรมอนุรักษ์รักโสธร และ ยังเคารพนับถือกับนายกลยุทธ ฉายแสง ผูกพันกันเหมือนพี่น้อง เมื่อเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราโดย นายกลยุทธ ฉายแสง ได้จัดงานกิจกรรมที่สำคัญใดๆ นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง ก็เข้าร่วมโครงการ ในฐานะบุคคลสำคัญและให้การช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ

นายสุขุม ตั้งกงพานิช อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา และใน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา นายสุขุม ตั้งกงพานิช เคยเป็นทั้งฝ่าย บริหารและฝ่ายสภาฯ โดยได้รับเลือกตั้งครั้งแรกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 และปี

พ.ศ. 2528 เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา คู่กับนายกลยุทธ ฉายแสง จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 35 ปีแล้ว นายสุขุม ตั้งกงพานิช ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกได้คะแนนเป็นมาที่ 1 ของเขตทุกครั้ง เพราะทำงานช่วยเหลือประชาชนจริงจัง โดยงานสำคัญของประชาชนจะต้องไปทุกงานถือเป็นหน้าที่ เงินที่ช่วยเหลือประชาชนส่วนใหญ่มาจากการทำธุรกิจ อาทิ บริษัทชูชุกิ ฉะเชิงเทรา บริษัทชนหลิย โรคาร์ จำกัด ยารยนต์ยี่ห้อฟอร์ด ธุรกิจปั้มน้ำมัน และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ นายสุขุม ตั้งกงพานิช ได้บริจาคที่ดินบางส่วนให้กับเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราสร้างโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีพื้นที่จำกัดปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเทศบาล 2

2.2.3 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประชาชน จากนโยบายบริหารด้านเศรษฐกิจ จากการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อย่างเป็นทางการ ดังนี้

1) **พัฒนาตลาดบ้านใหม่** ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่เดิมตลาดบ้านใหม่เคยเป็นตลาดเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง สามารถสัญจรได้สะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ต่อมาเมื่อเมืองมีความเจริญมากขึ้นมีถนนตัดผ่าน ประชาชนก็เริ่มสัญจรทางรถมากขึ้นทำให้ตลาดแห่งนี้เป็นตลาดปิดเพราะร้านค้า มีลักษณะเป็นบ้านไม้ที่ชาวบ้านใช้พื้นที่บริเวณด้านหน้าเป็นร้านขายของ พื้นที่บริเวณด้านหลังและด้านบนใช้เป็นที่พักอาศัย เมื่อไม่มีผู้คนมาซื้อของเหมือนเดิมแล้ว ชาวบ้านจึงปิดบ้านนอน จนถูกเรียกว่าตลาดนอน ต่อมาตลาดเก่าและทรุดโทรมลง นายกลยุทธ ฉายแสง จึงอยากฟื้นฟูเพราะนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นคนตลาดบ้านใหม่ บ้านมารดาของนายกลยุทธ ฉายแสง อยู่ในตลาดนี้จึงรู้ประวัติตลาด โดยนายกลยุทธ ฉายแสง ให้ข้อมูลว่า “ตลาดแห่งนี้มีเอกลักษณ์เรื่องอาคารสถานที่ เป็นตลาดโบราณริมน้ำ จึงขอความร่วมมือชาวบ้านให้เปิดบ้านก่อน หากยังไม่มีสินค้าอะไรขาย ก็ขอให้ใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ ไม่ได้ใส่เสื้อถุงผ้าขาวม้ายู่ก็ไม่เป็นไร อยากให้วิถีชีวิตแบบเดิมๆ กลับคืนมาก่อนเป็นอันดับแรก ในตอนที่ตลาดเปิดใหม่ๆ ผมไปเดินซื้อของเพื่อสร้างความศึกศึกลให้ตลาด บางครั้งหมดเงินไป 4 - 5 พันบาท ในปัจจุบันนี้ตลาดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ความสำเร็จนี้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันและใช้ระยะเวลาาน ถึง 10 ปี ตลาดบ้านใหม่แห่งนี้ได้รับรางวัลจากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และจุดเด่นของตลาดบ้านใหม่คือคนตลาดบ้านใหม่ทำขนมอร่อย ตลาดบ้านใหม่ไม่ใช่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา แต่ทางเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราได้เข้ามาช่วยเหลือในหลายๆ ด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ตลาดให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การจัดที่บริเวณเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา คูแลให้เป็นที่จอดรถ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้และจัดให้ชมรมร่วางย่อนยุคที่เป็นโครงการที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราให้การสนับสนุนอยู่ให้มาชมรมในวันเสาร์ อาทิตย์ที่ตลาดบ้านใหม่ ทำให้เป็นที่การนำเสนอวัฒนธรรมที่น่าดึงดูดนักท่องเที่ยวทำให้ชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่และชุมชนตลาดบนมีรายได้ มีอาชีพเลี้ยงครอบครัว” (นายกลยุทธ ฉายแสง, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2562)

สอดคล้องกับนางพจนา สมกับชาติ รองประธานชุมชนตลาดบน และนางทับทิม กักสุวรรณ รองประธานชุมชนตลาดบ้านใหม่ ที่ให้ข้อมูลว่า “นายกลยุทธ ฉายแสง มีวิสัยทัศน์ดีมากพัฒนาตลาดบ้านใหม่ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทราจริงๆ แล้วตลาด ไม่ใช่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา แต่ทางเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราก็เข้ามาช่วยเหลือในหลายๆ ด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ตลาดให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การจัดที่บริเวณเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราดูแลให้เป็นที่จอดรถ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ และจัดให้ชมรมร่ววย้อนยุคซึ่งเป็นโครงการที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราให้การสนับสนุนอยู่ให้มาซ้อมรำในวันเสาร์-อาทิตย์ที่ตลาดบ้านใหม่ ทำให้เป็นที่การนำเสนอวัฒนธรรมที่น่าดึงดูดนักท่องเที่ยวทำให้ชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่และชุมชนตลาดบนมีรายได้ มีอาชีพ หลังจากที่ตลาดนี้เป็นตลาดเล็กๆ ที่เป็นตลาดนอนไปนานแล้ว” (นางพจนา สมกับชาติและนางทับทิม กักสุวรรณ, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562)

2) *ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น* เช่นงานลอยกระทง นายกลยุทธ ฉายแสง ไม่ได้ส่งเสริมแค่ประเพณีอย่างเดียว แต่จัดพื้นที่บริเวณริมน้ำที่สร้างซุ้มให้ประชาชนมาขายของได้โดยไม่เก็บค่าเช่าขาย มีเวทีแสดงเล่นดนตรีสด ประดับประดาไฟบริเวณริมน้ำอย่างสวยงาม เมื่อร้านค้าขายดีมากประสบความสำเร็จมาก คนต้องไปต่อคิวกันซื้อจึงต้องขยายพื้นที่ขายของเพื่อเปิดโอกาสให้กับประชาชนมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ร้านค้าที่ไม่มีที่ขายประจำต้องใช้วิธีจับสลากเพื่อให้มีพื้นที่ขายของเพื่อความยุติธรรม

3) *นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นคนจิตใจกว้างขวาง มีเมตตา* เมื่อประชาชนขอความช่วยเหลือไม่มีเงิน หรือมีปัญหาเรื่องปากท้อง นายกลยุทธ ฉายแสง ช่วยเหลือตลอด จนบางครั้งไม่เหลือเงินกับบ้านเลย เดียวนี้ต้องแบ่งเงินเป็นสองกระเป๋า กระเป๋าหนึ่งไว้ช่วยเหลือคนกระเป๋าหนึ่งเอาไว้ใช้จ่ายส่วนตัว สอดคล้องกับนายบุญทวี สุจริตน้อมรกุล รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกลยุทธ ฉายแสง ไม่ได้มีมากมาย แต่ช่วยเหลือประชาชนตลอดและท่านไม่ได้คาดหวังว่าช่วยเหลือไปแล้วจะต้องมาตอบแทนทางการเมือง” (นายบุญทวี สุจริตน้อมรกุล, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562) สอดคล้องกับข้อมูลจากนายเกรียงไกร ศรีประเสริฐ ประธานชุมชนตลาดบ่อบัว ว่า “นายกลยุทธ ฉายแสง คนใจกว้างหากมีใครเดือดร้อนมาขอความช่วยเหลือท่านจะช่วยเหลือ บางทีช่วยจนเงินหมดกระเป๋า จึงต้องแบ่งเป็นสองกระเป๋า กระเป๋าหนึ่งช่วยเหลือคน อีกกระเป๋าเอาไว้ใช้จ่าย” (นายเกรียงไกร ศรีประเสริฐ, สัมภาษณ์, วันที่ 26 กันยายน 2562)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง มีธุรกิจไม้สักทองของตระกูลฉายแสง และนายกลยุทธ ฉายแสงประกอบ

ธุรกิจการร้านอาหารกับภรรยา สำหรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ นายแสง กับประชาชนพบว่าเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชน ได้ประกอบอาชีพค้าขายโดยมีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้ส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในทีมงานบริหารของนายกลยุทธ นายแสง เป็นผู้มีฐานอำนาจทางการเงิน

2.3 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

2.3.1 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองกับตระกูลนายแสง

เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว ตั้งแต่บิดาที่คอยปลูกฝังบุคลิกทุกคนให้มีจิตใจช่วยเหลือคนอื่นและบิดาเป็นนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ เคยเป็นถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงวางรากฐานทางการเมืองไว้ให้กับบุตรและธิดาทุกคน ทำให้บุตรและธิดา ทั้ง 4 คน เป็นนักการเมืองทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น นายกลยุทธ นายแสง จึงมีพี่ชายเป็นอดีตรองนายกรัฐมนตรีและน้องชายเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ฐานการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง ในฐานะนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา จึงแข็งแกร่งมาก สอดคล้องกับนายวุฒิพงษ์ นายแสง ที่ได้ให้ข้อมูลว่า “การทำงานการเมืองของบ้านตระกูลนายแสงจะพี่น้องจะแบ่งหน้าที่และแบ่งพื้นที่กันดูแล แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชน ยกเว้นเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จะอยู่ในความดูแลของนายกลยุทธ นายแสง” (นายวุฒิพงษ์ นายแสง, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

2.3.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองกับพรรคการเมือง

นายกลยุทธ นายแสง เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ที่ไม่เคยสังกัดพรรคการเมือง แม้ว่าพี่ชายและน้องสาว จะสังกัดพรรคการเมืองทุกคนและประชาชนมักจะคิดว่าสังกัดพรรคการเมืองเดียวกับพี่ชายและน้องสาว โดยนายกลยุทธ นายแสง ได้อธิบายเหตุที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองว่า “การเลือกตั้งท้องถิ่น ไม่ต้องใช้การสังกัดพรรคเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เวลาเลือกตั้งมักจะเลือกที่ตัวบุคคล ประชาชนมักจะดูที่ผลงานและการรักษาผลประโยชน์ให้ประชาชน ทำให้นโยบายหรือการบริหารกิจการสาธารณะตามความต้องการประชาชนอย่างแท้จริง” (นายกลยุทธ นายแสง, สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2562) แต่มีข้อมูลจากนายภัทรวีร์ สุญทุกซ์ ตัวแทนกลุ่มคนรุ่นใหม่ ว่า “การไม่สังกัดพรรคการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่ออยู่ในช่วงที่พรรคการเมืองที่พี่น้องตระกูลนายแสงสังกัดได้รับความนิยมนายกลยุทธ นายแสง ย่อมได้รับความนิยมนด้วย ถึงแม้ตัวนายกลยุทธ นายแสง จะพยายามวางตัวเป็นกลางทางการเมือง” (นายภัทรวีร์ สุญทุกซ์, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2564)

2.3.3 **เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองกับสภาฯ** คือ สภาเทศบาลเมืองจะเชิงเตตรา เป็นทีมงานเดียวกับนายกฤษฎ ฉายแสง ภายใต้ชื่อ “กลุ่มรวมใจพัฒนา” ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 นายกฤษฎ ฉายแสง และสมาชิกกลุ่มรวมใจพัฒนาได้ชนะการเลือกตั้งแบบยกทีม ทำให้การบริหารงานของเทศบาลเมืองจะเชิงเตตรา เดินหน้าอย่างไม่ติดขัดและไม่มีปัญหาในการพัฒนาเมืองจะเชิงเตตรา เนื่องจากฝ่ายบริหารและสภาฯ นั้นเป็นกลุ่มคนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเมืองจะเชิงเตตราไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งทีมบริหารที่เป็นคณะผู้บริหารของนายกฤษฎ ฉายแสงยังเป็นทีมเดิม ส่งผลให้เกิดความผูกพัน รักใคร่กันในทีมคณะผู้บริหาร อีกทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลฯ ศรัทธาในการบริหารงานของนายกฤษฎ ฉายแสง เนื่องจากมีความผูกพันด้วยกันมานานหลายสิบปี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการบริหารและพัฒนาเมืองจะเชิงเตตรา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นายสุชุม ตั้งกงพานิช สมาชิกสภาเทศบาลเมืองจะเชิงเตตราและนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงของจังหวัดจะเชิงเตตรา ได้ให้ข้อมูลว่า “ผมเป็นสมาชิกสภาฯ 9 สมัย ตั้งแต่ ปี 2526 ถึงปัจจุบัน เป็นมาก่อนนายกฯกฤษฎ ฉายแสง 1 สมัย และในสมัยที่ 2 ร่วมกับ กฤษฎ ฉายแสง ท่านเป็น 8 สมัย ซึ่งตอนนั้น ได้ทำงานด้วยกันในฐานะเป็นเทศมนตรีด้วยกันทั้งคู่ “ท่านเป็นบุคคลที่ประชาชนยอมรับได้ และเป็นนักการเมืองอย่างเดียว และไม่ได้ยุ่งกับธุรกิจการค้า และเป็นคนที่ใจกว้าง ทุกหน่วยงานยอมรับ จนมาถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีคู่แข่ง ทุกการเลือกตั้งของท่านก็มาเป็นหนึ่งตลอด เหตุผลเพราะนายกเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลายต่อชุมชนและประชาชนท้องถิ่นมากกว่าส่วนตัว หมายความว่าท่านมีเวลาให้กับสังคมมากกว่าเวลาให้ตัวเอง เราต้องยอมรับว่าในกลุ่มรวมใจพัฒนานายกไม่เคยไล่ใครออก เพราะว่าท่านรักในทีม จนสมาชิกบางคนแก่ สัมตอายุไปเอง เดิมทีเรามีเพื่อนที่เป็นสมาชิกในท้องถิ่นอื่น เราถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนบอกนายกมันดำ ไม่พอใจมันดำ เพราะเขาเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า แต่นายกของเราไม่มีเลย คุณเลขาฯราชการดีตลอด คุณเลขาฯราชการสุขดิบ ถ้านายกไม่ดีเราหนีแล้ว” (นายสุชุม ตั้งกงพานิช, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2562) สอดคล้องกับนายวินัย แสงศิริผล สมาชิกสภาเทศบาลเมืองจะเชิงเตตรา และทนายความ ได้ให้ข้อมูลว่า “ผมกับนายกฯกฤษฎ ฉายแสง ตั้งทีมร่วมกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2538 จนถึงวันนี้นายกฯกฤษฎ ฉายแสง ไม่เคยไล่ใครในทีมออกเลย ยกเว้นตาย หรือลาออกเอง เมื่อต้องรับคนใหม่เพื่อเข้ามาร่วมทีม พวกเราคัดก่อนนะ คัดคนที่เป็นที่รู้จักของประชาชน ประชาชนพึงพาได้ จึงได้มาเข้าทีมของเรา การทำงานระหว่างฝ่ายบริหารกับสภาฯ ไม่เคยมีปัญหาต้องหนักใจ นายกฯกฤษฎ ฉายแสงทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้และเมื่อมีการเลือกตั้งใหม่ ทีมเรากับคู่แข่งผลคะแนนห่างจากคู่แข่งมาก เป็นเพราะทำงานเพื่อประชาชน ประชาชนได้รับประโยชน์” (นายวินัย แสงศิริผล, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2562)

2.3.4 ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับบุคลากรในสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ในฐานะการใช้อำนาจอันชอบธรรมทางการเมืองในการบริหารราชการ นายกลยุทธ์ ฉายแสง เป็นคนทำงานจริงจัง และทำงานเชิงรุก ไม่ว่าจะสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำอะไร จะต้องเป็นการแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว ด้วยการวางแผน โนบาย แผน โครงการต่างๆ ต้องมาจากความต้องการของประชาชน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของพี่น้องชาวเมืองฉะเชิงเทราเป็นสิ่งสำคัญ และต้องยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายด้วย ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจในการปฏิบัติเรื่องนั้นๆ ได้หรือไม่ โดยนางจำเนียร สุขสมบุญ รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกลยุทธ์ ฉายแสง มีเมตตาให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นศูนย์รวมใจของข้าราชการ พนักงาน เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา บุคลิกท่านเป็นคนพูดน้อย แต่ฉลาด มีวิสัยทัศน์ ในการแสดงความคิดเห็นหรือวิเคราะห์อะไรเฉียบขาด นายกลยุทธ์ ฉายแสง ไม่เคยปฏิเสธความช่วยเหลือแม้แต่ลูกน้องทำงานไม่ได้แล้ว ย้ายไปที่อื่นแล้วป่วยเดินไม่ค่อยได้ ที่อื่นต้องให้ออกไม่ไหวแล้วขอกลับมาที่เทศบาลเพื่อให้ท่านช่วยก็รับเข้าทำงาน ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายท่านก็ยินดีช่วยเหลือจนมีระเบียบออกมาไม่สามารถช่วยเหลือ ท่านจึงให้ออก” (นางจำเนียร สุขสมบุญ, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562) สอดคล้องกับข้อมูลของนางสาวจิราภรณ์ สิ้นเจริญ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกเป็นผู้บริหารที่ทำงานโดยใช้ระเบียบกฎหมายเป็นหลักในการทำงาน ทำให้ข้าราชการที่ทำงานด้วยความสบายใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง อีกทั้งท่านยังมีวิสัยทัศน์ดี เป็นนักพัฒนาโครงการที่ท่านทำ เป็นโครงการที่ประชาชนได้ประโยชน์จริงและใช้ได้ยาวนาน” (นางสาวจิราภรณ์ สิ้นเจริญ, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562) ข้าราชการ พนักงาน เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จึงพร้อมช่วยเหลือท่านในเรื่องการทำงานให้พี่น้องประชาชนอย่างเต็มที่ ทำให้การบริการประชาชนของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราภายใต้การบริหารของนายกลยุทธ์ ฉายแสง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และได้รับรางวัลมากมาย อาทิ เช่น

รางวัลจากกรมการปกครองและสมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทยว่าเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีผลงานดีเด่นด้านรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย พ.ศ. 2544 ได้รางวัลที่ 2 ให้ไว้ ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2544

รางวัลจากกรมการปกครองและสมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทยว่าเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีผลงานดีเด่นด้านรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย พ.ศ. 2545 ได้รางวัลที่ 3 ให้ไว้ ณ วันที่ 13 มิถุนายน 2545

รางวัลจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประกาศเกียรติคุณว่า สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ อำเภอเมือง

ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับรางวัลชนะเลิศ สุดยอดส้มแห่งปี ระดับเขต ประจำปี พ.ศ. 2548 ประเภทส้มสาธารณะในสวนสาธารณะ

รางวัลจากจังหวัดฉะเชิงเทรา มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นผู้มีอุปการคุณ ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมประจำปี 2549

รางวัลจากพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี มอบเกียรติบัตรให้ไว้ เพื่อแสดงว่า เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2550

รางวัลจากสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดฉะเชิงเทรา มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ฉะเชิงเทรา ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดสุดยอดส้มระดับจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2550 ประเภท สวนสาธารณะ ให้ไว้ ณ วันที่ 23 กรกฎาคม 2550

รางวัลจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับสถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สถาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มอบโล่เพื่อแสดงว่า เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเป็นผู้สนับสนุนให้ชุมชนหมู่บ้านศรีโสธร ได้รับการเชิดชูเกียรติระดับประเทศ โครงการธนาคารวัสดุรีไซเคิลเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 80 ชุมชน ให้ไว้ ณ วันที่ 5 มิถุนายน 2551

รางวัลจากสถาบันพระปกเกล้า ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศ ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ไว้ ณ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2553

2.3.5 ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับประชาชนชุมชน และประชาชน

การทำงานการเมืองของบ้านตระกูลฉายแสง เน้นการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ยึดหลักคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนา ช่วยประชาชนเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้ ตามหลักความยุติธรรม จึงเกิดความแข็งแกร่งทางการเมืองของตระกูลฉายแสงว่า ไม่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว แต่ให้ทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นายกลยุทธ ฉายแสง ได้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน ทำให้มีความคุ้นเคยผูกพัน ทั้งประชาชนชุมชนและประชาชน โดยตรงกับคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง สำหรับประชาชน หรือ ผู้นำชุมชน นั้นมีหน้าที่ประสานงานความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชนในชุมชนไปยังนายกลยุทธ ฉายแสง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราเพื่อขอความช่วยเหลือ และไม่ว่าปัญหานั้นเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก จะเร่งแก้ไขปัญหาให้โดยเร็ว หากเป็นปัญหาที่เกินอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จะประสานไปยัง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาแก้ไขให้โดยเร็วเช่นกัน ทำให้ประชาชน มีความรู้สึกศรัทธาในการบริหารงานของนายกฤษฎา ฉายแสง ว่า พบง่าย ใช้คล่อง แก้ไขปัญหาให้ประชาชนจริงจัง พุดจริง ทำจริง ไม่เคยมองเห็นความเดือดร้อนของประชาชนว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย สำหรับในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่มีความสำคัญมาก หรือมีความยุ่งยาก นายกฤษฎา ฉายแสง จะเดินทางมาดูแลปัญหาด้วยตัวเอง หากติดภารกิจไม่สามารถไปด้วยตัวเองได้ จะส่งรองนายกเทศมนตรี หรือปลัดเทศบาลไปดำเนินการแทน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้ ในการวางนโยบายหรือ ทำโครงการจะมีการประชาคม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดร่วมตัดสินใจในการดำเนินโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง การทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้ อีกทั้งนายกฤษฎา ฉายแสง ให้ความสำคัญกับประชาชนที่เชิญไป งานบุญ งานบวช งานแต่งงานและงานศพ ไปทุกที่ และทุกงานที่สามารถไปได้ ภรรยาของนายกฤษฎา ฉายแสง มีความเป็นกันเอง ใกล้ชิดกับประชาชนและมีกิจกรรมทำร่วมกันกับประชาชนชุมชนหรือผู้นำชุมชนอยู่เสมอ อีกทั้งนายกฤษฎา ฉายแสง มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะ แต่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมของเมือง รวมถึงวิถีชีวิตที่ดีงามของประชาชนเอาไว้อย่างสมดุลซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากนางรัชชนก เอี่ยมลักษณะชัย ประธานชุมชนท่าข้าม 1 และนายสุธรรม ศรีสวัสดิ์ ประธานชุมชนท่าข้าม 2 ว่า “การทำงานของนายกฤษฎา โปร่งใส ตรวจสอบได้ การวางนโยบายหรือทำโครงการใดๆ จะต้องมีการประชาคมก่อนทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดร่วมตัดสินใจในการดำเนินโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง” (นางรัชชนก เอี่ยมลักษณะชัย และนายสุธรรม ศรีสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562) และนางสุมาลี กว้างวิทยานนท์ ประธานชุมชนหน้าเมือง ได้ให้ข้อมูลว่า “นายกฤษฎา ฉายแสง ให้ความสำคัญกับประชาชน ถือเป็นหน้าที่สำคัญเวลาประชาชนเชิญไปงานบุญ งานบวช งานแต่งงานและงานศพ ไปทุกที่และทุกงานที่สามารถไปได้ (นายธรรมบุญ ฑีฆะวงษ์ และนางสุมาลี กว้างวิทยานนท์, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562) และสอดคล้องกับข้อมูลจากนายสมบูรณ์ ชื่นอุทัย ประธานชุมชนประชาสรรค์ และนายชัยรัตน์ สอนศิริ ประธานชุมชนตรอกข้าวหลามว่า “ประธานชุมชนจะประสานแจ้งความต้องการของประชาชนในชุมชนไปยังนายกฤษฎา ฉายแสง นายกเทศมนตรีเมืองจะเชิงเทราเพื่อขอความช่วยเหลือ และไม่ว่าปัญหานั้นเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก จะเร่งแก้ไขปัญหาให้โดยเร็ว พบง่าย ใช้คล่อง (นายสมบูรณ์ ชื่นอุทัย และนายชัยรัตน์ สอนศิริ, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2562)

นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนายเสกสรร นาคสมบูรณ์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเชิงเทรา ได้ให้สัมภาษณ์สอดคล้องกันว่า “การทำการเมืองของบ้านตระกูลฉายแสงยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย ไม่ยอมเข้าร่วมกับพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายทหาร หรือฝ่ายเผด็จการ หากตระกูลฉายแสงเปลี่ยนทิศ

ทางเข้าร่วมกับพรรคการเมืองที่มีโอกาสเป็นฝ่ายรัฐบาล แต่บ้านตระกูลฉายแสงทำไม่ได้เนื่องจากมีอุดมการณ์ยึดถือในระบอบประชาธิปไตย และมีแนวคิดว่าหากทำอย่างนั้นยิ่งเป็นการทำร้ายซ้ำเติมประชาชน” (นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง และนายเสกสรร นาคสมบูรณ์, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2562)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง เริ่มต้นจากตระกูลฉายแสง มาตั้งแต่บิดาและพี่น้องที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งหน้าที่ทำงานการเมืองอย่างชัดเจนและแข็งแกร่งมาก สำหรับความสัมพันธ์ทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสงและทีมรวมใจพัฒนา พบว่าเป็นกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันคือการทำเพื่อประชาชน ทำให้การบริหารและการพัฒนาจึงเป็นการทำเพื่อประชาชน และส่วนมากคนในทีมรวมใจพัฒนาเป็นคนกลุ่มเดิมตั้งแต่เมื่อครั้งที่ก่อตั้ง มีเปลี่ยนแปลงบ้างแต่น้อย ส่งผลให้เกิดความรักใคร่ผูกพันกัน รวมถึงเป็นกลุ่มที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน อีกทั้งเครือข่ายประธานชุมชนและผู้นำชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นเสียงสะท้อนปัญหาให้กับประชาชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เกิดความผูกพันและศรัทธาการบริหารงานของนายกลยุทธ ฉายแสง ส่งผลให้ประธานชุมชนและผู้นำชุมชนเปรียบเสมือนเป็นฐานเสียงสำคัญให้กับนายกลยุทธ ฉายแสง

3. การสร้างอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

จากการศึกษาพบว่า ภูมิหลังทางสังคมและภูมิหลังทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง มีผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองสูง เนื่องจากบิดา คือ นายอนันต์ ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองเพียงอย่างเดียว รักและภูมิใจในอาชีพนักการเมืองมาก จากเดิมเคยประกอบอาชีพตำรวจ และต่อมาสมัครเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่น จนกระทั่งได้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญระดับประเทศ ส่งผลให้นายอนันต์ ฉายแสง ได้รู้จักบุคคลสำคัญระดับจังหวัด และระดับประเทศมากมาย โดยนายกลยุทธ ฉายแสง ได้ถูกปลูกฝังให้มีจิตใจช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก บ้านตระกูลฉายแสง หรือ บ้านใหญ่ เป็นที่พึ่งให้กับประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจะมาขอความช่วยเหลือ เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่แข็งแกร่ง เมื่อนายกลยุทธ ฉายแสง เติบโตขึ้นได้ช่วยเหลือบิดาในทุกๆ เรื่องที่สามารถช่วยได้ เช่น การรับเรื่องและช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชน เวลาบิดาไม่อยู่บ้าน ทำให้ซึมซับงานการเมืองและมีแรงบันดาลใจที่จะทำงานการเมือง เพื่อช่วยเหลือประชาชน จึงตัดสินใจลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองระยอง ในระยะเริ่มต้นพบว่า นายกลยุทธ ฉายแสง ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองของบิดา เนื่องจากบิดาเคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเมืองระยองมาก่อนที่จะลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนรู้จัก และไว้วางใจ จนได้รับ

เลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและได้รับแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา มีหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ในวัยเพียง 28 ปี เป็นการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการครั้งแรกของ นายกลยุทธ์ ฉายแสง จึงได้มีความตั้งใจตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนและพัฒนาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ในทุกๆด้านที่สามารถทำได้ แต่การเป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ไม่เพียงพอเนื่องจากการดำเนินการตามนโยบายและการตัดสินใจ ในฐานะเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ยังไม่สามารถทำให้เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พัฒนาได้เท่าที่ควร เมื่อครบวาระ ในปี พ.ศ. 2538 นายกลยุทธ์ ฉายแสง จึงตั้งทีมชื่อว่ากลุ่มรวมใจพัฒนา มีทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา สำหรับฝ่ายบริหารมีนายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและมีฐานอำนาจทางการเงินมากในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีนายบุญทวี สุวรรณ์อมรกุล รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราอีกหนึ่งท่าน จบปริญญาโทจากฟิลาเดเฟีย สหรัฐอเมริกา และจบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอดีตอาจารย์สอนมหาวิทยาลัยมาก่อน ทีมบริหารของท่านจึงมีครบทั้งคนดี คนรวย คนเก่ง คนมีชื่อเสียง สำหรับฝ่ายสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เลือกคนที่มีเป้าหมายเหมือนกันคือ ต้องเสียสละเวลาส่วนตัวทำงานช่วยเหลือประชาชน มุ่งประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและโครงการต่างๆ ที่มาจากความต้องการของประชาชน ส่งผลให้นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราทีมเดิมได้รับเลือกตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ภูมิหลังทางสังคมของนายกลยุทธ์ ฉายแสง ส่งผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองสูงเนื่องจากนายกลยุทธ์ ฉายแสง ได้รับการปลูกฝังจากบิดาตั้งแต่วัยเด็กทำให้มีจิตใจเมตตา เสียสละ เห็นความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนเหมือนเป็นความเดือดร้อนของตนเองมีความต้องการใช้อำนาจทางการเมืองช่วยเหลือ และกลุ่มคนที่นับถือกันเสมือนญาติผู้ใหญ่ที่เป็นเพื่อนของบิดาเป็นฝ่ายที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย ทำให้นายกลยุทธ์ ฉายแสง ไม่ฝักใฝ่เผด็จการ สำหรับภูมิหลังทางเศรษฐกิจมีส่วนช่วยในการสร้างอำนาจทางการเมืองเนื่องจากนายกลยุทธ์ ฉายแสง เป็นบุตรชายของนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้เป็นที่รู้จักของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และภูมิหลังทางการเมืองของนายกลยุทธ์ ฉายแสง ได้ส่งผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองสูงเนื่องจากเคยติดตามบิดาตั้งแต่สมัยบิดาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้ซึมซับการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น และได้ให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ทำให้มีความต้องการที่จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และได้รับการสนับสนุนของบิดา จนกระทั่งได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น

4. การครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

จากการศึกษาพบว่า การที่นายกลยุทธ ฉายแสง ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง ตามที่ได้ศึกษาและส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง ดังนี้

การพัฒนาสังคมของนายกลยุทธ ฉายแสง เน้นการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ควบคู่ไปกับคุณธรรมการเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดการดำเนินงานเชิงรุก พัฒนาคุณภาพชีวิต เน้นครอบครัวเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ พัฒนาด้านการศึกษาโรงเรียนเป็น โรงเรียนสองภาษาและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกประชาชนช่วงวัย สร้างเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ มีการบริหารจัดการพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะดูแลให้สวยงาม เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจประชาชน ทุกกลุ่มได้ใช้ประโยชน์ เช่น จัดสถานที่ไว้ให้ออกกำลังกายกลางเมืองและบริเวณริมแม่น้ำบางปะกง ในการปฏิบัติหน้าที่หากอาศัยอำนาจตามระเบียบกฎหมายไม่สามารถทำได้ ก็ช่วยเหลือโดยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถทำได้ หรือหากไม่ได้จริงๆ ก็ใช้งบประมาณส่วนตัว เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ เท่าเทียมทุกพื้นที่ อีกทั้งการบริหารราชการโปร่งใสตรวจสอบได้ เพราะยึดหลักบริหารราชการแบบธรรมาภิบาล โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ความต้องการ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และร่วมตัดสินใจและประสานความร่วมมือกับเทศบาลในการปฏิบัติ จึงทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ตรงต่อความต้องการมากที่สุด ในขณะเดียวกันการทำงานของเทศบาลเน้นรักษาประโยชน์ของประชาชน และประโยชน์ของทางราชการเพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้ประชาชนไว้วางใจในการบริหารราชการของนายกลยุทธ ฉายแสง

การเป็นตระกูลฉายแสง เป็นนามสกุลของตระกูลดังในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นที่รู้จักทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ สำหรับคนรุ่นเก่าๆ หลายๆ คนเคารพและรักนายอนันต์ ฉายแสง เมื่อเห็นนายกลยุทธ ฉายแสง มีความรู้สึกเห็นลูกหลานเอ็นดูเหมือนเป็นคนในครอบครัว สำหรับการเป็น พี่เป็นน้องในตระกูลฉายแสง เวลาที่พี่น้องในตระกูลสร้างความดีช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เวลาที่มีการเลือกตั้งประชาชนก็มาช่วยกันเอง เพราะตอนที่ช่วยไปไม่เคยบอกให้ต้องมาเลือก ทำให้ประชาชนรู้สึกสบายใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเกิดความรู้สึกศรัทธาในตระกูลฉายแสง แต่การเป็นพี่น้องตระกูลฉายแสงเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ดังเช่น เมื่อ พ.ศ. 2554 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเขต 1 นางสาวจิตติมา ฉายแสง ลงสมัครในนามพรรคเพื่อไทย พ่ายแพ้ให้กับ นายบุญเลิศ ไพรินทร์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ และเขต 4 นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง

ลงสมัครในนามพรรคเพื่อไทย พ่ายแพ้ให้กับ พล.ต.ท.พิทักษ์ จารุสมบัติ ลงสมัครในนามพรรค ประชาธิปัตย์ ซึ่งต่อมา ปี พ.ศ. 2555 นายกลยุทธ ฉายแสง ครบวาระการดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา จึงได้นำกลุ่มรวมใจพัฒนา ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ฉะเชิงเทรา ชุดเดิม จำนวน 18 คน ใน 3 เขต ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้มีคู่แข่งทางการเมืองคน สำคัญคือนายชาติ เจริญสุข เป็นอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ที่ลง เลือกตั้งระดับเทศบาล ได้นำทีมขบวนการพัฒนา ลงสมัครแข่งขันกันแบบครบทีมด้วย โดยนาย อภิลิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และแกนนำพรรคประชาธิปัตย์นำทีมลงมาช่วยหาเสียง อย่างหนัก แต่นายกลยุทธ ฉายแสง ยังสามารถชนะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ได้แบบขาดลอย

ทีมงานประธานชุมชนและผู้นำชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ เปรียบเสมือนฐานเสียงของนายกลยุทธ ฉายแสง เนื่องจากทำงานร่วมกันมาเป็นระยะเวลานาน ได้ เห็นการพัฒนาของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และการบริหารงานของเทศบาลเมือง ฉะเชิงเทรา รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาที่จริงจังและรวดเร็ว ทำให้เกิดความศรัทธา นายกลยุทธ ฉายแสง สนใจปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็กหรือปัญหาใหญ่ เมื่อแจ้ง ใ้ทราบจะเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาให้อย่างทันที่ หากเกินอำนาจหน้าที่จะประสานงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้โดยเร็ว นอกจากนี้ นายกลยุทธ ฉายแสง ยังให้ความสำคัญกับประชาชนในชุมชน พบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในโอกาสสำคัญต่างๆ เทศกาล งานประเพณี งานบุญ งานบวช งานแต่ง งานศพ โดยถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญ

ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ เป็นทีมงานเดียวกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นทีมเดิมเกือบ ทั้งหมด มีเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยสำหรับคนที่ป่วยหรือเสียชีวิต จะมีการคัดเลือกคนที่เก่ง และมีความสามารถ ที่สำคัญต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญเข้าร่วมทีม โดยสมาชิกกลุ่มรวมใจ พัฒนา ได้ชนะการเลือกตั้งแบบยกทีม ทำให้การบริหารงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เดินหน้า อย่างไม่มีอุปสรรคและปัญหาในการพัฒนาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อีกทั้งทีมงานบริหารที่เป็นคณะ ผู้บริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง ยังเป็นทีมเดิม ส่งผลให้เกิดความผูกพัน รักใคร่กันในทีมคณะ ผู้บริหาร อีกทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลฯ ก็ศรัทธาในการบริหารงานของนายกลยุทธ ฉายแสง เนื่องจากมีความผูกพันด้วยกันมานานหลายสิบปีและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นได้จาก นายพงษ์ศักดิ์ รม โปธิ์ทอง แม้ในปัจจุบันไม่ได้ดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา แล้ว ยังเป็นบุคคลสำคัญของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เวลามีโครงการ กิจกรรมที่สำคัญของเทศบาล เมืองฉะเชิงเทรา จะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ เสมอ หรือ กรณีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ต้องเข้าไปช่วยเหลือประชาชน ก็จะให้ความช่วยเหลือในการบริจาคและไปช่วยเหลือด้วยตนเอง

หากไม่สะดวกจะให้บุตรสาวมาแทน โดยทีมบริหารและสมาชิกสภาส่วนใหญ่เป็นพ่อค้า และนักธุรกิจ ที่มีความสัมพันธ์อันดีอุปถัมภ์ช่วยเหลือกันอยู่เสมอเปรียบเสมือนเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง

ทีมข้าราชการและลูกจ้าง ที่มีความสำคัญในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตกับประชาชนและชุมชน ซึ่งนายกฤษฎ ฉายแสง ให้ความสำคัญมาก โดยเลือกข้าราชการที่มีจิตสาธารณะ มีความทุ่มเท อุทิศหะ และเสียสละ เป็นผู้นำลงไปทำงานกับชุมชน รับฟังปัญหาแก้ไขปัญหา และพัฒนาไปพร้อมๆกัน โดยนายกฤษฎ ฉายแสง วางนโยบายทำงานเชิงรุก คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของพี่น้องชาวเมืองฉะเชิงเทราเป็นสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาเพื่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาเยาวชนและปัญหาอาชญากรรม โดยการนำโครงการทูบีนัมเบอร์วัน เพื่อให้เด็กๆ มีกิจกรรมที่ดีๆ ร่วมกัน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โครงการรักษาร่างของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุย ออกกำลังกายร่วมกัน ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย สามารถบูรณาการได้อย่างลงตัว โดยนำเยาวชนทูบีนัมเบอร์วันและผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมรักษาร่างร่วมกันอย่างมีความสุข หรือการนำโครงการรักษาร่าง ไปราที่ตลาดโบราณบ้านใหม่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยโครงการต่างๆ นั้นได้รับรางวัลทั้งในระดับภาคและในระดับประเทศ สร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิกและชาวเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และในการบริหารบุคลากรภายในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา นายกฤษฎ ฉายแสงมีเมตตา กับผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นศูนย์รวมใจของข้าราชการ พนักงาน เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

ปัญหาและอุปสรรคในการครองอำนาจของนายกฤษฎ ฉายแสง ช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา ตามคำสัมภาษณ์ของ นายธวัชพงศ์ มรรฐพงศ์สาทร สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ว่า “มีความต้องการให้เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเปลี่ยนแปลงและพัฒนามากกว่านี้ เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราใกล้กับกรุงเทพฯ น่าจะมีความเจริญมากกว่านี้ เช่น อยากให้มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมาสร้างมหาวิทยาลัยที่เป็นวิทยาเขต และอยากให้มีการแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดที่ยังคงเป็นปัญหาอย่างยาวนาน เนื่องจากพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร ต้องการระบบรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึง อาทิ กล้องวงจรปิด โดยหากนึกถึงผลงานของนายกฤษฎ ฉายแสง ก็จะมีตั้งแต่สวนสาธารณะและสถานที่ออกกำลังกาย อยากให้นางบประมาณมาพัฒนาด้านอื่นๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว” (นายธวัชพงศ์ มรรฐพงศ์สาทร, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2564) สอดคล้องกับ นายภัทรวีร์ สุญทุกษ์ ตัวแทนกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ให้ข้อมูลว่า นายกฤษฎ ฉายแสง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ บุคลิกภาพดี แต่สำหรับวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองฉะเชิงเทรายังไม่เจริญเท่าที่ควร อยากให้มีการพัฒนาเรื่องรถขนส่งให้เหมาะสมกับสภาพอากาศที่ร้อน และอาจให้ประชาชนใช้การจราจรทางน้ำมาช่วยแก้ไขปัญหาห้ร่วมด้วย จะทำให้

ประชาชนใช้รถหรือเรือสาธารณะมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด และยังคงคิดว่าเมือง
ฉะเชิงเทราสามารถเจริญได้มากกว่านี้ (นายภัทรวีร์ สุญญุกซ์, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2564)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคมของนายกฤษฎ ฉาย
แสง ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองสูงเนื่องจากนายกฤษฎ ฉายแสง การที่นายกฤษฎ ฉายแสง
ได้เป็นผู้บริหารท้องถิ่นมาเป็นระยะเวลานานจึงทำให้ได้พัฒนาเมือง และพัฒนาคนหลายช่วงวัย รวมถึง
สร้างบริการสาธารณะให้กับประชาชน และยังช่วยเหลือแก้ไขปัญหา สำหรับเครือข่ายและ
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจมีส่วนช่วยในการครองอำนาจทางการเมืองปานกลาง เนื่องจากนายกฤษฎ
ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองเป็นอาชีพหลัก จึงไม่ค่อยมีเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
มาก และไม่พบว่านายกฤษฎ ฉายแสง ใช้ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจเพื่อครองอำนาจทางการเมือง
เพียงแต่มีการช่วยเหลือประชาชนให้มีอาชีพสร้างรายได้ซึ่งเป็นโครงการนโยบายที่เป็นทางการให้ฐานะ
ผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเท่านั้น ส่วนเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองมีส่วนช่วยในการ
ครองอำนาจทางการเมืองสูงเนื่องจากทีมงานบริหารและสภาฯ เป็นทีมงานเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหา
และอุปสรรคในการบริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา หรือการครองตำแหน่งทางการเมืองของนายกฤษฎ
ฉายแสง น้อย ประกอบกับการมีเครือข่ายประชาชน ชุมชน และผู้นำชุมชนที่คอยช่วยเหลือเปรียบเสมือน
เป็นฐานเสียงให้นายกฤษฎ ฉายแสงใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชน อีกทั้งนายกฤษฎ ฉายแสง
พบปะประชาชนสม่ำเสมอ และคอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนทันต่อความ
ต้องการ และรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชน การทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้ ประกอบกับพี่น้อง
ในตระกูลฉายแสงยังทำงานการเมืองคอยช่วยเหลือประชาชนทำให้ฐานการเมืองของนายกฤษฎ ฉาย
แสง แข็งแกร่งมาก แต่ยังมีกลุ่มคนรุ่นใหม่ แต่ยังเป็นส่วนน้อย ที่มีความต้องการให้เทศบาลเมือง
ฉะเชิงเทรามีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาดีกว่านี้ โดยหากนึกถึงผลงานของนายกฤษฎ ฉายแสง
จะนึกถึงแต่สวนสาธารณะและสถานที่ออกกำลังกาย ออกากให้นางบประมาณมาพัฒนาด้านอื่นๆ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และอธิบายโดยการพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลัง เครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง และเพื่อ ศึกษาการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง โดยศึกษาด้วยการ สัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และเอกสารหลักฐานต่างๆ เช่น หนังสือที่จัดทำโดย ตระกูลฉายแสง ข่าวสารจากหน่วยงานราชการ ข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งสื่อระดับประเทศ และสื่อท้องถิ่น งานวิชาการและงานวิจัยอื่น ที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปรายละเอียดของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษา

1.1 ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง

1.1.1 ผลการวิจัยพบว่า นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นบุตรชายคนที่ 2 ของนายอนันต์ ฉายแสง นักการเมืองที่มีชื่อเสียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด ฉะเชิงเทรา หลายสมัย ซึ่งก่อนที่นายอนันต์ ฉายแสง จะเป็นนักการเมืองเคยเป็นตำรวจติดตาม คุณจวน กุลละวณิช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อหาเสียงและเยี่ยมเยียนชาวบ้านในท้องที่อำเภอ ต่างๆ ใ้รับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน และเคยเป็นตำรวจติดตาม พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ที่บ้านเทเวศน์ ซอย ทำให้ได้รู้จัก สนิทสนมกับพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ยกย่องนายอนันต์ ฉายแสง ว่านักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและ คัดค้านอำนาจนอกระบบมาโดยตลอด ความเป็นคนเฉลียวฉลาด และมีคุณธรรมช่วยเหลือคนที่ ตกทุกข์ได้ยาก เพราะเคยลำบากอย่างมากมาก่อน แม้ก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมือง นายอนันต์ ฉายแสง เคยเป็นตำรวจตำแหน่งพลตำรวจซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีชน้อยที่สุด แต่คุณสมบัติเด่นของนายอนันต์ ฉายแสง คือ มีความเฉลียวฉลาดในการพูด ในช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ช่วยจนถึงที่สุด ใช้หลักคุณธรรม ทำให้ประชาชนยอมรับครองใจประชาชนได้รับการเลือกให้เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการช่วยเหลือผู้อื่นพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความ เดือดร้อนช่วยจนถึงที่สุดที่ทำให้ นายกลยุทธ ฉายแสง และพี่น้อง ได้มีโอกาสได้ช่วยเหลือและ ติดตามการทำงานของบิดาในการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ประกอบกับคำ

สอนของบิดาและมารดาที่ต้องการให้ทำความดีปลอดจากอบายมุขทั้งปวง ยึดมั่นในหลักธรรมะ มีเมตตาแก่คนยากไร้ นายกลยุทธ นายแสง จึงมีความต้องการทำงานการเมืองเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามแบบอย่างของบิดา

1.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ นายแสง ไม่ได้มาจากตระกูลนักธุรกิจที่ทำการค้าร่ำรวย แต่เป็นบุตรของชนชั้นนำในจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากบิดาเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยก่อนจะประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่นได้ประกอบอาชีพทนายความ ต่อมาด้วยความที่เห็นการทำงานทางการเมืองของบิดาและคุ้นเคยการช่วยเหลือประชาชนของบิดา มารดามาตั้งแต่เด็ก จึงต้องการลงสมัครรับเลือกตั้ง และแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีในปี พ.ศ. 2528 นายกลยุทธ นายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่น และมีรายได้จากเงินเดือนค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา แต่เพียงอย่างเดียว และมีธุรกิจครอบครัวคือธุรกิจปลูกไม้สักทองที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่ โดยมีนายวุฒิพงษ์ นายแสง เป็นผู้ดูแลกิจการ

1.1.3 ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง นั้นมีส่วนสำคัญมาจากนายอนันต์ นายแสงผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นผู้สร้างฐานอำนาจทางการเมืองไว้ให้กับตระกูล นายแสง คอยช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนมาโดยตลอด สร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นที่รักของชาวฉะเชิงเทรา การทำการเมืองของนายอนันต์ นายแสง ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ประสบความสำเร็จและได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองมากมาย และคอยปลูกฝังบุตรทุกคนให้ช่วยเหลือประชาชน จึงเกิดเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในตระกูลนายแสง ทำให้บุตรและธิดาของนายอนันต์ นายแสง มีความต้องการเป็นนักการเมือง เพื่อใช้อำนาจทางการเมืองในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนเหมือนกับบิดา และด้วยการที่นายกลยุทธ นายแสง มีความใกล้ชิดกับเทศบาลเมืองเนื่องจากบิดาเคยเป็นเทศมนตรีทำให้นายกลยุทธ นายแสง ลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยมีบิดาคอยช่วยเหลือและสนับสนุน จนได้รับเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา นายกลยุทธ นายแสง ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 หม่อมวาระ นายกลยุทธ นายแสง ตั้งทีมขึ้นมาชื่อว่า กลุ่มรวมใจพัฒนา ซึ่งมีนายกลยุทธ นายแสง เป็นผู้สมัครนายกเทศมนตรีแข่งขันกับนายสุทิน เผือกพูลผล อดีตนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา โดยนายกลยุทธ นายแสง ได้รับการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แม้นายกลยุทธ นายแสงจะมีคู่แข่ง ที่สังกัดพรรคการเมืองอย่างพรรคประชาธิปัตย์แต่ประชาชนก็ยังเลือกนายกลยุทธ นายแสงและทีมงานให้เป็นบริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

1.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง

1.2.1 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคมของนายกฤษฎ ฉายแสง

ผลการวิจัยพบว่า นายกฤษฎ ฉายแสง มีญาติพี่น้องมาก และช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอตระกูลฉายแสงเป็นตระกูลเก่าแก่อยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรนามากกว่า 200 ปี และยังมีกลุ่มคนที่รักนายอนันต์ ฉายแสง จากการที่เคยได้รับการช่วยเหลือในสมัยนายอนันต์ ฉายแสง ยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ เมื่อได้พบเห็นนายกฤษฎ ฉายแสง จะรู้สึกผูกพันเหมือนเห็นลูกหลาน ด้วยใจที่รักนายอนันต์ ฉายแสง และเห็นการทำงานของนายกฤษฎ ฉายแสง ที่ทุ่มเทเพื่อประชาชนเหมือนบิดา ทำให้เกิดความรัก ใฝ่ใจเชื่อมั่นในตระกูลฉายแสงไม่เคยเปลี่ยนแปลงสำหรับกลุ่มคนที่รักนายกฤษฎ ฉายแสง เนื่องจากการเป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ด้วยระยะเวลากว่า 20 ปี ทำให้สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับประชาชนทั้งในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา หลากหลายกลุ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยเรียน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ ดังนี้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงโดยบริหารจัดการพื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราให้มีออกกำลังกาย จัดสร้างศูนย์การเรียนรู้แบบครบวงจร ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สร้างจินตนาการของเด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป เข้ามาร่วมกันใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์ โยคะเพื่อสุขภาพ อดิสงส์สร้างเสียงเพลง คาราโอเกะสร้างสุข โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา กิจกรรมลีลาศของชมรมลีลาศเพื่อผู้สูงอายุเมืองฉะเชิงเทราร่วมกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ ทำกิจกรรมซ่อมรื้อบ้านใหม่ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความรักใคร่และเชื่อมั่นในตระกูลฉายแสงอยู่แล้วและคนกลุ่มนี้หากเชื่อมั่นในตัวใครแล้วก็จะไม่เปลี่ยนแปลงไปง่ายๆ สำหรับเยาวชนได้เสริมสร้างเยาวชนให้รู้เท่าทันยาเสพติดโดยนำโครงการ To Be Number One มาตั้งเป็นชมรม To Be Number One เพื่อให้เด็กๆห่างไกลยาเสพติด ทำให้เด็กๆ มีเวลาว่างใช้ให้เป็นประโยชน์ มีภูมิคุ้มกันที่ดี ทำกิจกรรมรื้อร่วมกัน ในปี พ.ศ. 2557 ไปแข่งขันผลงานระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้วเข้าแข่งขันระดับประเทศ สร้างความภาคภูมิใจให้กับเยาวชนและครอบครัว เด็กกลุ่มนี้จึงมีความผูกพันกับเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและผูกพันกับนายกฤษฎ ฉายแสง ในฐานะนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ที่คอยสนับสนุนงบประมาณให้โดยตลอด และนายกฤษฎ ฉายแสง ให้ความสำคัญกับเยาวชนจะไปเป็นประธานเปิดงานพิธีด้วยตัวเองเสมอ อีกทั้งนายกฤษฎ ฉายแสง ยังให้ความสำคัญกับความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม โดยในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีปัญหาความเหลื่อมล้ำในชุมชน ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้ยังต้องการความช่วยเหลือ โดยนายกฤษฎ ฉายแสง ตระหนักเสมอว่า หากทำตามภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไม่เพียงพอ ต้องใช้คุณธรรมในความเป็นมนุษย์เข้า

มาช่วยด้วย และช่วยอย่างที่สุดทำให้ประชาชนกลุ่มนี้จะชื่นชมและรู้สึกว่าเป็นเป็นบุญคุณที่ได้รับการช่วยเหลือจากนายกฤษฎ ฉายแสง และระลึกเสมอว่าหากไม่ใช่นายกฤษฎ ฉายแสง บ้านตัวเองก็ยังไม่มีความเจริญไปไหนเลย อาทิน้ำประปา ใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค

1.2.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกฤษฎ ฉายแสง

ผลการวิจัยพบว่านายกฤษฎ ฉายแสง ประกอบอาชีพพนักงานการเมืองท้องถิ่น และมีรายได้จากเงินเดือนค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เป็นรายได้หลัก สมรสกับนางขวัญกมล ฉายแสง โดยภรรยานางขวัญกมล ฉายแสง ประกอบธุรกิจร้านอาหารชื่อร้านริเวอร์บาร์น ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กชื่อเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทล เป็นโรงแรม 3 ดาว และร้านกาแฟ เดอะบราวน์ เฮาส์ ฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ใกล้ท่าเลเศรษฐกิจ คือ ตลาดบ้านใหม่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้านในตลาดบ้านใหม่ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ธุรกิจร้านอาหารชื่อร้านริเวอร์บาร์น ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กชื่อเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทล โดยการออกแบบอาคารร้านกาแฟเดอะบราวน์ เฮาส์ และเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทลนั้น สวยงามเข้ากับตลาดบ้านใหม่ได้เป็นอย่างดี และยังแบ่งพื้นที่ให้ประชาชนที่ต้องการเที่ยวในตลาดบ้านใหม่ได้มาจอดรถในพื้นที่ของร้านอีกด้วย การทำธุรกิจของนายกฤษฎ ฉายแสง ไม่ได้ทำเพื่อมุ่งหวังกำไร หรือความร่ำรวยแต่เพียงอย่างเดียว ยังสามารถทำธุรกิจให้อยู่ร่วมกันได้และให้ความเอื้อเฟื้อกับประชาชน

นายกฤษฎ ฉายแสงจะมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจปานกลางแต่ทีมงานฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ ทั้งในอดีตและปัจจุบันของนายกฤษฎ ฉายแสงมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจสูง ดังนี้ นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา เป็นทีมงานบริหารของนายกฤษฎ ฉายแสง มาเป็นระยะเวลาานานเกือบยี่สิบปี ได้สร้างประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจให้กับประชาชนในชุมชน โสธรและชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยให้ประชาชนใช้พื้นที่ค้าขาย โดยไม่มีการเก็บค่าเช่า นายสุขุม ตั้งกงพานิช สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และประกอบธุรกิจ อาทิ บริษัทชูชุก ฉะเชิงเทรา บริษัทซุนหลี ยูโรคาร์ อสังหาริมทรัพย์ นายสุขุม ตั้งกงพานิช ได้บริจาคที่ดินบางส่วนให้กับเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราสร้างโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีพื้นที่จำกัด ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเทศบาล 2

เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประชาชน จากนโยบายบริหารด้านเศรษฐกิจ จากการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการพัฒนาตลาดบ้านใหม่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทรา ประชาสัมพันธ์ตลาดจนกลายเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชนเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนมากนัก อีกทั้งยังอนุรักษ์วัฒนธรรมและจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมาราวงย้อนยุค ดึงดูดนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นเช่นงาน

ลอยกระทง นายกลยุทธ ฉายแสงไม่ได้ส่งเสริมแค่ประเพณีอย่างเดียว แต่จัดพื้นที่บริเวณริมน้ำที่สร้างซุ้มให้ประชาชนมาขายของได้โดยไม่เก็บค่าเช่า มีเวทีแสดงเล่นดนตรีสด ประดับประดาไฟบริเวณริมน้ำอย่างสวยงาม เมื่อร้านค้าขายดีมากประสบความสำเร็จมากคนต้องไปต่อคิวกันซื้อจึงต้องขยายพื้นที่ขายของเพื่อเปิดโอกาสให้กับประชาชนมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ร้านค้าที่ไม่มีพื้นที่ขายประจำต้องใช้วิธีจับสลาก เพื่อให้มีพื้นที่ขายของเพื่อความยุติธรรม

1.2.3 เครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

ผลการวิจัยพบว่าเริ่มจาก นายอนันต์ ฉายแสง บิดาวารากฐานทางการเมืองไว้ให้กับบุตรและธิดาทุกคน ทำให้บุตรและธิดา ทั้ง 4 คน เป็นนักการเมืองทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น นายกลยุทธ ฉายแสง จึงมีพี่ชายเป็นอดีตรองนายกรัฐมนตรีและน้องชายเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ฐานการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ในฐานะนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา จึงแข็งแกร่งมากและการทำงานเมืองของตระกูลฉายแสงจะแบ่งพื้นที่กันดูแล แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จะอยู่ในความดูแลของนายกลยุทธ ฉายแสง โดยจะอยู่ภายใต้การบริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง และทีมงานเท่านั้น ไม่มีการแทรกแซงทางการเมือง เพราะนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ที่ไม่เคยสังกัดพรรคการเมือง แม้ว่าพี่ชายและน้องสาว จะสังกัดพรรคการเมืองทุกคน และประชาชนมักจะคิดว่าสังกัดพรรคการเมืองเดียวกับพี่ชายและน้องสาว เหตุที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง เพราะคิดว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ต้องใช้การสังกัดพรรคเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เวลาเลือกตั้งมักจะเลือกที่ตัวบุคคล ประชาชนมักจะดูที่ผลงานและการรักษาผลประโยชน์ให้ประชาชน ทำให้นโยบายหรือการบริหารกิจการสาธารณะเป็นตามความต้องการประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งทีมงานฝ่ายบริหารกับฝ่าย เป็นทีมงานเดียวกัน เนื่องจากตั้งแต่ที่นายกลยุทธ ฉายแสง ภายใต้อำนาจ “กลุ่มรวมใจพัฒนา” ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 นายกลยุทธ ฉายแสงและสมาชิกกลุ่มรวมใจพัฒนาได้ชนะการเลือกตั้งแบบขงทิ้ม ทำให้การบริหารงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เดินหน้าอย่างไม่ติดขัดและไม่มีปัญหาในการพัฒนาเมืองฉะเชิงเทรา เนื่องจากฝ่ายบริหารและสภาฯ นั้นเป็นกลุ่มคนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเมืองฉะเชิงเทราไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งทีมการบริหารที่เป็นคณะผู้บริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง ยังเป็นทีมเดิม ส่งผลให้เกิดความผูกพัน รักใคร่กันในทีมคณะผู้บริหาร อีกทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลก็ศรัทธาในการบริหารงานของ นายกลยุทธ ฉายแสง เนื่องจากมีความผูกพันด้วยกันมานานหลายสิบปี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการบริหารและพัฒนาเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และสำหรับการใช้อำนาจอันชอบธรรมทางการเมืองในการบริหารราชการ นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นคนทำงานจริงจัง และทำงานเชิงรุก ไม่ว่าจะสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำ

สิ่งใด จะต้องเป็นการแก้ไขปัญหาคือได้ในระยะยาวด้วย บุคลิกท่านเป็นคนพูดน้อย ฉลาด มีวิสัยทัศน์ ในการแสดงความคิดเห็นหรือวิเคราะห์อะไรเฉียบขาด นายกลยุทธ์ ฉายแสง การบริหารของ นายกลยุทธ์ ฉายแสง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและได้รับรางวัลมากมาย สำหรับความสัมพันธ์ ทางการเมืองกับประธานชุมชน และประชาชน เป็นการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในชุมชน โดยนายกลยุทธ์ ฉายแสง จะเร่งแก้ไขปัญหาคือให้โดยเร็ว หากเป็นปัญหาที่เกิน อำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จะประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาแก้ไข โดยเร็วเช่นกัน ทำให้ประชาชน มีความรู้สึกศรัทธาในการบริหารงานของนายกลยุทธ์ ฉายแสง ว่า พบง่าย ใช้คล่อง แก้ไขปัญหาให้ประชาชนจริงจัง พูดจริงทำจริง ไม่เคยมองเห็นความเดือดร้อนของ ประชาชนว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย การวางนโยบายหรือ ทำโครงการจะมีการประชาคม ให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการคิดร่วมตัดสินใจในการดำเนินโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนอย่าง แท้จริง การทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้ อีกทั้งนายกลยุทธ์ ฉายแสง ให้ความสำคัญกับประชาชน ที่เชิญไป งานบุญ งานบวช งานแต่งงานและงานศพ ไปทุกที่และทุกงานที่สามารถไปได้ ภรรยา ของนายกลยุทธ์ ฉายแสง มีความเป็นกันเอง ใกล้ชิดกับประชาชนและมีกิจกรรมทำร่วมกันกับ ประธานชุมชนหรือผู้นำชุมชนอยู่เสมอ

1.3 การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ์ ฉายแสง ดังนี้

1.3.1 ภูมิหลังทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง ของนายกลยุทธ์ ฉายแสง

มีผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองเนื่องจากบิดา คือ นายอนันต์ ฉายแสง ประกอบอาชีพ นักการเมืองเพียงอย่างเดียว รักและภูมิใจในอาชีพนักการเมืองมาก เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วย และตำแหน่งสำคัญอื่นๆ ในระดับประเทศ อาทิ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี นายอนันต์ ฉายแสง จึงได้ รู้จักบุคคลสำคัญระดับประเทศมากมาย โดยนายกลยุทธ์ ฉายแสง ได้ถูกปลูกฝังให้มีจิตใจช่วยเหลือ ผู้ตกทุกข์ได้ยาก บ้านตระกูลฉายแสง หรือบ้านใหญ่ เป็นที่พึ่งให้กับประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจะมาขอความช่วยเหลือ เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่แข็งแกร่งของนาย อนันต์ ฉายแสง ในระยะเริ่มต้นพบว่า นายกลยุทธ์ ฉายแสง ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองของบิดา เนื่องจากบิดาเคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรามาก่อนที่จะลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ทำให้ประชาชนรู้จักและไว้วางใจ จนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และได้รับแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา มีหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของ นายเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ในวัยเพียง 28 ปี และเป็นการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการครั้งแรกของ นายกลยุทธ์ ฉายแสง จึงได้มีความตั้งใจตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาที่จะแก้ปัญหา ความเดือดร้อนให้กับประชาชนและพัฒนาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ในทุกๆด้านที่สามารถทำได้ แต่การเป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน

เนื่องจากการดำเนินการตามนโยบายและการตัดสินใจ ในตำแหน่งเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราในฐานะผู้ช่วยนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ยังไม่สามารถทำให้เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พัฒนาได้เท่าที่ควร เมื่อครบวาระ ในปี พ.ศ. 2538 นายกลยุทธ ฉายแสง จึงตั้งทีมชื่อว่ากลุ่มรวมใจพัฒนา มีทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา สำหรับฝ่ายบริหารมีนายพงษ์ศักดิ์ รมโพธิ์ทอง เป็นตระกูลที่มีชื่อเสียงและมีฐานอำนาจทางการเงินมากในจังหวัดฉะเชิงเทรา และนายบุญทวี สุจริตน้อมรกุล รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราอีกหนึ่งท่าน จบปริญญาโทจากฟิลาเดเฟีย สหรัฐอเมริกา และจบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอดี้อาจารย์สอนมหาวิทยาลัยมาก่อน ทีมบริหารของท่านจึงมีครบทั้งคนดี คนรวย คนเก่ง คนมีชื่อเสียง สำหรับฝ่ายสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เลือกคนที่มีเป้าหมายเหมือนกันคือ ต้องเสียสละเวลาส่วนตัวทำงานช่วยเหลือประชาชน มุ่งประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและโครงการต่างๆ ที่มาจากความต้องการของประชาชน ส่งผลให้นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราทีมเดิมได้รับเลือกตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันและในการบริหารยังสามารถแก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว จนประชาชนชุมชน หรือ ผู้นำชุมชน กล่าวถึง นายกลยุทธ ฉายแสง ว่า พงง่าย ใช้คล่อง มีปัญหาแก้ไขให้ทันที หากไม่ได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราที่จะแก้ไขได้ จะประสานให้ได้รับการแก้ไขได้โดยเร็ว การพัฒนามีการปรับปรุงภูมิทัศน์เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา สวยงามเป็นเมืองที่สะอาด น่าอยู่ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทางด้านสังคม ครอบครัวยุติธรรม คุณภาพชีวิตดี ทางด้านเศรษฐกิจในการทำงานประเพณี หรือจัดงานใดๆ จะกำหนดโครงการเพื่อให้ประชาชนสามารถค้าขายสร้างรายได้ด้วยโดยไม่เก็บเงิน ให้ประชาชนมีรายได้ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน

1.3.2 เครือข่ายทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง และส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมือง ของนายกลยุทธ ฉายแสง ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสังคมของนายกลยุทธ ฉายแสง เน้นการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ควบคู่ไปกับคุณธรรมการเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดการดำเนินงานเชิงรุก พัฒนาคุณภาพชีวิต เน้นครอบครัวเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกประชาชนช่วงวัย สร้างเมืองให้เป็นเมืองหน้าอยู่ โดยปรับปรุงพื้นที่สาธารณะดูแลให้สวยงาม เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ประชาชนทุกกลุ่ม ได้ใช้ประโยชน์ จัดสรรให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ เท่าเทียมทุกพื้นที่ การบริหารราชการโปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักบริหารราชการแบบธรรมาภิบาล โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาความต้องการ ข้อเสนอแนะต่างๆ และร่วมตัดสินใจ ทำให้ประชาชนได้รับการบริการ

ที่ตรงต่อความต้องการมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันการทำงานของเทศบาลเน้นรักษาประโยชน์ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และเป็นที่รู้จักของประชาชนทุกช่วงวัย สำหรับการเป็นทายาทตระกูลฉายแสง ทำให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางสำหรับคนรุ่นเก่าๆ หลายๆ คนเคารพและรักนายอนันต์ ฉายแสง เมื่อเห็นนายกลยุทธ ฉายแสง มีความรู้สึกเห็นลูกหลานเอ็นดูเหมือนเป็นคนในครอบครัว สำหรับการเป็นที่พึ่งพื่อนิ่งในตระกูลฉายแสง เวลาที่พื่อนิ่งในตระกูลสร้างความดีช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เวลาเมื่อเลือกตั้งประชาชนก็มาช่วยกันเอง แต่การเป็นที่พึ่งพื่อนิ่งตระกูลฉายแสง เพียงอย่างเดียว ไม่ได้ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนายเทศมนตรีเมืองจะเชิงเทรา นายกลยุทธ ฉายแสง ยังมีเครือข่ายประธานชุมชนและผู้นำชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เปรียบเสมือนฐานเสียงของนายกลยุทธ ฉายแสง เพราะด้วยความผูกพันและศรัทธา เนื่องทำงานร่วมกันมากกว่า 20 ปี นายกลยุทธ ฉายแสงแก้ไขปัญหาให้อย่างทันถ่วงที หากเกินอำนาจหน้าที่จะประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้โดยเร็ว และนายกลยุทธ ฉายแสง ให้ความสำคัญมากคือการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในโอกาสสำคัญต่างๆ เทศกาลงานประเพณี งานบุญ งานบวช งานแต่ง งานศพ ถือเป็นหน้าที่ อีกทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ เป็นทีมงานเดียวกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นทีมเดิมเกือบทั้งหมด มีเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยสำหรับคนที่ป่วยหรือเสียชีวิต จะมีการคัดเลือกคนที่เก่ง และมีความสามารถ ที่สำคัญต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญเข้าร่วมทีมโดยสมาชิกกลุ่มรวมใจพัฒนาได้ชนะการเลือกตั้งแบบยกทีม ทำให้การบริหารงานของเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา ไม่มีอุปสรรคและปัญหาในการพัฒนาเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา อีกทั้งทีมงานบริหารที่เป็นคณะผู้บริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง ยังเป็นทีมเดิม ส่งผลให้เกิดความผูกพัน รักใคร่กัน ในทีมคณะผู้บริหาร อีกทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลก็ศรัทธาในการบริหารงานของนายกลยุทธ ฉายแสง เนื่องจากมีความผูกพันด้วยกันมานานหลายสิบปีและช่วยเหลือเกื้อกูลกันแม้กระทั่งทีมข้าราชการและลูกจ้าง นายกลยุทธ ฉายแสง เลือกข้าราชการที่มีจิตสาธารณะทุ่มเทและอดสาหะเป็นผู้นำลงไปทำงานกับชุมชน อยู่กับประชาชน รับฟังปัญหา แก้ไขปัญหาและพัฒนาไปพร้อมๆ กัน โดยนายกลยุทธ ฉายแสง วางนโยบายทำงานเชิงรุก คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของพื่อนิ่งชาวเมืองจะเชิงเทรา เป็นสำคัญ ในการบริหารบุคลากรภายในเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา นายกลยุทธ ฉายแสงมีเมตตากับผู้ใต้บังคับฯ และเป็นศูนย์รวมใจของข้าราชการ พนักงาน เทศบาลเมืองจะเชิงเทรา แต่ในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา ประชาชนบางกลุ่มมีความต้องการให้เทศบาลเมืองจะเชิงเทราเปลี่ยนแปลงและพัฒนา อาทิ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ปัญหาการจราจรติดขัด ให้มีกล้องวงจรปิดอย่างทั่วถึง และต้องการให้ใช้งบประมาณเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการปรับปรุงสวนสาธารณะ

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยแยกอภิปรายใน 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของนายกฤษฎ ฉายแสง

2.1.1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภูมิหลังทางสังคมของนายกฤษฎ ฉายแสง สัมพันธ์กับ นายอนันต์ ฉายแสง เนื่องจากเป็นบุตรชายคนที่ 2 นายอนันต์ ฉายแสง นักการเมืองที่มีชื่อเสียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 สมัย และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองมากมาย นายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนเฉลียวฉลาดและมีคุณธรรมชอบช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก เพราะเคยลำบากอย่างมากมาก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมือง นายอนันต์ ฉายแสง เคยเป็นพลตำรวจซึ่งเป็นตำแหน่งที่มียศน้อยที่สุด แต่คุณสมบัตพิเศษของนายอนันต์ ฉายแสง คือ มีความเฉลียวฉลาดในการพูด ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนจะช่วยจนถึงที่สุด ใช้หลักคุณธรรมทำให้ประชาชนยอมรับซึ่งสามารถครองใจประชาชนได้รับการเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สอดคล้องแนวคิดของก๊อบ อูห์ย หรือ ฮิวโต (2524, น.13) ที่แบ่งลักษณะของผู้นำที่เกิดจากความสามารถพิเศษ (charismatic leaders) จะมีคุณสมบัติเป็นผู้นำหรือเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำโดยที่เขาได้รับตำแหน่งผู้นำจากการที่มีคุณสมบัติพิเศษในการนำคนเช่นมีบุคลิกภาพในการดึงดูดใจคน มีความสามารถในการพูดมีความเฉลียวฉลาดมีคุณธรรมเป็นต้นแต่คุณสมบัติพิเศษเหล่านี้จะต้องดีเด่นเหนือบุคคลทั่วไปและผู้นำประเภทนี้ไม่จำเป็นจะต้องมีตำแหน่งอยู่ในองค์กรแต่เขาก็สามารถครองใจผู้อื่นได้ โดยอาศัยบุคลิกภาพและอำนาจซึ่งมีอยู่ในตนเอง และจากการที่นายอนันต์ ฉายแสง นางเฉลียว ฉายแสง และครอบครัวช่วยเหลือประชาชนมาโดยตลอด ช่วยตามหลักคุณธรรมจนถึงที่สุด ทำให้ประชาชนที่ได้รับการช่วยเหลือรู้สึกว่าเป็นบุญคุณ สอดคล้องกับสิ่งที่ เจมส์ ซี สก็อต James C. Scott (อ้างถึงในอมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2545, น. 47) กล่าวถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ (patron) กับผู้รับอุปถัมภ์ (client) ว่าเป็นกลไกของความสัมพันธ์ (instrumental relationship) ในลักษณะที่บุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) ใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตน ปกป้องคุ้มครองหรือให้ประโยชน์แก่ผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าก็ตอบแทนด้วยการให้การสนับสนุนความช่วยเหลือ ตลอดจนการรับใช้ผู้อุปถัมภ์ นายกฤษฎ ฉายแสง และพี่น้อง ได้มีโอกาสได้ช่วยเหลือและติดตามการทำงานของบิดาในการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน จึงมีความต้องการทำงานการเมืองเพื่อช่วยเหลือประชาชน ตามแบบอย่างของบิดา สอดคล้องกับสตริท ธนานิติโชติ (2556, น. 6-10) ที่กล่าวว่า ข้อดีของตระกูลการเมือง เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ ทายาททางการเมือง

ก่อนการเข้าสู่เส้นทางการเมือง ทั้งในเรื่องของการศึกษา และการฝึกประสบการณ์การเมือง โดยผ่านการติดตามนักการเมืองรุ่นก่อน และอาจรวมถึงการปฏิบัติงานจริงกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.1.2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภูมิหลังทางเศรษฐกิจของ นายกลยุทธ์ นายแสง ประกอบอาชีพทนายความมาก่อน ต่อมาเมื่ออายุ 28 ปี จึงสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีในปี พ.ศ. 2528 นายกลยุทธ์ นายแสง จึงประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่น และมีรายได้จากเงินเดือนค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา แต่เพียงอย่างเดียว

ธุรกิจครอบครัวของตระกูลนายแสง คือ ธุรกิจไม้สักทองที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่ เกิดจากนายวุฒิพงศ์ นายแสง ประกอบอาชีพพอสังหาริมทรัพย์และมีกำไรจึงรวมเงินของครอบครัว ซื้อที่ดินไว้ และปลูกไม้สักทอง ตระกูลนายแสงไม่ได้สนใจทำธุรกิจมากเพราะบิดาไม่ต้องการให้ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองมาทำธุรกิจถ้า เพราะหากมีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้องแล้วการช่วยเหลือประชาชนจะทำได้ไม่เต็มที่

ภูมิหลังทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ์ นายแสง มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจปานกลางเพราะไม่ได้เป็นตระกูลการค้าที่ร่ำรวยในจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก มีความรอบรู้และน่าเชื่อถือ เป็นที่รักใคร่ นิยมชมชอบสอดคล้องกับบลินิ ดันชูนิต์ (2542, น. 13-14) กล่าวว่า แหล่งที่มาของฐานอำนาจอันได้แก่ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Resource) คือ ทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุจับต้องได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะได้การยอมรับความนิยมชมชอบตลอดจนความศรัทธารักใคร่จากคนในชุมชนหรือในสังคมนั้น

2.1.3 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภูมิหลังทางการเมืองของนายกลยุทธ์ นายแสง นั้นมีส่วนสำคัญมาจากนายอนันต์ นายแสง ผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นผู้สร้างฐานอำนาจทางการเมืองไว้ให้กับตระกูลนายแสง คอยช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนมาโดยตลอด สร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นที่รักของชาวฉะเชิงเทรา การทำการเมืองของนายอนันต์ นายแสง ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ประสบความสำเร็จและได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองมากมายและคอยปลูกฝังบุตรทุกคนให้ช่วยเหลือประชาชน จึงเกิดเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในตระกูลนายแสง ทำให้บุตรและธิดาของนายอนันต์ นายแสง มีความต้องการเป็นนักการเมือง เพื่อใช้อำนาจทางการเมืองในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนเหมือนกับบิดา และด้วยการที่นายกลยุทธ์ นายแสง มีความใกล้ชิดกับเทศบาลเมืองเนื่องจากบิดาเคยเป็นเทศมนตรีทำให้ นายกลยุทธ์ นายแสง ลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยมีบิดาคอยช่วยเหลือและสนับสนุน จนได้รับเลือกตั้งและแต่งตั้งให้

นายกฤษฎ ฉายแสง เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับ สติธร ธานิธิโชติ (2556, น. 6-10) ได้กล่าวว่า การสืบทอดอำนาจทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นในวงศ์ตระกูลผู้นำทางการเมืองหรือที่เรียกว่า “ตระกูลการเมือง” เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นเป็นเรื่องปกติในทุกสังคม อาศัยปัจจัยความได้เปรียบของวงศ์ตระกูลในกรณีนี้คือ ความนิยมในหมู่ประชาชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ครบวาระนายกฤษฎ ฉายแสง ตั้งทีมขึ้นมาชื่อว่า กลุ่มรวมใจพัฒนา ซึ่งมีนายกฤษฎ ฉายแสง เป็นผู้สมัครนายกเทศมนตรีแข่งขันกับนายสุทิน เพื่อกพผล อดีตนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา โดยนายกฤษฎ ฉายแสง ได้รับการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แม้ในปี พ.ศ. 2554 นายกฤษฎ ฉายแสง จะมีคู่แข่ง ที่สังกัดพรรคการเมืองอย่างพรรคประชาธิปัตย์ แต่ประชาชนก็ยังเลือกนายกฤษฎ ฉายแสง ให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับ พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2546, น. 726) ระบุว่าวิธีการเลือกตั้งโดยตรง (Direct election) หมายถึงการเลือกตั้งที่ประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ใช้วิจารณญาณของตนในการออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นเครื่องวัดที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ เช่น การเลือกตั้งท้องถิ่น

2.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง

2.2.1 เครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางสังคม ของนายกฤษฎ ฉายแสง มาจากหลายกลุ่มดังนี้

เครือข่ายของตระกูลฉายแสง สืบเนื่องมาจากฉายแสงเป็นตระกูลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรามา 200 กว่าปี ทำให้มีญาติพี่น้องมากพอสมควร และนายกฤษฎ ฉายแสง สมรสกับภรรยาเป็นชาวบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้โดยรวมแล้ว นายกฤษฎ ฉายแสง มีเครือญาติมากเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของสนธิ สมัครการ (2535, น. 37) ที่ได้แบ่งลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยไว้ว่า ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทยตามวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวโส (พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ) กับญาติพี่น้อง (น้อง ลูก หลาน หลาน) เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจนเป็นระบบที่เก่าแก่ที่สุดระบบหนึ่งในสังคมไทยและน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุดด้วย

กลุ่มคนที่รักนายอนันต์ ฉายแสง จากการศึกษาช่วยเหลือกันตั้งแต่ในอดีตที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้คอยให้ความช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนให้ประชาชนอยู่เสมอ นายอนันต์ ฉายแสง ให้ความสำคัญกับงานของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ โดยเฉพาะงานศพ นายอนันต์ ฉายแสง ก็จะช่วยเหลือเป็นลำเป็นสัน

ไม่มีช่วยน้อย บางทีเงินในกระเป๋าไม่พอใช้ให้ทั้งหมด กลุ่มคนเหล่านี้ในปัจจุบันมีอายุมากแล้ว เมื่อได้พบเห็นนายกลยุทธ์ นายแสง จะรู้สึกผูกพันเหมือนเห็นลูกหลาน ด้วยใจที่รักนายอนันต์ นายแสง สอดคล้องกับเจมส์ ซี สก็อต (James C. Scott) (อ้างถึงในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2545, น. 48-53) มองว่ามีเงื่อนไขที่จะช่วยแยกความแตกต่างของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับ คือความไม่เท่าเทียมกันในแง่ของทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพ ผู้รับอุปถัมภ์ไม่สามารถตอบแทนได้เต็มที่ การคิดหนี้บุญคุณได้ผูกมัดเขาไว้กับผู้อุปถัมภ์ นายกลยุทธ์ นายแสง ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรามาเป็นระยะเวลานานกว่า 20 ปี จึงได้ช่วยเหลือพัฒนาด้านสังคมของประชาชนไว้มากมายทั้งในทางราชการและโดยคุณธรรม ดังนี้

1) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงโดยบริหารจัดการพื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราให้มีออกกำลังกาย โดยสร้างสถานที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของประชาชน

2) พัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้คู่จินตนาการ โดยสร้างศูนย์การเรียนรู้แบบครบวงจร ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สร้างจินตนาการของเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป เข้ามาร่วมกันใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์ โยคะเพื่อสุขภาพ อดิสงส์สร้างเสียงเพลง คาราโอเกะสร้างสุข โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา กิจกรรมลีลาศของชมรมลีลาศเพื่อผู้สูงอายุเมืองฉะเชิงเทรา

3) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ ใช้เวลาว่างวันเสาร์ และวันอาทิตย์ พบปะ พูดคุย ซ้อมรำวง อย่างมีความสุข ไปทำกิจกรรมซ้อมรำวงที่ตลาดบ้านใหม่ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เป็นการบูรณาการวัฒนธรรมไทยเข้ากันกับตลาดโบราณได้อย่างลงตัว ซึ่งประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุเป็นคนเก่าคนแก่ตั้งแต่รุ่นบิดา รวมไปถึงกลุ่มที่เป็นรุ่นราวคราวเดียวกับนายกลยุทธ์ นายแสง ที่มีความรักใคร่และเชื่อมั่นในการบริหารงานของตระกูลนายแสง อยู่แล้ว และคนกลุ่มนี้เมื่อเชื่อมั่นในตัวใครแล้วก็มักจะ ไม่เปลี่ยนแปลงไปง่ายๆ

4) สร้างเยาวชนที่รู้เท่าทันยาเสพติด นำโครงการ To Be Number One มาตั้งเป็นชมรม To Be Number One เพื่อให้เด็กๆ ห่างไกลยาเสพติด ทำให้เด็กๆ มีเวลาว่างใช้ให้เป็นประโยชน์มีภูมิคุ้มกันที่ดี ทำกิจกรรมร่วมกัน ในปี พ.ศ. 2557 ไปแข่งขันผลงานระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้วเข้าแข่งขันระดับประเทศ จากระดับดีเด่นปัจจุบันขึ้นไปถึงระดับเงิน และในปัจจุบันพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราไม่มีพื้นที่สีแดงด้านยาเสพติดตามประกาศของ ป.ป.ส.แล้ว กลุ่มเยาวชนมักจะเป็นกลุ่มที่ยังลงคะแนนเสียงไม่ได้ แต่เยาวชนกลุ่มนี้จะมีความผูกพันกับเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และผูกพันกับนายกลยุทธ์ นายแสง ในฐานะนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ที่คอย

สนับสนุนงบประมาณให้โดยตลอด และนายกลยุทธ นายแสง ให้ความสำคัญกับเยาวชนมากจะไปเป็นประธานเปิดงานพิธีด้วยตัวเองเสมอ

5) สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม นายกลยุทธ นายแสง สามารถพัฒนาเมืองฉะเชิงเทราให้มีความเจริญ ยิ่งพบความเหลื่อมล้ำขึ้นในชุมชน และประชาชนกลุ่มนี้ยังต้องการความช่วยเหลือ โดยเป็นหน้าที่ของเทศบาลเมืองคือช่วยเหลือประชาชน ซึ่งนายกลยุทธ นายแสงตระหนักเสมอว่า หากทำตามภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ไม่เพียงพอ ต้องใช้คุณธรรมในความเป็นมนุษย์เข้ามาช่วยด้วย จึงเกิดเป็น นโยบายที่นายกลยุทธ นายแสง ได้วางไว้ให้กับข้าราชการในการปฏิบัติงาน หากไม่สามารถเบิกจากเงินงบประมาณของทางราชการก็มาเบิกกับนายกลยุทธ นายแสง โดยคำนึงถึงความเดือดร้อนจำเป็นของประชาชนเป็นสำคัญ ประชาชนกลุ่มนี้มักจะชื่นชมและรู้สึกว่าเป็นเป็นบุญคุณที่ได้รับการช่วยเหลือจากนายกลยุทธ นายแสง และระลึกเสมอว่าหากไม่ใช่ นายกลยุทธ นายแสง บ้านตัวเองก็ยังไม่มีความเจริญรุ่งเรือง อาทิน้ำประปา ใช้ในการอุปโภคและบริโภค

ผลการทำงานในด้านพัฒนาสังคมของนายกลยุทธ นายแสง ข้างต้นไม่ใช่แค่เพียงการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อพัฒนาประชาชนเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมระหว่างนายกลยุทธ นายแสงกับประชาชน เช่น การวิ่งออกกำลังกายบริเวณสวนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช การจัดกิจกรรมกับศูนย์การเรียนรู้ KCC อย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ การสนับสนุนและให้ความสำคัญกับเยาวชน หรือแม้แต่การช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสนอกเหนือจากการช่วยเหลือของทางราชการ เป็นการประชาสัมพันธ์ตัวนายกลยุทธ นายแสงให้เป็นที่รู้จักสำหรับประชาชนในทุกช่วงวัยสอดคล้องงานวิจัยของก้านนางสาวศิริรัตน์ ธรรมใจ (2558) “การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูน” พบว่าวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถรักษาอำนาจทางการเมือง คือ 1) วิธีการในการสร้างบุคลิกภาพหรือภาพพจน์ให้แก่ตัวผู้นำท้องถิ่น 2) วิธีการในการประชาสัมพันธ์ตัวบุคคลการใช้สื่อต่างๆ ช่วยในการแนะนำและทำให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นที่รู้จัก 3) วิธีการบริหารจัดการงบประมาณ โดยเฉพาะการจัดหาแหล่งงบประมาณหรือการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาประชาชน

ประธานชุมชน และผู้นำชุมชน จะมีช่องทางติดต่อกับนายกลยุทธ นายแสง โดยตรง และเป็นการสะท้อนปัญหาของประชาชนที่อยู่ในเขตชุมชนต่างๆ ซึ่งนายกลยุทธ นายแสง จะช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนตามลำดับ หากช่วยเหลือไม่ได้จะประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ช่วยเหลือโดยเร็ว ทำให้ประธานชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชน ได้รับการช่วยเหลือตามต้องการ และการติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ประธานชุมชน และผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ มีความรักและความศรัทธาในการทำงานของนายกลยุทธ นายแสง จนเกิดเป็นความสัมพันธ์

อันดีต่อกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสนธิ สัมครการ (2535, น.37) ที่ได้แบ่งลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยไว้ว่า ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนถาวรน้อยกว่าแบบอื่น แต่ลักษณะอื่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีอยู่ครบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์สำหรับในสังคมไทย ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ ของนายกลยุทธ์ ฉายแสงกับประธานชุมชน และผู้นำชุมชน อยู่ในกลุ่มผู้สมัครเลือกตั้งกับหัวคะแนนเนื่องจากความกว้างใหญ่ในเขตพื้นที่การเลือกตั้งและปริมาณของผู้รับการอุปถัมภ์เป็นจำนวนมาก ผู้อุปถัมภ์เพียงคนเดียวไม่สามารถดูแลและควบคุมได้อย่างทั่วถึงจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบย่อยเพื่อเป็นการระดมผู้รับการอุปถัมภ์และขณะเดียวกันการควบคุมเสียงและการสนับสนุนของผู้รับการอุปถัมภ์ให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีคนกลางหรือผู้ช่วยเหลืออุปถัมภ์ ผู้มีสถานภาพสูงกว่าจะให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่ผู้มีสถานภาพต่ำกว่า การยอมอยู่ภายใต้อำนาจของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้มีสถานภาพสูงในการแข่งขันแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่ในกลุ่ม (สมบัติ จันทรวงศ์, 2530, 42)

2.2.2 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ์ ฉายแสง มาจากหลายกลุ่มดังนี้

นายกลยุทธ์ ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองท้องถิ่นและมีรายได้จากเงินเดือนค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองชะเชิงเทรา เป็นรายได้หลัก ภรรยาได้สร้างธุรกิจร้านอาหารชื่อร้านริเวอร์บาร์น ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กชื่อเดอะบราวน์เฮาส์ โฮเทล เป็นโรงแรม 3 ดาว และร้านกาแฟเดอะบราวน์ เฮาส์ชะเชิงเทรา ตั้งอยู่ใกล้ท่าเลเศรษฐกิจ คือ ตลาดบ้านใหม่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของจังหวัดชะเชิงเทรา การออกแบบอาคารเดอะบราวน์สวยงามเข้ากับตลาดโบราณได้เป็นอย่างดี และมีพื้นที่ให้กับประชาชนที่มาท่องเที่ยวในตลาดบ้านใหม่สามารถจอดรถในพื้นที่ของร้านได้อีกด้วย เป็นการทำธุรกิจในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน ชาวบ้านในชุมชนตลาดบ้านใหม่จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อนายกลยุทธ์ ฉายแสง และภรรยา

บ้านตระกูลฉายแสง ธุรกิจครอบครัวของตระกูลฉายแสง คือ ธุรกิจไม้สักทองที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่ โดยมีนายวุฒิพงศ์ ฉายแสง คอยดูแลกิจการ และคิดค้นวิธี “การเพาะกล้าสักด้วยตา” และสามารถจดสิทธิบัตรซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ประหยัดมากที่สุดและได้คุณภาพมากที่สุด บุตร และธิดา ของนายอนันต์ ฉายแสง ทั้ง 4 คน คือ นายจตุรงค์ ฉายแสง นายกลยุทธ์ ฉายแสง นายวุฒิพงศ์ ฉายแสงและนางฐิติมา ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองเป็นอาชีพหลัก โดยมีอุดมการณ์ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มุ่งเน้นการช่วยเหลือประชาชนมากกว่าการทำธุรกิจที่สร้างความร่ำรวยให้กับตนเองหรือตระกูล จึงไม่ค่อยมีธุรกิจของตระกูลฉายแสงที่เป็นธุรกิจหลักที่ใช้สร้างฐานอำนาจทางการเงินในจังหวัดชะเชิงเทราปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัด

มากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนาชัย สีนอเพีย (2552) ได้วิจัยเรื่อง “ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล” พบว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมากฐานอำนาจทางเศรษฐกิจมีค่อนข้างน้อยเพราะไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการทำกิจการของครอบครัว

นายกลยุทธ ฉายแสงจะมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจปานกลางแต่ทีมงานฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ ทั้งในอดีตและปัจจุบันของนายกลยุทธ ฉายแสงมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจสูง ดังนี้

นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา เป็นทีมงานบริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง มาเป็นระยะเวลาานเกือบยี่สิบปี ได้สร้างประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจให้กับประชาชนในชุมชน โสธรและชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยให้ประชาชนใช้พื้นที่ค้าขายโดยไม่มีกรเก็บค่าใช้จ่าย แม้นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีเนื่องจากปัญหาสุขภาพ แต่ยังคงประกอบธุรกิจหลากหลาย อาทิ เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และเป็นผู้บริหารโรงงานในเครือเอสเอฟ ซิตีภาคตะวันออก และเป็นประธานชมรมอนุรักษ์รักโสธร และยังเคารพนับถือกับนายกลยุทธ ฉายแสง ผูกพันเสมือนพี่น้อง เมื่อเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราโดยนายกลยุทธ ฉายแสงได้จัดงานกิจกรรมที่สำคัญใดๆ นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง ก็เข้าร่วมโครงการในฐานะบุคคลสำคัญและให้การช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ

นายสุขุม ตั้งกงพานิช ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา นายสุขุม ตั้งกงพานิช เคยเป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา คู่กับนายกลยุทธ ฉายแสง ปัจจุบันทำงานร่วมกันมาเป็นระยะเวลากว่า 35 ปีแล้ว งานสำคัญของประชาชนไปทุกงานถือเป็นหน้าที่ เงินที่ช่วยเหลือประชาชนส่วนใหญ่มาจากการทำธุรกิจ อาทิ เช่น บริษัทชูชุกิ ฉะเชิงเทรา บริษัทซุนหลี ยูโรคาร์ จำหน่ายรถยนต์ยี่ห้อฟอร์ด นายสุขุม ตั้งกงพานิช

ทีมงานฝ่ายบริหารและสภาฯ ของนายกลยุทธ ฉายแสง ทำงานด้านธุรกิจเป็นหลักโดยมีอาชีพนักการเมืองเป็นอาชีพเสริมสอดคล้องกับแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Webber) (อ้างถึงใน ดวงกมล การไทย, 2557, น. 9) ได้เสนอสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการเมืองไว้ว่า เป้าหมายของการเมือง คือ ความพยายามในการแบ่งสรรอำนาจ หรือความพยายามที่จะมีอิทธิพลในการแบ่งสรรอำนาจ ในขณะเดียวกัน ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของคน 2 แบบ คือ 1. ผู้ที่ใช้การเมืองเป็นอาชีพ 2. ผู้ที่มีความหลงใหลในการเมือง ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่มีอิสระทางเศรษฐกิจ มีธุรกิจเป็นของตัวเอง ซึ่งจะ使人เหล่านี้เป็นผู้ที่มีเวลาให้กับการเมืองอย่างเต็มที่ ดังนั้น พวกเขาเหล่านี้จะมีการเมืองเป็นงานอดิเรกและไม่ใช่เป็นแหล่งที่มาของรายได้

เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ นายแสง กับประชาชน จากนโยบายบริหารด้านเศรษฐกิจ จากการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1) พัฒนาตลาดบ้านใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยว จากเคยเป็นตลาดที่รุ่งเรือง และเมื่อเมืองมีการพัฒนามาก ทำให้กลายเป็นตลาดเก่าและทรุดโทรม นายกลยุทธ นายแสง จึงฟื้นฟูให้กลายเป็นตลาดแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ความสำเร็จนี้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันและใช้ระยะเวลานาน ถึง 10 ปี ชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่และตลาดบนทุกคนไม่มีใครไม่รู้จักนายกลยุทธ นายแสง ผู้มาพัฒนาตลาดร้างเก่าโทรมให้มาเป็นตลาดแห่งวัฒนธรรมและสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่มาค้าขายในตลาดแห่งนี้

2) ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นเช่นงานลอยกระทง นายกลยุทธ นายแสง ไม่ได้ส่งเสริมแค่ประเพณีอย่างเดียว แต่จัดพื้นที่บริเวณริมน้ำที่สร้างชุมชนให้ประชาชนมาขายของได้โดยไม่เก็บค่าเช่า ในช่วงงานเทศกาลสร้างรายได้ให้กับประชาชนเป็นจำนวนมาก

3) นายกลยุทธ นายแสง เป็นคนจิตใจดี ใครมาพบแล้วมีปัญหาเรื่องปากท้อง จะให้ความช่วยเหลือเสมอ จนบางครั้งไม่เหลือเงินกลับบ้านเลย เดียวนี้ต้องแบ่งเงินเป็นสองกระเป๋า กระเป๋าหนึ่งไว้ช่วยเหลือคน กระเป๋าหนึ่งเอาไว้ใช้จ่ายส่วนตัว

นายกลยุทธ นายแสง ใช้อำนาจทางการเมืองจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า ให้กับประชาชน ที่เป็นผู้มีสถานภาพต่ำกว่า สอดคล้องกับ เจมส์ ซี สก็อต James C. Scott (อ้างถึงในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2545, น. 47) กล่าวถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ (patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (client) ว่าเป็นกลไกของความสัมพันธ์ (instrumental relationship) ในลักษณะที่บุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) ใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตน ปกป้องคุ้มครองหรือให้ประโยชน์แก่ผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าก็ตอบแทนด้วยการให้การสนับสนุนความช่วยเหลือ ตลอดจนการรับใช้ต่อผู้อุปถัมภ์ และ สอดคล้องกับ โรเดอริค เบล (Roderick Bell, 1969, p. 112) (อ้างถึงใน ธนภณ ศุภชัยวิรุณกุล, 2544, น.19) ให้ความหมายว่าผู้นำเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจหรืออยู่ในตำแหน่งที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำและยังเป็นผู้ที่สามารถมีอิทธิพลในการจัดสรรรวมทั้งจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆมากกว่าคนอื่นๆในชุมชนนั้นๆ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้บังเกิดความสำเร็จสมตามความมุ่งหมายที่ปรารถนาทั้งที่เป็นของตนเองและของสมาชิกของชุมชน

1.2.3 เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองของนายกลยุทธ นายแสง

1) เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองกับตระกูลนายแสง เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว ตั้งแต่บิดา ที่คอยปลูกฝังบุตร ธิดา ทุกคนให้มีจิตใจช่วยเหลือคนอื่น

และบิดาเป็นนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ เคยเป็นถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงวางรากฐานทางการเมืองไว้ให้กับบุตรและธิดาทุกคน ทำให้บุตรและธิดา ทั้ง 4 คน เป็นนักการเมืองทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น นายกลยุทธ ฉายแสง จึงมีพี่ชายเป็นอดีตรองนายกรัฐมนตรี และน้องชายเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ฐานการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ในฐานะนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา จึงแข็งแกร่งมาก และการทำงานเมืองของตระกูลฉายแสงจะแบ่งพื้นที่กันดูแล แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จะอยู่ในความดูแลของนายกลยุทธ ฉายแสง สอดคล้องกับการวิจัยของ นพรัตน์ วงศ์วิทยาพานิชย์ (อ้างถึงใน สติธร ธนานิธิโชติ, 2558, น.54) ว่าความสำเร็จทางการเมืองของตระกูลเทียนทองประการหนึ่งเป็นผลมาจากการจัดวางตำแหน่งทางการเมืองที่ดีภายในเครือข่าย เพื่อใช้ในการดูแลฐานเสียงในพื้นที่ของตระกูล ทั้งในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2) เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองกับพรรคการเมือง นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ที่ไม่เคยสังกัดพรรคการเมือง แม้ว่าพี่ชาย น้องชาย และน้องสาว จะสังกัดพรรคการเมืองทุกคน และประชาชนมักจะคิดว่าสังกัดพรรคการเมืองเดียวกับพี่ชาย น้องชาย และน้องสาว สาเหตุที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง เพราะคิดว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ต้องใช้การสังกัดพรรคเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เวลาเลือกตั้งมักจะเลือกที่ตัวบุคคล และมักจะดูที่ผลงานรวมถึงการรักษาผลประโยชน์ให้ประชาชน ทำให้นโยบายหรือการบริหารกิจการสาธารณะเป็นตามความต้องการประชาชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสรุดา สมพอง (2550) “ศึกษาข้อมูลนักการเมืองถิ่น:จังหวัดฉะเชิงเทรา” ในส่วนการสังกัดพรรคการเมือง พบว่า การสังกัดพรรคการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดฉะเชิงเทรา จะไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะลักษณะการลงคะแนนของประชาชนทั่วไปจะยึดที่ตัวบุคคลเป็นหลัก

3) เครือข่ายและความสัมพันธ์ทางการเมืองกับสภาฯ คือ สภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เป็นทีมงานเดียวกัน เนื่องจากตั้งแต่ที่นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นผู้นำทีมโดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มรวมใจพัฒนา” ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 นายกลยุทธ ฉายแสง และสมาชิกกลุ่มรวมใจพัฒนาได้ชนะการเลือกตั้งแบบยกทีม ทำให้การบริหารงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เดินหน้าอย่างไม่ติดขัดและไม่มีปัญหาในการพัฒนาเมืองฉะเชิงเทรา เนื่องจากฝ่ายบริหารและสภาฯ เป็นกลุ่มคนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเมืองฉะเชิงเทราไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นทีมเดิม ส่งผลให้เกิดความผูกพัน รักใคร่กัน

ในทีมคณะผู้บริหาร ผูกพันด้วยกันมานานหลายสิบปี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการบริหารและพัฒนาเมืองจะเชิงเทรา ภายใต้ผู้นำ นายกลยุทธ ฉายแสง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับพรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2545, น. 45) ให้ความหมายว่าผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลที่ถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เขาเป็นบุคคลที่มีอำนาจและมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง

4) ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับบุคลากรในสังกัดเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา ในฐานะการใช้อำนาจอันชอบธรรมทางการเมืองในการบริหารราชการ นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นคนทำงานจริงจังและทำงานเชิงรุก ไม่ว่าจะสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำอะไร จะต้องเป็นการแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาวด้วย การวางแผนนโยบาย แผนและโครงการต่างๆ ต้องมาจากความต้องการของประชาชน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของพี่น้องชาวเมืองจะเชิงเทราเป็นสำคัญและต้องยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายด้วยว่าได้ให้อำนาจในการปฏิบัติเรื่องนั้นๆ ได้หรือไม่ นายกลยุทธ ฉายแสง มีเมตตาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและเป็นศูนย์รวมใจของข้าราชการ พนักงาน เทศบาลเมืองจะเชิงเทรา บุคลิกท่านเป็นคนพูดน้อย แต่ฉลาด มีวิสัยทัศน์ ในการแสดงความคิดเห็นหรือวิเคราะห์อะไรเกี่ยวกับ นายกลยุทธ ฉายแสง ไม่เคยปฏิเสธความช่วยเหลือเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชา ย้ายไปที่อื่นแล้วป่วยเดินและทำงานไม่ค่อยได้ ขอกลับมาทำงานที่เทศบาลเมืองจะเชิงเทรา นายกลยุทธ ก็รับเข้าทำงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายเช่นเดิม นายกลยุทธ ยินดีช่วยเหลือ จนมีระเบียบออกมาไม่สามารถทำได้ นายกลยุทธจึงให้ออกจากราชการ ข้าราชการ พนักงาน เทศบาลเมืองจะเชิงเทรา จึงพร้อมช่วยเหลือท่านในเรื่องการทำงานให้พี่น้องประชาชนอย่างเต็มที่ ทำให้การบริการประชาชนของเทศบาลเมืองจะเชิงเทราภายใต้การบริหารของนายกลยุทธ ฉายแสง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและได้รับรางวัลมากมาย สอดคล้องกับ การศึกษาของ ลิปปิท Lippitt (อ้างถึงในอุทัย หิรัญโต, 2524, น.20-21) ที่ได้แบ่งประเภทว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตย เป็นผู้นำแบบดีที่สุดมีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเหนือความคิดเห็นของตนผู้นำแบบนี้ผู้ใต้บังคับบัญชาจะให้ความนิยมยกย่องรักใคร่เกรงใจแต่ไม่ใช่เกรงกลัว

2.3 การสร้างอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

ผลการวิจัยสรุปว่า ภูมิหลังทางสังคมของนายกลยุทธ ฉายแสง มีผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองมาก เนื่องจากบิดา คือ นายอนันต์ ฉายแสง ประกอบอาชีพนักการเมืองเพียงอย่างเดียว รักและภูมิใจในอาชีพนักการเมืองมาก จากเดิมเคยประกอบอาชีพตำรวจและได้ลาออกมาสมัครเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นและต่อมาได้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยและตำแหน่งสำคัญอื่นๆ ในระดับประเทศ ทำให้นายอนันต์ ฉายแสง และได้รับรู้จักบุคคลสำคัญระดับจังหวัดและระดับประเทศมากมาย โดยนายกลยุทธ ฉายแสง ได้ถูกปลูกฝัง

ให้มีจิตใจช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก บ้านตระกูลฉายแสงหรือบ้านใหญ่ เป็นที่พึ่งให้กับประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจะมาขอความช่วยเหลือ เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่แข็งแกร่งของนายอนันต์ ฉายแสง เมื่อนายกลยุทธ ฉายแสง เติบโตขึ้นก็ได้ช่วยเหลือบิดา ในทุกๆ เรื่อง ที่สามารถช่วยได้ เช่น การรับเรื่องและช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชน เวลาบิดาไม่อยู่บ้าน ทำให้ซึมซับงานการเมืองและมีแรงบันดาลใจที่จะทำงานการเมือง เพื่อช่วยเหลือประชาชน จึงทำให้ตัดสินใจลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา ในระยะเริ่มต้นพบว่า นายกลยุทธ ฉายแสง ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองของบิดา เนื่องจากบิดาเคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีเมืองจะเชิงเทรามา ก่อนที่จะลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนรู้จักและไว้วางใจ จนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา และได้รับแต่งตั้งให้เป็นเทศมนตรีเมืองจะเชิงเทรา มีหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรีเมืองจะเชิงเทรา ในวัยเพียง 28 ปี และเป็นการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการครั้งแรกของ นายกลยุทธ ฉายแสง สอดคล้องกับสตีเฟร ธนานิธิโชติ (2558) ได้ศึกษา เรื่อง ความได้เปรียบในสนามเลือกตั้งของทายาทตระกูลนักการเมือง พบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่เป็นทายาทของตระกูลนักการเมืองได้รับการเลือกตั้งเข้ามาด้วยคะแนนนิยมโดยเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่ไม่ใช่สายสัมพันธ์แบบตระกูลการเมือง นอกจากนี้การเป็นสมาชิกในตระกูลนักการเมืองยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้คะแนนในสัดส่วนคะแนนที่สูงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เคียงคู่กับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ พรรคการเมืองที่สังกัดและพื้นที่ที่ลงสมัคร สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกในตระกูลนักการเมืองนั้น มีส่วนทำให้ทายาทของตระกูลนักการเมืองมีความได้เปรียบ และมีโอกาสที่ดีกว่านักการเมืองหน้าใหม่อื่นๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์แบบตระกูลการเมืองในการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

ผลการวิจัยสรุปว่า ภูมิหลังทางเศรษฐกิจของนายกลยุทธ ฉายแสง มีผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองน้อย เนื่องจากมีเพียงธุรกิจครอบครัวของตระกูลฉายแสง คือ ธุรกิจไม้สักทองที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 700 ไร่ ไม่ได้เป็นตระกูลการค้าที่ร่ำรวยในจังหวัดจะเชิงเทรา แต่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก มีฉลาดความรอบรู้ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่รักใคร่ สอดคล้องกับบลินิตันธูนิต์ (2542, น. 13-14) กล่าวว่า แหล่งที่มาของฐานอำนาจอันได้แก่ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Resource) คือทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุจับต้องได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะได้การยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธารักใคร่จากคนในชุมชนหรือในสังคมนั้น

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภูมิหลังทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง มีผลต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองมากที่สุด เนื่องจาก นายอนันต์ ฉายแสงผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นผู้สร้างฐาน

อำนาจทางการเมืองไว้ให้กับตระกูลฉายแสง และเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัด ฉะเชิงเทรา เนื่องจากช่วยเหลือแก้ปัญหาให้กับประชาชนที่เดือดร้อนมาโดยตลอด จึงเกิดความนิยม ในหมู่ประชาชน อีกทั้งนายอนันต์ ฉายแสง เป็นนักการเมืองที่ได้ชื่อว่า ชื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นใน ระบอบประชาธิปไตย เกิดเป็นภาพลักษณ์ของตระกูลฉายแสง สอดคล้องกับสตีเฟน ธนานิธิโชติ (2556, น. 6-10) ได้กล่าวโดยสรุปว่า การสืบทอดอำนาจทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นใน วงศ์ตระกูลผู้นำ ทางการเมืองหรือที่เรียกว่า “ตระกูลการเมือง” เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นเป็นเรื่องปกติในทุกสังคม ไม่เว้นแม้แต่ประเทศที่ประชาธิปไตยมีความก้าวหน้า การสืบทอดอำนาจทางการเมืองจะอาศัย ปัจจัยความได้เปรียบของวงศ์ตระกูล เช่น ความมั่งคั่ง พรสวรรค์ ความนิยมในหมู่ประชาชน หรือ ภาพลักษณ์เป็นตัวส่งเสริมให้ตนเองประสบความสำเร็จในเส้นทางการเมืองและสามารถส่ง ต่อความได้เปรียบดังกล่าวไปยังนักการเมืองรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

หลังจากนายกลยุทธ ฉายแสง เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ได้ประมาณ 10 ปี ใน ปี พ.ศ. 2538 นายกลยุทธ ฉายแสง จึงตั้งทีมชื่อว่ากลุ่มรวมใจพัฒนา มีทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภา เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา สำหรับฝ่ายบริหารมีนายพงษ์ศักดิ์ รมโพธิ์ทอง เป็นตระกูลที่มีชื่อเสียง และมีฐานอำนาจทางการเงิน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และนายบุญทวี สุขรัตน์อมรรกุล รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราอีกท่านหนึ่ง ในสมัยปี พ.ศ. 2538 จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากฟิลาเดเฟีย สหรัฐอเมริกา และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอดี้อาจารย์สอนมหาวิทยาลัยมา ก่อน ทีมบริหารของท่านจึงมีครบทั้งคนคิด คนรวย คนเก่ง คนมีชื่อเสียง สำหรับฝ่ายสภาเทศบาล เมืองฉะเชิงเทรา เลือกคนที่มีเป้าหมายเหมือนกันคือ ต้องเสียสละเวลาส่วนตัวทำงานช่วยเหลือ ประชาชน มุ่งประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในการทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ โครงการต่างๆ ที่มาจากความต้องการของประชาชน ส่งผลให้นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา และ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราทีมเดิมได้รับเลือกตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน การรวมทีมดังกล่าวอยู่ภายใต้การนำของนายกลยุทธ ฉายแสง ที่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ของกลุ่มสูง และสามารถนำกลุ่มไปในทิศทางที่ต้องการได้รวมถึงได้รับการยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่ ยกย่องให้เป็นผู้ นำ สอดคล้องกับแนวคิดของ คาร์เตอร์ Carter (อ้างถึงในกวี วงศ์พัฒน์, 2542, น. 14-15) ให้แนวคิดผู้นำว่า เป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจการภายในกลุ่ม เป็นผู้นำที่มีโอกาส ติดต่อกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูงพากกลุ่ม ไปสู่ วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ และบุคคลที่สมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของ กลุ่ม

2.4 การครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง

ผลการวิจัยสรุปว่า เครือข่ายทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสงมีผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองดังนี้

2.4.1 การพัฒนาสังคมของนายกฤษฎา ฉายแสง เน้นการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ควบคู่ไปกับคุณธรรมการเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดการดำเนินงานเชิงรุก พัฒนาคุณภาพชีวิต เน้นพัฒนาครอบครัวชาวเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ เน้นการพัฒนาด้านการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนโรงเรียนเป็นโรงเรียนสองภาษาและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกช่วงวัย สร้างเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ มีการบริหารจัดการพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา การปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้สวยงาม เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ประชาชนทุกกลุ่มได้ใช้ประโยชน์ เช่นจัดสถานที่ไว้ให้ออกกำลังกายกลางเมือง และบริเวณริมแม่น้ำบางปะกง ในการปฏิบัติหน้าที่ หากอาศัยอำนาจตามระเบียบกฎหมายไม่สามารถทำได้ ก็ช่วยเหลือโดยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถทำได้ หรือหากไม่ได้จริงๆ ก็ใช้งบประมาณส่วนตัว เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ เท่าเทียมทุกพื้นที่ อีกทั้งการบริหารราชการโปร่งใสตรวจสอบได้ เพราะยึดหลักบริหารราชการแบบธรรมาภิบาล โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหา ความต้องการ ข้อเสนอแนะต่างๆ และร่วมตัดสินใจ และประสานความร่วมมือกับเทศบาลในการปฏิบัติ จึงทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ตรงต่อความต้องการมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันการทำงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เน้นการรักษาประโยชน์ของประชาชน และประโยชน์ของทางราชการเพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้ประชาชนไว้วางใจในการบริหารราชการของนายกฤษฎา ฉายแสง สอดคล้องกับ โรเจอร์ริค เบล (Roderick Bell, 1969, p. 112) (อ้างถึงใน ธนภณ สุภชัยวีรกุล, 2544, น. 19) ที่ให้ความหมายว่าผู้นำเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจหรืออยู่ในตำแหน่งที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำและยังเป็นผู้ที่สามารถมีอิทธิพลในการจัดสรรรวมทั้งจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆมากกว่าคนอื่นๆ ในชุมชน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้บังเกิดความสำเร็จสมตามความมุ่งหมายที่ปรารถนาทั้งที่เป็นของตนเองและของสมาชิกชุมชน

2.4.2 การเป็นตระกูลฉายแสง เป็นนามสกุลของตระกูลดังในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นที่รู้จักทั้งคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ สำหรับคนรุ่นเก่าๆ หลากๆ คนเคารพและรักนายอนันต์ ฉายแสง เมื่อเห็นนายกฤษฎา ฉายแสง มีความรู้สึกเห็นลูกหลานเอ็นดูเหมือนเป็นคนในครอบครัว สำหรับการเป็นพี่เป็นน้องในตระกูลฉายแสง เวลาที่พี่น้องในตระกูลสร้างความดีช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เวลาเมื่อเลือกตั้งประชาชนก็มาช่วยกันเอง เพราะตอนที่ช่วยไปไม่เคยบอกให้ต้องมาเลือก ทำให้ประชาชนรู้สึกสบายใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเกิดความรู้สึกศรัทธาในตระกูลฉายแสง แต่การเป็นพี่น้องตระกูลฉายแสง เพียงอย่างเดียว ไม่ได้ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนายกฤษฎา ฉายแสง เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ดังเช่น เมื่อ พ.ศ. 2554 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเขต 1 นางฐิติมา ฉายแสง ลงสมัครในนามพรรคเพื่อไทย พ่ายแพ้ให้กับ นายบุญเลิศ ไพรินทร์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ และ

เขต 4 นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ลงสมัครในนามพรรคเพื่อไทย พ่ายแพ้ให้กับ พล.ต.ท. พิทักษ์ จารุสมบัติ ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งต่อมา ปี พ.ศ. 2555 นายกลยุทธ ฉายแสง ครบวาระ ได้นำกลุ่มรวมใจพัฒนา ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ชุดเดิม จำนวน 18 คน ใน 3 เขต ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้มีคู่แข่งทางการเมืองคนสำคัญคือนายชาติ เจริญสุข เป็นอดีต ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ที่ลงเลือกตั้งระดับเทศบาล ได้นำทีม “ขบวนการพัฒนา” ลงสมัครแข่งขันแบบครบทีมด้วย โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรค ประชาธิปัตย์และแกนนำพรรคประชาธิปัตย์นำทีมลงมาช่วยหาเสียงอย่างหนัก นายกลยุทธ ฉายแสง ยังสามารถชนะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราแบบขาดลอย สอดคล้องกับงานวิจัย ของศรุดา สมพอง (2550) ศึกษาข้อมูลนักการเมืองถิ่น:จังหวัดฉะเชิงเทรา ในส่วนการสังกัดพรรค การเมือง พบว่า การสังกัดพรรคการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดฉะเชิงเทรา จะ ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะลักษณะการลงคะแนนของประชาชนทั่วไปจะยึดที่ตัวบุคคลเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของสตีเฟน ธนาธิติโชติ (2558, น. 68) ที่พบว่า ความได้เปรียบของสมาชิก การเมืองไทยในแง่การมีนามสกุล ที่เป็นที่รู้จักในเขตเลือกตั้งนั้นยังมีอยู่แต่ไม่เพียงพอที่จะทำให้ นักการเมืองในตระกูลนั้นๆ ได้รับคะแนนความนิยมจากประชาชน จนเป็นหลักประกันในการได้รับชัยชนะ ในการเลือกตั้งได้ สิ่งที่มีความเป็นไปได้มากกว่าคือ การเป็นสมาชิกตระกูลนักการเมืองเป็นตัวช่วย สำคัญ ที่ทำให้นักการเมืองไทยมีความได้เปรียบในการเข้าถึงทรัพยากรที่เอื้อต่อการได้รับความนิยมจาก ประชาชนมากกว่านักการเมืองคู่แข่ง

ทีมงานประชาชนชุมชนและผู้นำชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ เปรียบเสมือนฐานเสียงของนายกลยุทธ ฉายแสง เนื่องจากทำงานร่วมกันมาเป็นระยะเวลาอันนาน ได้ เห็นการพัฒนาของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและการบริหารงานของเทศบาลเมือง ฉะเชิงเทรา รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาที่จริงจังและรวดเร็ว ทำให้เกิดความศรัทธาในตัวนายกลยุทธ ฉายแสง สนใจปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็กหรือปัญหาใหญ่ เมื่อแจ้ง ใ้ทราบจะเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาให้อย่างทันที่ หากเกินอำนาจหน้าที่จะประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้โดยเร็ว นอกจากนี้นายกลยุทธ ฉายแสง ยังให้ความสำคัญกับประชาชนในชุมชน มีการออกพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในโอกาสสำคัญ ต่างๆ เทศกาลงานประเพณี งานบุญ งานบวช งานแต่ง งานศพ โดยถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญ สอดคล้องกับลิจิต ธีรเวคิน (อ้างถึงในสิริรัตน์ ธรรมใจ, 2558, น. 17) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ คือ ระบบความสัมพันธ์ในสังคมจารีตค่านิยม โดยการจัดกลุ่มระหว่างผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนและผู้ใ้ อุปถัมภ์จำนวนหนึ่ง โดยผู้อุปถัมภ์จะมีฐานะในสังคม หรือ อำนาจทางการบริหาร มีเงินมีทองและ เป็นที่นับหน้าถือตา สามารถให้คุณให้โทษ กับผู้ที่อยู่ใต้อุปถัมภ์ในระดับหนึ่ง

2.4.3 ฝ่ายบริหารและสภาฯเป็นทีมงานเดียวกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – จนถึง พ.ศ. 2561 เป็นทีมเดิมเกือบทั้งหมด มีเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยสำหรับคนที่ป่วยหรือเสียชีวิต โดยจะมีการคัดเลือกคนที่เก่ง และมีความสามารถ ที่สำคัญต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญเข้าร่วมทีม เมื่อสมาชิกกลุ่มรวมใจพัฒนาได้คณะกรรมการเลือกตั้งแบบขกทีม ทำให้การบริหารงานและการแก้ปัญหาต่างๆ ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เดินหน้าอย่างไม่มีอุปสรรค อีกทั้งทีมงานบริหารที่เป็นคณะผู้บริหารของนายกฤษฎ ฉายแสง ยังเป็นทีมเดิมตลอดมานั้นส่งผลให้เกิดความผูกพัน รักใคร่กัน ในทีมคณะผู้บริหาร อีกทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลสรรหาในการบริหารงานของนายกฤษฎ ฉายแสง เนื่องจากมีความผูกพันด้วยกันมานานหลายสิบปี และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นได้จากกรณีของนายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง แม้ไม่ได้ดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราแล้ว ยังเป็นบุคคลสำคัญของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เวลาที่มีโครงการ กิจกรรมที่สำคัญของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จะให้เกียรติเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ หรือกรณีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราต้องเข้าไปช่วยเหลือประชาชน ก็จะให้ความช่วยเหลือในการบริจาค หรือเดินทางไปช่วยเหลือด้วยตนเอง หากไม่สะดวกจะให้บุตรสาวมาแทน แสดงให้เห็นว่า นายกฤษฎ ฉายแสง เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา ซึ่งสามารถนำพาคณะผู้บริหารและสภาฯ บรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ได้อย่างยาวนาน สอดคล้องกับ ธรรมรส โชติคุณุช (2519, น. 131) ที่ให้ความหมายว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้า มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และอาจชักพาผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหมู่ชน ไปในทางดีหรือชั่วก็ได้

2.4.4 ทีมข้าราชการและลูกจ้าง ที่มีความสำคัญในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชน ซึ่งนายกฤษฎ ฉายแสง ให้ความสำคัญมาก โดยเลือกข้าราชการที่มีจิตสาธารณะ มีความทุ่มเท อุทิศตน และเสียสละ เป็นผู้นำ ลงไปทำงานกับชุมชน อยู่กับประชาชน รับฟังปัญหา แก้ไขปัญหาและพัฒนาไปพร้อมๆ กัน โดยนายกฤษฎ ฉายแสง วางนโยบายทำงานเชิงรุก คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของพี่น้องชาวเมืองฉะเชิงเทราเป็นสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาเพื่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาเยาวชนและปัญหายาเสพติด โดยการนำโครงการทูปีนัมเบอร์วัน เพื่อให้เด็กๆ มีกิจกรรมที่ดีๆ ทำร่วมกัน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โครงการรักษาร่างของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุย ออกกำลังกายร่วมกัน ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย สามารถบูรณาการได้อย่างลงตัว โดยนำเยาวชนทูปีนัมเบอร์วันและผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมรักษาร่างร่วมกันอย่างมีความสุข หรือการนำโครงการรักษาร่าง ไปรื้อที่ตลาดโบราณบ้านใหม่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยโครงการต่างๆ นั้นได้รับรางวัลทั้งในระดับภาคและในระดับประเทศ สร้างความภาคภูมิใจให้กับ

สมาชิก และชาวเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับสุจิต บุญบงการ (อ้างถึงใน สฤณี น้าคำง, 2555, น.19) ที่กล่าวว่า “ทรัพยากรทางการเมือง” นั้นแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าเขามีทรัพยากรทางการเมืองอยู่ในครอบครองมากน้อยเพียงใด ความแตกต่างทางด้านความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนั้น บุคคลที่มีทักษะและความสามารถต่างกันในด้านนี้ ก็เพราะโอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งแต่ละคนได้รับไม่เท่ากัน และนอกจากนั้นอาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง

ปัญหาและอุปสรรคในการครองอำนาจของนายกฤษฎ ฉายแสง ช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา มีกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการให้เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปกว่านี้ เช่น อยากให้มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมาสร้างมหาวิทยาลัยที่เป็นวิทยาเขต แก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดที่ยังคงเป็นปัญหา ต้องการระบบรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึง โดยหากนึกถึงผลงานของ นายกฤษฎ ฉายแสง ก็จะนึกถึงแต่สวนสาธารณะและสถานที่ออกกำลังกาย อยากให้นางบประมาณมาพัฒนาด้านอื่นๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สฤณี น้าคำง (2555, น. 23-24) ที่ได้อธิบายว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ 10 ประการ มีดังนี้

1) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณภาพ เช่น เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ บริหารงานบริหารคน และบริหารเศรษฐกิจ มีประสิทธิภาพ เป็นคนชอบเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณประโยชน์ ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละอดทนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ไม่ทำหน้าที่การงานใดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้

3) ผู้นำทางการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณลักษณะดี เป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานการดำเนินชีวิตเสมอต้นเสมอปลาย มีความเมตตากรุณาต่อประชาชนที่ทุกข์ร้อน คนด้อยโอกาสในสังคม มีความรับผิดชอบกล้าตัดสินใจ

5) ผู้นำทางการเมืองที่มีประวัติดี มีเส้นทางในการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่โปร่งใส ทั้งในชีวิตหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตส่วนตัว มีชีวิตครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดี

6) ผู้นำทางการเมืองที่มีกริยาวาจาที่สุภาพนุ่มนวล พุดจาสุภาพมีเหตุผลดึงดูดใจคน เป็นคนที่รักษาคำพูดมั่นคงไม่โกหกหลอกลวงหรือกลับลอก มีบุคลิกลักษณะสง่างาม เข้าถึงและครองใจประชาชนได้

7) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นผู้มีอุดมการณ์

8) ผู้นำทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง อดทนต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์ ใช้อำนาจอย่างชอบธรรม

9) ผู้นำทางการเมืองที่มีทีมงานดี

10) ผู้นำทางการเมืองที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย

โดยผู้วิจัยพบว่า นายกลยุทธ ฉายแสง มีคุณสมบัติผู้นำที่พึงประสงค์ทั้ง 10 ประการข้างต้น แล้ว ผ่านมุมมองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ได้สำรวจมา แต่คุณสมบัติดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน บางกลุ่มที่ใช้ชื่อว่า “กลุ่มคนรุ่นใหม่” ยังมีความต้องการให้คนรุ่นใหม่เข้ามาบริหารเพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ให้ทันกับบริบทของเมืองฉะเชิงเทราที่กำลังปรับเปลี่ยนไปสู่ความเจริญ โดยคนกลุ่มดังกล่าวขอให้ครบวาระ หรือมีการเลือกตั้งใหม่ สอดคล้องกับ สติธร ธนานิติโชติ และธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์ (อ้างถึงใน สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว, 2561, น. 173) การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบาย (Policy Platform) ที่สอดคล้องกับความต้องการตน

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง มีสองประการ คือประการแรกข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้และประการที่สองข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 หากต้องการสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น หากไม่ใช่ตระกูลนักการเมืองหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือมีผลงานการบริหารพัฒนาเป็นที่ประจักษ์ ควรต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารพัฒนาและอย่างน้อยต้องเคยสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.1.2 หากต้องการครองอำนาจอย่างยาวนาน ต้องมีการบริหารมุ่งเน้นประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในกับประชาชนได้ตรงตามความต้องการ ไม่มองปัญหาประชาชนเป็นเรื่องเล็กน้อย พบปะชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ หรือที่เรียกว่า “พบง่าย ใช้คล่อง” ต้องพัฒนาเชิงรุกแบบบูรณาการร่วมกันอย่างเหมาะสมตามบริบทในแต่ละท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ตลอดจนซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีเมตตา และมีคุณธรรม

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาด้านการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของเขตพื้นที่อื่น ๆ
อาจศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนวิธีแก้ไข้ปัญหา

3.2.2 ผู้ต้องการศึกษาอาจศึกษาการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลฉายแสง
เพื่อให้ทราบปัจจัยและวิธีการสร้างและครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลฉายแสง

3.2.3 ผู้ต้องการศึกษาอาจศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองของตระกูลฉายแสง
เพื่อให้ทราบถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของตระกูลฉายแสง เพื่อทำให้ทราบสาเหตุที่ตระกูลฉายแสงเลือกประกอบอาชีพนักการเมืองเป็นอาชีพหลัก ทั้งยังยึดมั่นอยู่คนละฝั่งกับเผด็จการ และยังคงช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราอย่างเข้มแข็งเต็มกำลังความสามารถทั้งที่ไม่ได้มีฐานอำนาจทางการเงินมากมายนัก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวี วงศ์พัฒ. (2542). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- จรูญ สุภาพ. (2519). “ระบบการเมืองเปรียบเทียบ : ประชาธิปไตยเผด็จการ” และหลักการวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2539). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดวงกมล การไทย. (2557). *การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสาร*. (ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เดชะ สิทธิสุทธิ. (2541). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มสันติธรรมในเทศบาลเมืองนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชนกณ สุภชัยวีรกุล. (2544). *ฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลสะสมทรัพย์ในจังหวัดนครปฐม*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ธรรมรส โชติคุณุชร. (2519). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ธีรพล สุคนธวิท. (2540). *ปัจจัยการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นพดล สุคนธวิท. (2539). *พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นลินี ดันธุนิตย์. (2540). *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในชนบทไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จาตุรนต์ ฉายแสง. (2539). *แต่พ่อแม่ด้วยดวงใจ*. กรุงเทพฯ: สเตทนิวส์พับลิชชิง.
- ประจักษ์ ก้องเกียรติ. (2555). *การเมืองว่าด้วยการเลือกตั้ง : วาทกรรม อำนาจ และพลวัตชนบทไทย*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.

- ปริญญา พิทักษ์เดชา. (2558). *การรักษาตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตถุมิ
จังหวัดสงขลา ของนายประเสริฐ แซ่เต๋*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2534). “การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมืองไทย.” ใน *ประมวลสาระชุด
วิชาปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย*. (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2545). *สังคมวิทยาการเมือง*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานา.
พัฒนชัย สีนอเพีย. (2552). *ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์
ปริศนานันทกุล*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พิมพ์ชัน คำจำ. (2560). *การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองตระกูล
ตันเจริญ*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2546). “การเลือกตั้ง.” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการ
ทางการเมือง*. (หน่วยที่ 12). นนทบุรี: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช
- มงคล เกษประทุม. (2552). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์. (2552). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับ
ท้องถิ่นของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระน
จังหวัดภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2558). *การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์*. เชียงใหม่:
ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรุดา สมพอง. (2550). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดละโว้*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
สำนักวิจัยและพัฒนา.

- ศิริรัตน์ ธรรมใจ. (2558). *การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยาเชียงใหม่.
- สติธร ชนานธิโชติ. (2556). “ตระกูลการเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทย.” *วารสารสถาบันพระปกเกล้า* 11, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม).
- _____. (2558). “ความได้เปรียบในสนามเลือกตั้งของทายาทตระกูลนักการเมือง.” *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 45(2): 49-74
- สนิท สมัครการ. (2535). *มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่: ครอบครัวและเครือข่ายของไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการสถาบันส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2530). *การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกตั้งทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา
- สฤยดี น้ำค้าง. (2555). *กลยุทธ์การครองอำนาจทางการเมืองของนายประภัตร โพธสุธน: กรณีศึกษาหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย จังหวัดสุพรรณบุรี*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สาธิต เจริญสุข. (2560). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายรามเนตร ใจกว้าง นายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว. (2561). “การเลือกตั้งท้องถิ่น: ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย” *วารสารร่วมพฤษภมหาวิทยาลัยเกริก* 36(2) (พฤษภาคม – สิงหาคม)
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คูวินทร์พันธุ์. (2545). *ระบบอุปถัมภ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย หิรัญโต. (2524). *ประมุขศิลป์: ศิลปะของการเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Plano, Jack C. and Greenberg, Milton. (1967). *The American Political Dictionary*. 2ed. New York: Holt, Reinehart&Wintons.
- Warren G, Bennis. (1959). *Leadership Theory and Administrative Behavior The Problem of authority Administrative Science Quarterly*. Ardent Media.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

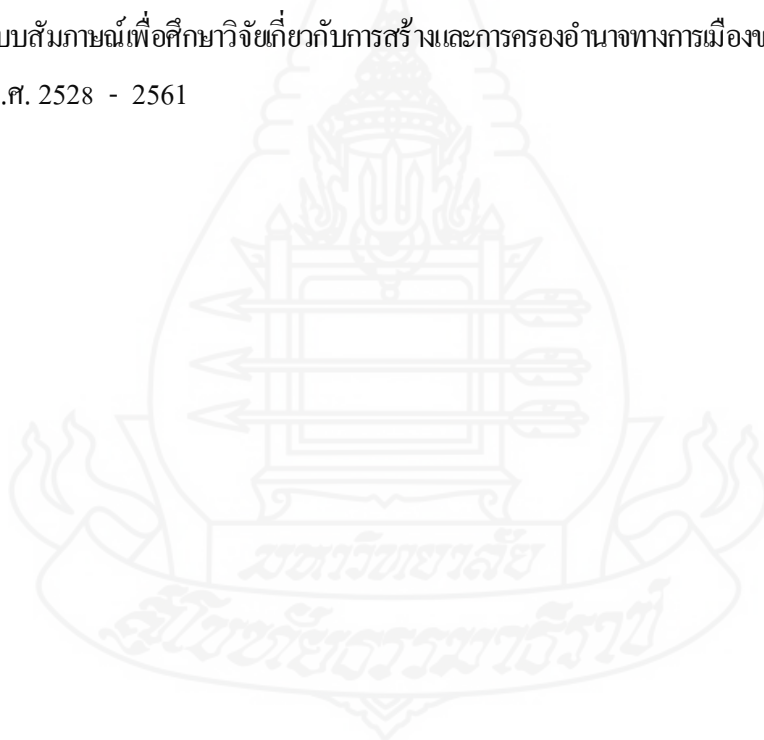
แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

แบบสัมภาษณ์ประกอบการศึกษา

เพื่อทำการศึกษาวิจัย และรวบรวมข้อมูล เรื่อง การสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ในตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราโปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของท่านโดยคำตอบและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับที่สุดผู้วิจัยจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตวิชาเอกการเมืองการปกครองสาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยลัยสุโขทัยธรรมาราชผู้ศึกษาถือว่าท่านเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องด้วยได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ในการให้ข้อมูลและขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง
ระหว่าง พ.ศ. 2528 - 2561

แบบสัมภาษณ์ประกอบการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – สกุล.....อายุ.....ปี

สถานภาพ..... นับถือศาสนา.....การศึกษาสูงสุด.....

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....

ชื่อองค์กร.....ที่อยู่ปัจจุบัน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง

1. ขอรทราบประวัตินายอนันต์ ฉายแสง พอสังเขป

.....

2. นายอนันต์ ฉายแสงประกอบอาชีพใดก่อนเป็นนักการเมือง

.....

3. ปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้นายอนันต์ ฉายแสงเข้าสู่เส้นทางการเมือง

.....

4. ขอรทราบประวัตินายกฤษฎ ฉายแสง พอสังเขป

.....

5. นายกฤษฎ ฉายแสง ประกอบอาชีพใดก่อนเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

.....

6. นายอนันต์ ฉายแสง สนับสนุนนายกฤษฎ ฉายแสง อย่างไร

.....

7. ปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้นายกฤษฎ ฉายแสง เข้าสู่เส้นทางการเมืองท้องถิ่น

.....

8. ปัจจัยสำคัญที่พี่และน้อง ของนายกฤษฎ ฉายแสงเข้าสู่เส้นทางการเมือง

.....

9. ตระกูลฉายแสงมีธุรกิจการค้า หรือไม่ อย่างไร

.....

10. ตระกูลฉายแสงมีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร

.....

ตอนที่ 3 ประเด็นในการสัมภาษณ์เครือข่ายและความสัมพันธ์ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

1. ฐานทางสังคมของนายกลยุทธ์ ฉายแสง มีกลุ่มใดบ้าง อย่างไร
.....
2. กลุ่มเพื่อน นายทุน นักธุรกิจที่สนับสนุนนายกลยุทธ์ ฉายแสง มีกลุ่มใดบ้าง อย่างไร
.....
3. นายกลยุทธ์ ฉายแสง สังกัดหรือเคยสังกัด หรือได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมืองหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
4. นายกลยุทธ์ ฉายแสง สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอย่างไร
.....
5. นายกลยุทธ์ ฉายแสง มีเครือข่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน หรือไม่ อย่างไร
.....
6. นายกลยุทธ์ ฉายแสง มีธุรกิจการค้า หรือไม่ อย่างไร
.....
7. ทีมงานของนายกลยุทธ์ ฉายแสง ที่มีธุรกิจการค้าและมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจสูงมีหรือไม่ และมีความเกี่ยวข้องกับนายกลยุทธ์ ฉายแสงอย่างไร
.....
8. นายกลยุทธ์ ฉายแสง มีเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประชาชน หรือไม่ อย่างไร
.....
9. ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองของนายกลยุทธ์ ฉายแสงและพี่น้องเป็นอย่างไร
.....
10. ความสัมพันธ์ของนายกลยุทธ์ ฉายแสงกับทีมงานฝ่ายบริหารและฝ่ายสภา เป็นอย่างไร และนายกลยุทธ์ ฉายแสง มีวิธีในการรักษาความสัมพันธ์อย่างไร
.....
11. การใช้อำนาจทางการเมืองในการบริหารงานบุคคลของนายกลยุทธ์ ฉายแสง เป็นอย่างไรบ้าง
.....
12. ความสัมพันธ์ของนายกลยุทธ์ ฉายแสงกับข้าราชการในสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เป็นอย่างไร และนายกลยุทธ์ ฉายแสง มีวิธีในการรักษาความสัมพันธ์อย่างไร
.....

13. ความสัมพันธ์ของนายกฤษฎ ฉายแสงกับประชาชนชุมชน และผู้นำชุมชน เป็นอย่างไร
.....
14. ความสัมพันธ์ของนายกฤษฎ ฉายแสงกับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เป็นรูปแบบใด และนายกฤษฎ ฉายแสง มีวิธีในการรักษาความสัมพันธ์อย่างไร
.....

ตอนที่ 4 ประเด็นในการสัมภาษณ์ การสร้างและการครองอำนาจทางการเมือง

1. อะไรปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้นายกฤษฎ ฉายแสง ต้องการสร้างอำนาจทางการเมือง
.....
2. อะไรคือปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้นายกฤษฎ ฉายแสง ได้รับการเลือกตั้งและได้รับการแต่งตั้งให้ เป็นเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา
.....
3. ในระยะเริ่มต้นฐานอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง คืออะไร
.....
4. นายกฤษฎ ฉายแสง สร้างเครือข่ายทางการเมืองอย่างไร และด้วยวิธีใด
.....
5. นายกฤษฎ ฉายแสง รักษาเครือข่ายทางการเมืองอย่างไร และด้วยวิธีใด
.....
6. นายกฤษฎ ฉายแสงมีวิธีสร้างอำนาจทางการเมืองอย่างไร
.....
7. นายกฤษฎ ฉายแสงมีวิธีรักษาอำนาจทางการเมืองอย่างไร
.....
8. นโยบาย การทำงาน และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของนายกฤษฎ ฉายแสงส่งผลต่อการสร้างและการครองอำนาจทางการเมืองของท่าน หรือไม่ อย่างไร
.....
9. นายกฤษฎ ฉายแสงมีหลักการบริหารบ้านเมืองหรือนโยบายใดในการสร้างและการครองอำนาจตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราติดต่อกันไว้ได้หลายสมัย
.....

10. ฐานอำนาจทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสงมีผลต่อการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราอย่างไร
- .....
11. นายกฤษฎ ฉายแสงมีนโยบายหรือโครงการสนับสนุนพัฒนาเด็กและเยาวชนอะไรบ้าง
- .....
12. หลักการบริหารงานของนายกฤษฎ ฉายแสงได้นำหลักธรรมาภิบาลความโปร่งใสและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ มาใช้หรือไม่อย่างไร
- .....
13. นโยบายหรือผลงานใด ที่ส่งผลให้ประชาชนเลือกนายกฤษฎ ฉายแสงเป็นผู้นำท้องถิ่นหลายสมัยติดต่อกัน
- .....
14. นายกฤษฎ ฉายแสง มีแนวทางการพัฒนาชุมชนแต่ละชุมชนในพื้นที่ อย่างไร
- .....
15. กลุ่มรวมใจพัฒนาของนายกฤษฎ ฉายแสง ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองหรือไม่อย่างไร
- .....
16. ประธานชุมชน และผู้นำชุมชน ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร
- .....
17. นายกฤษฎ ฉายแสง มีปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองหรือไม่อย่างไร
- .....

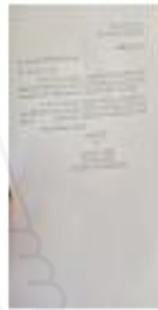

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการค้นคว้าวิจัย

ภาพลงพื้นที่สัมภาษณ์

ภาพตระกูลนายแสง

ภาพนายอเนตต์ ฉายแสง เข้าถวายสัตย์ปฏิญาณตนรับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2528

ภาพนายอนันต์ ฉายแสง ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ให้การต้อนรับ
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี

ภาพนายอเนตต์ ฉายแสง ปฏิบัติหน้าที่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

อเนตต์ ฉายแสง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ภาพนายกลยุทธ ฉายแสง เข้ารับตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2538

รางวัลของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพิมพ์มาดา ไชยสุนีย์
วัน เดือน ปีเกิด	25 กรกฎาคม 2528
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง เชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ทำงาน	สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ระเบียบ และเรื่องร้องทุกข์

